

૧૯૬૭

ઓખાહરણ મોટું કડવાં દર નુ

કવિ પરમાનંદજી અનાવેલું

જાપાની પ્રસિદ્ધ કરનાર

સખારાજ લિક્ષિટ ખાતુ

અમદાવાદમાં

ત્રણ દરવાજા નજીક સરૈયા સાંકળચંદ દરી-
બાઈના મકાનમાં અમદાવાદ સત્યોદય પ્રેસમાં
મગનલાલ મનશુખરાને છાપ્યું

સંવત ૧૯૪૦—સન ૧૯૮૪

કિંમત રૂ ૦—૧૦—૦

ઓખાહરણ

શ્રીગણેશાયનમ

શ્રી ગણપતીની પ્રાર્થના-રાગ આસાવરી.

એક નામ મુજને સાંભર્યું, શ્રીગૌરી પુત્ર ગણેશ; પા
વતિના અંગથી ઉપન્યો, તાત તણો ઉપદેશ. ૧ માતા
જેની પાર્વતિને; પિતા શંકર દેવ; નવ ખંડમાં જેની રચા
પના, કરે જુગ જુતળી શેવ. ૨ સીંદૂરે શણગાર અન્યા
ને, કંઠે પુષ્પના હાર; આયુધ દ્રશી કર ધરીને, હજાર
અસુર અપાર. ૩ પેદેલા કરમાં જળ કમંડળ, બીજે મો
દિકહાર; ત્રિગ્ગ કરમાં દ્રશી સોહીએ, ચોથે જપમાળ
૪ ચાલો સૈયરો દેવ જાણે, પુછ્યે ગણપતિ રાય; મો
રા લીજે મોદિક લાડ, લાગીયે શંભુ સુતને પાય. ૫ એ
વા દેવ સાચા મુની વાચા, પુરે મનની આશ; જોડ કર
જોડી કહે જન વૈશ્વવ, દાસ તણો જે દાસ.

શ્રી અંબાજીની પ્રાર્થના--કડવું ૧

આથ શક્તિ મા અંબા પ્રગટ્યાં, ન્યાં પવન નહી પા
ળી; સુરી નર મુનીજન સર્વે કળાણા, તું ઠાણે ન કળા
ળી. ૧ તાર વર્ણન કંઈ પેર કરીયે, જો મુખ રસના એ
સહસ્ર દ્રેણી સૈય નાગને, મા તોયે ન પામ્યો શ્રેષ્ઠ.

(૪)

૨ જુવાં જુવાં ૩૫ ધરે જુક્ત અંબા. રહિતવ ખાંડે સ્થા
પી; મહા મોહા જડ મુઠ હતા ગા, તેમની દુરમતિ કાપી
૩ બક્ત ભાવ કરી ચરણે લાયું, મા આઘ શક્તિ બાણી
તે મને સ્થાય કરવા તું સમરથ, નગર કોરની રાણી. ૪
તું તારા ત્રિપુરાને તોતળા, નવલ કેશ રંગ રાતી; ખીજ
સોભા શી મુખે કહીએ, રચના બની બહુ ભારી. ૫ હં
શાવતીને બગલા મુખી, વહાણવટી તું માય; બીડ પડે
તમને સંભારે, કરજો અમારી સ્થાય. ૬ મા શેવક જ
ન તારી વિનતી કરે, હગારજો અંબે માય; બ્રહ્મા આવી
પાડે કરે, વિશ્વ વાંસળી વાય. ૭ શીવજી આવી ડાક વ
ગાડે. નારદજી ગુણ ગાય; અખીલ ગુલાલ તણા હોય એ
છવ મુદંગતા ઝમકાર. ૮ સીંહાસન બેઠાં જુક્ત અંબા,
અમૃત દ્રષ્ટે જોતી શોભે રાણુગાર તેં સજ્યા મા, નાકે
નિર્મળ મોતી. ૯ ખીર ખાંડ ધન મદ શર્કરા, આ
સેજો જુગ માય; અગર કપુર તારી કરે આરતી, સેવ
ક જન શીર નામી. ૧૦ તું બ્રહ્માણી તું રૂદ્રાણી, તું દે
વાધી દેવા; શકળ વિશ્વમાં તું છે માતા, કરે તમારી
શેવા. ૧૧ માના શરણ થયા પ્રતિપાવન, પહોતી મનની
આશ; કુળસક્ષેમ રાખજો અંબામા સર્વને, એમ કહે ત્રિ
પુરાદાસરે. ૧૨

આખાહરણ રાગ કેદારો.

હુંતો શ્રી પુરોહિતમ શીર નામું, હુંતો સકળ પદારથ
પામું, વામું વામું રે દુઃખ સકળ કુળી વર તણારે.

રાગ દાળ.

દુઃખ સકળ વામું કુળી વરનાં, સુણતાં પ્રાશિત બન્ય
આખાહરણ જે સાંભળે, મહા રોગથી મુકાય. ૧ તાવ ન

(૫)

રીયો એકાંતરીયો, ન ચઢે તેની કાય; ભુનનો ભણુકારો
તેને, ન આવેસ્મા માંય. ૨ પરિક્ષાન પુછે કહોને શુકલ,
ઓખાનો મહિમાય; કોણુ રીતે થયો ઓખા, અનિદુધનો
વિવાહ. ૩ પ્રથમ હુતા નવ સુતાને, કહાવતા જે દસ રકં
ધ; હવે દશમની કહું કયા, જેમ ઉપજે આણુંદ. ૪ હ-
રિએ વૃંદાવનમાં લીલા કીધી. વાયો મધુરો વંશ; પ્રથમ
મારી પુતનાને, પછી પછાડ્યો કંસ. ૫ પછી પધાર્યો હા
રીકામાં પરણ્યા છે બહુ રાણી; સોળ શહસ્ત્ર શત આગ
ળી, તેમાં અષ્ટ કરી પટરાણી. ૬ તેમાં વડાં જે રક્ષમણી
પ્રદ્યુમન તેના તન; પ્રદ્યુમનના અનિરુદ્ધ કહિયે, પર્મ ક
યા પાવન. ૭ આઘ બ્રહ્મા શ્રધી કરતા, મરીયાં જેના ત
ન; મરિયાંના સુત કશ્વપ કહિયે; હિરણ્ય કશ્વિપ રાજન.
૮ વિષ્ણુ ભક્ત પ્રહ્લાદજી, તેને બહાલા શ્રી ગોપાળ; પ્ર-
હ્લાદનો સુત વિરોચન, બળી રાય તેનો તન. ૯ બળિત
હો સુત બાણાસુર, જેનો મહારૂદ્ર ચરણે મન; એક સ
મે ગુરુ શુક આવ્યા, બાણુ લાગ્યો પામ. ૧૦ અહો ગુરુ-
જી અહો ગુરુજી, કહોને તપ મહિમાય; શુક વાણી બોલિ
યા, તું સાંભળને રાજન. ૧૦ ત્રણુ લોકમાં બોળ્યા શંભુ
આપશે યરદાન; મધુવનમાં જઈ તપ કરો આરાધો શીવ
ભગવાનરે. ૧૧

રાગ મારૂ- કડવાં ૧

રાય તપ કરવાને જાયરે, એતો આવ્યો મધુવનમાંયરે
કીધું કીધું મુશળ સ્નાનરે, ધરિયું શીવજી કેરું ધ્યાનરે.
૧ રાય ખેડો છે આસન વાળીરે, કર જમણામાં જપ
માળીરે, માળા ધાલ્યા સુગ્રિએ કાનરે, તોયે આરાધે શીવ
ભગવાનરે. ૨ રૂપિર માંસ સુકાધને મધુરે, શરીર સુકા

(૬)

મહાવત ધણેરે, મહા તપિયો કેમ નવ જોયેરે, બેના તપ
પી ત્રીજોવન ડોકેરે, વળતી જોડીયા શંકર રાયરે, તમે
સાંભળો ઉમયારે; એક અસુર મહા વ્રપ સાધેરે; મારું
ધ્યાન ધરીને આરાધેરે, કાણુ કદીયે જેનો બાપરે, તેતો
માંડી બેઠો મહા જપરે. તમે કહેાતો એને વર આપુરે,
વળતાં બોલ્યાં છે રૂદ્રાણીરે, મારી ખાત મુણો શુભપાણીરે
દુધ પાછને હાથેરીયે સાપરે, આગળ ઉપજાવે સંતાપરે.
બેઠ મસ્તાકધનો બહોયેરે, વર પામીરે પુઠળ ધયોરે, વ
ર રાવણને તમે આપ્યારે, જેને જનકી નાથ સંતાપ્યારે
તેણે સાધુ ધણા સંતાપ્યારે. માટે શી શી શીખામણુ હી
જેરે, બોળા રૂડુ ગમે તે કીજેરે, વળતી બોલ્યા શીખ રા
યરે, તમે સાંભળો ઉમયામરે. શેષા કરી ચઢાવે જળરે, તે
ની કાયા કરૂં નિરમળરે, શેષા કરી ચઢાવે સુગંધરે તેની
બુદ્ધિ કરૂં ધન ધનરે, જે કાંઈ ચઢાવે ખીલી પત્રરે, તેને
ધરાવું સોનાનું છત્રરે, શેષા કરી વગાડે ગામરે. તેને કરી
નાંખું ન્યામરે, નારી પાનિયે બુદ્ધિ તમારીરે, આપતાં ન
વ રાખીયે વારીરે. કુતો બોળો નાથ કેવાજીરે, હવે કપડી
નાથ કેમ યાજીરે. એવું કહીને ચાલ્યાબોળાનાથરે, મુક્યો
બાણાસુર શીર હાથરે, તુતો જગ્ય બાણાસુર રાયરે, તને
વર આપે શીવ રાયરે, કુતો જગ્યુ મહારાજરે, આપો
શાણીતપુરનું રાજરે, શીવ માણુ વારંવારરે, મુને આપો
કર હજારરે. શીવ અમર કરોને મારી કાયરે, ઘેલા અમ
રતો નથી સ્વર્ગના દેવતાયરે.

રાગ આસાવરી-કડવાં ૨

વર પામી બાણાસુરતો, શાણીતપુરમાં જગ, વનનાં વા
પસુરે પંખી, તે બાગ્યાં ખીવાય. ૧ કાંઈ નવ દીકું ન

(૭)

૧ સાંભળ્યું, જેમ વૃક્ષ આદ્યું જાય; આવીને જોવા લા
ગ્યા દોઢો બાણાસુર રાય. ૨ નગર સરપિંચે ચાલી આવ્યો
બાણાસુર બળવાન; કોબાંડ નામે રાય તણે ઘેર, પ્રગટ થ
યો પ્રધાન. ૩ કોઈક દેશની કન્યા ભાવી, પરણ્યાવ્યો રાજ
ન, દેશ જીતવા સંચર્યો, રાય બાણાસુર બળવંત. ૪ પા
તાળે નાગ લોક જીતી, માલ્યો તેણી વાર; દેશ દેશ
ના મહિપતી જીત્યો, કેહેતાં નામે પર, રવ ગરબને દેવ
જીત્યો, દેવ નાકા જાય, સુરજો વળતી સાંગ આગી બાણ
તણા કરમાંય, જીતી સુરને પાછો વળીયો મળીયા નારદ
મુન્ય, પ્રજામ કરીને પાયે ભાગ્યો, તેણે સમે રાજન. ઓ
નારદજી આ નારદજી, ના થયું મારું કામ, એક જોખ્યો
ન મળ્યો સ્વામી, પોહોયે મનની હામ; નારદ વાણી જો
લીયા તું સુણ બાણાસુર રાય, જેને ટુજને હાથ આપ્યા
શીવયું કર સંભારે.

રાગ હાળી કકણાં ૮

દેશાશપદંત જઈ રાજ્યમે, બલી બરાલી બાય; જમમાંથી
જેમ નાવ ડોલે, એમ ડોલે દેશાશ. ૧ ટોપ કવચને ગદા
ફરશી, કકકડાટ બહુ થાય, તેણે રાજે ઉગયાજી મનમાં ભા
ગ્યારે ખીવાય. ૨ જઈને શંકરને ચરણે નમીયાં, અહો અ
હો શીવ રાય, શાને કાળે ખીહો પાર્વતી, આવ્યો બાણા
સુર રાય. ૩ શોણીતપુરનું રાજ્ય આપ્યું ઉપર કર લગ્ન
ર, વળી માગવા શું આવ્યો છે; અંધ તણા કુમાર. ૪
શદ્ધ હાથ તો મુજને આપ્યા તેતો સ્વામી સત્ય; એક
યોદ્ધા મુજને આપો યુદ્ધ કરવા સમરથ. ૫ પર્વત ઉપર
જો પહાડું, પર્વત સુરણ થાય, પૃથ્વી ઉપર જો પહાડું

(૮)

પૃથ્વી ફાટી જાય, આવો મહારાત્ર આપણે એ વઢીયે; તમે
આવ્યાછો મારી નજરમાંયરે.

રાગ લાળ કડવાં. ૪

તેનો તારે વગ કહે મેં ઉપજાવ્યો 'છે શેષ, તારા
કાળે રાખશે કર એને મસ્તક ચક્ર. તેતોરવામી કેમ હું
જાણું ચિંતા મુજને થાય, લે બાણાસુર લૈજ, તને આપું
એક ધ્વજાય, જ્યારે ધ્વજ ભાગી પડશે, તારાં કર છેદા
ય. ૩ રૂપીર તણો વરસાદ વરસશે તારા નય મેઝાર,
ત્યારે તું એમ જાણજે, રીપુ ઉત્પન થશે સાર. વર પામી વ
ળી વગિયો બાણાસુર શોણીતપુરમાં જાય; પાર્વતીને પુત્ર ઉ
પન્વો, તેનો કહુ મહિમાય. ૫ એક સમે મહાદેવ કહે, મા
રે તપ કરવાનું મન, તેણે સમે ઉમયાએ માંડયું, અતિ
ધણું રૂદન. અહો શીવજી અહો શીવજી જનમારો કેમ
જાય, મારે નથી એક બાળક તે કહો વસે શી થાય. ૭
મહારાત્ર વાણી બોલિયા, જો એ મહાર વરદાન; એક પુ
ત્રને એકજ પુત્રી ઉપજાવજે સંતાન. વર આપી મહાદેવ
જી, વન તપ કરવાને જાય; ઉમીયાજી નાહાવાને બેઠાં વિ
ચાર્યું મનમાંય. ૯ શિવનાં ઘર મોટાં જાણીને, રખે આ
વતું કોય, એ બાળક મેલુ બારણે તે બેઠાં બેઠાં જોય. ૬
ક્ષિણ અંગથી મેલ લઇને, અથડ ઘડિયું રૂપ; હાથ ચર
ણને ધુટણ પાત્રી, ટુંક અંગ સ્વરૂપ. ચતુર્ભુજને ફાંદ મો
ટી દીસે પર્મ વિશાળ; શોભા તેની શી કહુ કંઠે ધુધરમા
ળ. ૧૨ પેટેલા કરમાં જળ કમંડળ, બીજે મોદીકદાર, ત્રી
જા કરમાં ફરશી સોહીયે, ચોથેરે જપમાળ. ગણેશને ઉપ
જાવીને બોલ્યાં પાર્વતી માત, એની પાસે જોડ હોય તો
ફરે તે બેઠાં વાત. વામ અંગથી મેલ લઇને ઘડિયું કન્યા

(૯)

૩૫, શોભા તેની શી કહુ શુદ્ધેવ કહે સુચુ ભુપ. ૫ સે
થો ટીકડી રાખડી, અંગોડે વાંકી મોડ, કંઠ કપોળને કા
મની; તેડે મોડા મોડ. ૧૬ કોથળી કુલડી વેલણુ ડાખડી,
રમન નાની ભાત; કંકુપડો નાડાજીડી તે, આખો આછને
હાથ. ૧૭ ઉમીયાંજી નાહાવાને બેઠાં દીડો નારદનો સંગ;
અરે દેવ હવે શું થાશે, નગ્ન દેખશે અંગ. ૧૮ ખીટલી
આળા કેશ હતા; ઉમયાના તેણી વાર, શરીર પોતા કેર
ઠાંકયું કાણુ ન લાગી વાર.

ઉચ્ચો.

નારદ વાણી બોલીયા, ઉમીયાજી તારો પાડરે;
માર નામ નારદ ખરો, માંહો માંહે કરાવું વઢવાડરે.

રાગ ઢાળ-કડવાં ૫

નારદ ચાલી આવીયા, જ્યાં તપ કરે મહાદેવ; આરે
શીવજી આરે શીવજી નજીટ ભુંડી ટેવ. ૧ મડા મસીદેભ
મતા હીડો માંયે ધાસો ધુળ; આક ધાંતુરો વિજયા આવો
કરમાં હ્યો ત્રિશુળ. ૨ તમેરે વનમાં તપ કરોને, ઘેર ચા
હ્યું ધર સુત; તમો વિનાતો ઉમીયાજીએ ઉપજાવ્યા છે
પુત્ર. ૩ મહાદેવ ત્યાંથી પરવસ્યા, કૈલાશ જોવા જાય; ગ
ણપતી વાણી બોલિયા, આડી ધરી જોવીકાય. ૪ અસ્યા
જોવીલ જોગી ભસ્મ અંગે દિસે અદભુત; આસા વિના
અધિકાર નહીં; જો હોય પૃથ્વીનો ભુપ. ૫ વચન એવું
સાંભળીને કોપીયા શીવ રાય; લાતો ગડના પાડુ મુકી, આ
વ્યા માંહો માંય. ૬ ગણપતી તો ગડદો પડે બ્રહ્માંડ ભાગી
જાય; ત્રિલોકનો ખળભળવા લાગ્યું, આતે શું કહેવાય. ૭
ત્યારે શીવજી કોપિયાને, ચઢી મનમાં રીસ; કડાક લાછને

(૧૦)

ત્રિશુળ મેલ્યું હોયું ગણપતિનું શ્રીશ. માગસર વળી શો
 અને દાહડે પુત્ર માયો તરે; તે દાહડેથી ચાલ્યું આવ્યું
 મળેલોધ્યનું પુત્ર. ૯ તે મુસ્તક તો જઈને પડીયું ચંદ્ર
 મા રમ માંહે, તેથી ચતુર્થાને દીવશે ચંદ્ર પુત્ર થાય. ૧૦
 એવે શીવજી ધરમાં આવ્યા જ્યાં ઉમીયાજી નાહાય; એ
 ખા બેઠેલી બારણે તે નાશી ગઈ ધર માં. ૧૧ લવ-
 જી કોટડીમાં જઈને પેહો, મનમાં વાત વિચારી; ભાષના
 ટકા કીધા માટે મુજને નાંખશે મારી. ૧૨ દેવજી ધરમાં
 ગયાને ઝગડ્યાં ઉમીયા મન; નેત્ર ઉઘાડી નિરખીયું ત્યારે,
 દીસા પંચ વદન. ૧૩ વજ્ર પેહરી ઉમીયા ફેરે છે, કેમ આ
 બ્યા મ્હારેવ; આક ભાંગ ધનુરે આવો નફટ જુડો ટેવ.
 ૧૪ નાહાતા ઉપર શું દોડ્યા આવો, સમજો નહીં મન
 માંહે; બે બાળક મેહાં બારણે, કેમ આવ્યા મંદીર માંહે
 ૧૫ છાતી રહે તું પાપણી મેં જોયું પારખું જયું, આ
 ટકા દહાડા સતી જાણતો, પણ સર્વસ લુટી લીધું. ૧૬
 મુજ વિના તેં પ્રજા કીધી, એવું તારું કામ; પારવતી
 તમે રાખ્યું હિમાચળનું નામ, ૧૭ વચન એવું સાંભળીને
 હમાને હઠી જવાળ, કાલે તમે કહી ગયા હતા જે પ્રગટ
 કરજો બાળ. ૧૮ ત્યારે શંકરે નીચું જોયું; મનમાં વાત વિચા
 રી, તારી પુત્રી તો નાશી ગઈ તરા પુત્રને આવ્યો મા
 શીર. ૧૯

સાખી કડવાં ૬.

પુષ્પ વિના ઝૂરે પીપળી, ફળ વિના ઝૂરે જાય; બાંધવ
 વિના ઝૂરે બેનડી, પુત્ર વિના ઝૂરે માય. ૧ પુત્ર કરશણ
 પુત્ર ધન, પુત્રજ આગેવાન, જે કુળ પુત્ર ન નિપંજયો તેનાં

(૧૧)

બુનાં બળે મશાંણુ. ૨ પુત્ર વિના શીવ મારે પાંજરે વન
ઉભે અગ્નિ બર્જીશ, શિવ શાથી મારો ગણપતિ; મહારો પુ
ત્ર ક્યાંતી મળીશ. ૩

રાગ વિલાપનો વશાણ.

બોલો હો બાળારે હો ગણપત; બોલો હો બાળા ટેક.
હમીમાણ કરે છે રૂદન હો ગણપત, શિવ શને મારો મા
રે તન હો ગણપત. ૧ શિવપુત્ર વિના જેવી માય હો ગ
ણપતં તેની સંપત પરદેર નય હો ગણપતં ૨ શિવ
પુત્ર વિના જેવી માય હો ગણપતં તેનું સુગું કોઈનવ
થાય હો ગણપતં ૩ શિવ પુત્ર વિના જેવી માય, હો
ગણપતં તે તરણાથી દળવી થાય હો ગણપતં ૪ આ
ને આપ્યું હતું વરદાન હો ગણપતં મેંતો ઉપજાવ્યાં
સંતાન હો ગણપતં ૫ ત્યારે શિવને આપ્યું છે જ્ઞાન, હો
ગણપતં મેંતો આપ્યું હતું વરદાન હો ગણપતં ૬ પે
લા નારદીયાનું કામ હો ગણપતં જુદા બોલો જેનું નામ
હો ગણપતં ૭ એણે વાત કરી હોય જુદી, હો ગણપ
તં હુંતો તપથી આપ્યો હતો હો ગણપતં ૮ હુંતો જી
વાડું પુત્ર તમારો હો ગણપતં પુત્ર કેરો શોક નિવારો
હો ગણપતં ૯ મેંતો મારો તમારો તન હો ગણપતં
હુંતો જીવાડું પાવન હો ગણપત બોલો હો બાળા. ૧૯

રાગ અશાવરી કડવાં ૭.

નદી જાગી મોઢ્યા તે, પેહલી પાળે નય; હસ્તિ એક
મળ્યો માર્ગમાં, તે શિર કિયો ધાય. ૧ તે મળતું મુસ્ત
ક લાવી, ધડ ઉપર મેલું નેટ; ગડગડીને હેઠે બેઠું, આ
ગળ નિકળ્યું પેટ. ૨ કાળા એના કુંજારથળ, વરવા એના
દોત; આગળ એને સુંઠ મોટી, લાંબા પહોળા કાન. ૩

(૧૨)

દેવમાં જતરો શું પોસારો, અપાર મળતે દુઃખ, દેવતા
સર્વે મેણાં દેશે, ધન ધન પાર્વતિની કુખરે. ૪

સાખી કડવાં ૪

૩૫ ગુણને વાદ પડ્યા, ચાલ્યા રાજઠાર; ગુણને આ
પ્યાં એસણાં, ૩૫ને કર્યો જાડાર. ૧ ૩૫તો આખ્યાં શીવ
નાગરાં, કોઈ જોગી અમધુત; ચતુરાઈ દીધી ને ચારણાં
વળી કોઈ કોઈ રજપુત. ૨ પુન્ય વિના ધન કછુ કામકો
જ્યા કામકો ઉદક વિના કુપ, એ દો વસ્તુ કછુ કામકી,
જોમ ગુણ વિના ૩૫. ૩ સ્વરૂપ દિયો શિવ ચાતુરી, નિ
કર ૩૫ તાડ પાછું લે; ૩૫ ગુણ ચાતુરાઈ નહીં એતો દુ
ખ માંથે. ૪ માયા દીની તેં સામકું, મુખ ધર દીની
નાર; લોચન દિયે કુકડકું નય એસે ઉડ ઝાડ. ૫

રાગ માઝુ

પંથી ન્યારે ચાલે ગામ પેહેલું લે ગણપતિનું નામ ક
યા પ્રથ આરંભે જોહ, પ્રથમ ગણપતિ સમરે તેહ; શો
ભાગ્યવંતી શણગાર ધરે, ગણપતી કેરું સમરણ કરે. સો
ની સમરે ઘડતાં ઘાટ, પંથી સમરે જનતાં વાટ. પંચ વ
દનના દેહેરા માંચ, પેહેલી પુગ્ગ એની થાય. એ વિનાં મુ
જતે પુજે તો; નહીં લેઉં પુગ્ગય, લાખેણી પુગ્ગ કરે તો
સવે મિથ્યા થાય.

ઉપલો.

શાને કાળે રૂવે પાર્વતી શાને લોચન ચોળે જેને ઘેર
વીવાહ વાજના હશે, ત્યાં એસશે ધીને ગોઘેરે.

રાગ ઢાળ કડવાં ૬

એમ્મા એમ્મા કહી કમીયાએ, સાદ કંઈ એ ચાર. ત્યા

(૧૩)

રે ઓખા આવી ઉભી, નિસરીને બાહાર. ૧ બાઇ મરા
વી ભામનીને તુંતો નારી ગઇ, મહાદેવે ગણપતી મારશે
તે શુદ્ધ મને નવ કહી. તે માટે તારું અંગ ગળજો, ૨
જો ખેજો કાય; જા દેવતા કુળમાં આવતરજો, એણુપિર
ઓહ્યાં માય. ૩ ઓખાખાઇતો થરથર ધુન્યાં એતો સાત
એટલે; અપરાધ પામે માતા મારી, આવડો શો ડંડ. ૪
ઉમીયા કહે મેં શ્રાપ દીધો, તે કેમ મિથ્યા થાય; દેવ
કુળમાં આવતરજો, દેવ વળી દોષ જાય. ૫ સ્વ નામે
નારકમાં; બાઇ તાહારોરે મહિમાય; ઓખાહરણુ જે રા
ભજે, મહા રોગ થકી મુકાય. ૬ એક માસતા માહા-ગે
જું બોજન કરવું જોય, એક માસજો નવ પજે તો પંદ
ર દિવશ સોય, ૭ પંદર દિવશ નવ પજેતા, દિવશ કર
વા સાત; સાત દિવશ નવ પજે તો, દિવશ કરવા મણુ.
૮ એક અણુજું મીઠા મોજું, કરવુંરે બોજન; ઓખાહ-
ણુ ત્રણ વાર સાંભળવું, કરવું મીઠા દાન. ૯ ત્રાંણુ, સા
નું, ૩૫ વસ્ત્ર પુન્ય વાધે મેરે સમાન; શુર જોશી સુરુ
રાયજો, જોતાં થક વિચાર. એ કયા રહી એટલી કહુ
બાણાસુર મહિમાય. ૧૦

રાગ રામગ્રીની ચાલ કડવાં ૧૦

રાય બાણાસુરને બારણે, વાળવા આવીરે ચંડાળ; નિત્ય
પ્રત્યે રજ વાળતી, કચું ઝાક ઝમાળ. બાણાસુરને બારણે.
૧ રાય રાય મેહેડિયો હેડો ઉતરયો. થયો પ્રાતઃક કાળ
મુખ આગળ આડી ધરી, સાવરણી સાર. બાણાસુર
૨ રાય બાણાસુર વળતી વદે, મનમાં પામી દુઃખ. મુજ
ને દેખી કેમ ફેરવ્યું, અલી તારે મુખ. બાણાસુર
૩ તારે ચંડાળણી વળતી વદે, સાંભળિય રાય; નમો જાય

(૧૪)

અમો નીચણું. મુખ ક્રમ દેખાડાય. બાણાસુર ૦ ૪ ત્યારે
બાણાસુર વળતો વઢે. સાંભળે રંગાય; સાચું બોલ કા
મની કરે જે કડકાય. બાણાસુર ૦ ૫ ત્યારે ચંડાળણી વ
ળતી વઢે; સાંભળો રાજન, સાચું બોલે જે વઢે તેતો દે
જો ડંડ. બાણાસુર ૦ ૬ રામ પેહેલો મેલો હુમરો, તેથી
મેલો લોભ; સહુથી મેલો વાંઝીયો, મુઝે નવ રામે મોક્ષ.
બાણાસુરને ૦ ૭

રાગ: અસાવરી કડવાં ૧૭

ચંડાળ તો ઠાંઠ એક નથી, રામ દસ વિધના કહેવાય
પહેલો ચંડાળ જેને કહિયે, નહીં ઉતરી નવ નાહાય. ૧
બીજો ચંડાળ જેને કહીયે પુત્રીતું હત ખાય, ત્રીજો ચં
ડાળ જેને કહિયે; દુલો માત પિતાય. ૪ ચોથો ચંડાળ
જેને કહિયે પરદારાણું ખાય. છટો યદાળ દોને કહીયે હ
રે પારકુ ધન; સાતમો ચંડાળ દોને કહિયે, જેતુ મેતુ
ધન. ૪ આઠ મો ચંડાળ દોને કહિયે કરમાયું વધન; ન
વમો ચંડાળ દોને કહિયે, નહીં તનયા કે તન. ૫

ઉચ્ચલો.

કસમો રાજ કરચચંડાળ, એ દસ વિધના કહેવાય

રાગ: અસાવરી-કડવાં ૧૨

અગિયારે બાણાસુર રાજ પુત્ર માગવા જાય; મહાદેવ
ની પાસે આવી ખેટો તપ કરવાય. ૧ દબર હાથે તા
બી પાડી તવ રીઝીયા શ્રીમહાદેવ, આપોને આપો શિષ્ય
છ પુત્ર એક તતખેવ. ૨ ચીત્રકોપ કહિયા તેમના કર
ચ તણા જોનાર, પુલે રાજ તુતો કહાવે, વેચ તણા
અવતાર. તારે વેગે એકજ હતો સાડકવાયો બાળ; બોલ

(૧૫)

ન કરવા તું બેઠો તે મુખને જુવાળા તુજમાં તે જમવાને
આવ્યો વેગે તારો બાળ, માટીવાળા હાથ ખરડ્યા, બાળ
કના કહેવાય, ત્યારે તુજને સાંખ્યા આતી હાંકી કાઢ્યો
બાળક ત્યારે ધરધર પુજ્યો સાંભળને રાજન. બાળકનેતા
રીસ ચઢાને નય ગપ્યો તાવ; તુજને પુત્ર બહાસો નથી
તું જવાંયે જન્મ, જ્ઞાતરે. ૭

૨૧મ ઢાળ કડવાં ૧૭.

ઉમયા વાણી બેલીયાં તુ શુભ બાણાસુરરાય; તારા મ
નમાં જો ગમે નને આપુ એક કન્યાય ૧ મુજનેઆપો
દીકરી આપ્યા દીકરા સત વાંઝીયાથી બહી દીકરીદીકરી
યે દીવા યાય. ૨ કોઠક દેહશતો રાજ વંશશ રાખશે
માર નામ; પોપ માસની પુરણ ગાસે, પ્રગટશે મોખા
આજ; વર પાગી બળાયો બાણાસુર શ્રેણિતપુરમાં જાય
બાણમતીને ગર્ભ રૂવો છે તેનો કહુ મહિમાય ૪ પો
ખમારની પુરણ માસે પ્રગટ રૂપ કન્યાય, વધામણીયા ૫
વવ્યો તે રાજસલામાં જાય. ૫ જાણા જોશી તેડીઆ તે
ની જન્મ, પત્રીકા યાય. વિધાં જળ કરી ગુરજ બોલ્યાપો
તે તેણીનાર જેહુલી ઉમયાજના અંગથકી પ્રગટી છે કન્યા
મ તેના નામે રાદી જોઈને નામ ધરો મોખાય. ૭ મેહવે
જા શુભજગનમા સંતાન પ્રગટી સાર; એથી તારા હાથનો
વેગે હાતરશે ભાર. ૮ આકાસવાણી એવી યજ તુ શુભ
બાણાસુરરાય એક પુત્રી ઇચ્છા વર વરને તારા કર છેદા
ય. ૯ એ પુત્રી ઇચ્છાવર વરે તો સહજ હાથનો ભાર
હાતરે, એ પુત્રી ઇચ્છાવર વરે. બાણાસુર તું કેમ ઉગરે.
૧૦ બે માટે તેડી પરધાન, એથીગરે પુછે રાજન, દેવવ
ચાન મૈથ્યા નય યાય, તે માટે કરવો ઉપાય, ૧૧ રચો

(૧૬)

માળિયાં સુંદર સાર, તે માટે કરવો ઉપાય, ગ્રામ્યા અને
ચાત્રલેહાને, મેલો મંદીર માળિયાં માંયરે.

રાજ ધનાશ્રી કલ્પાં ૧૪

પરીક્ષકે પ્રશ્ન કર્યું વિચારીછ, કહે કેમ પ્રગટ થઇ
એક નારીછ, ગ્રામ્યાને ચાત્રલેહા કેમ ધર્યાં નામછ; કે
છ વિધિયે ગ્રામ્યાં અસુરને ધામછ.

ઢાળ.

ધામ ગ્રામ્યાં અસુરને તેણે કામ સડ દેવતાં કર્યા, મુ
ને વિસ્તારીને વરણવો, કેવી રીતેએ અવતર્યાં. ૧ સુક
દેવ કહે મુણ પરિક્ષત, અભિમન્યુ કુમાર; પ્રશ્ન તેં પુછ્યું
મને તેનો સંદેહ જોડ નિધાર. ૨ એકવાર દેવ પાતાળ
નાદી, બાણાસુરના તાપથી; ત્યારે વરણ કેરા જગનમા ક
ન્યા પ્રગટી ગ્રામ્યાથી. ૩ કન્યા કહે કેમ પ્રગટ કર્યા, ક
હે અમ સરણુ કામ, ત્યારે દેવ કહે દેવ દુઃખ દેછે, બા
ણાસુર જેનું નામ. ૪ કન્યા કહે દુઃખ કાં ધરો, બાણા
સુર આવશે પાતાળ, એના પીતાના ચરણ પુજવા, ની
ત્ય જાય છે પાતાળ. ૫ ત્યારે મને પુત્રી કરીને સોંપજો
હું જાહશ એને ઘેર, સાંકડી સગાઈએ સુતા થઈને, કરા
ણું જાજની પેર. તેણે પાતાળ ગ્રામ્યા બાણાસુર રાજન,
તેને દેવે દીકરી આપી, જો જાય તો પ્રવાન. ૭ પ્રવાન
કહે સ્વામી સાંભળીયે; આપો મુજને બાળ; કન્યાદાન કુ
ખરીને દેઉ તો ઉતરે શીરની ગાળ. ૮ ત્યારે રાજ કહે
પ્રધાનને. આ પુત્રી મુક વન, કાણે તેડીને તુંતો આવજો
જાણે નહીં કો જન; પ્રભાતે તે પ્રધાન ગ્રામ્યા પુત્રી એ
ઠી ન્યાંય, પુત્રી તો સમાધી લેછ, હરી ધ્યાન ધરે છે
ત્યાંય. ૧૦ વાયુ દાર જેને રૂંધીયાને. રૂંધ્યા શ્વાસો સ્વા

(૧૭)

સે, જન્મણા પગના અંગુઠા ઉપર રહી છે ખટ માસ; પુરુષ તપ થયું ત્યારે પધાર્યા ભગવાન. ૧૨ માગ્ય કહેતાં કન્યા કહે મને કહે આજા પ્રદાશ. ભુત ભવિષ વર્તમાન સહુને ઉઠી ચઢ્યું આદાશ, ૧૩ એટલે પ્રભુએ તેને પાંઆપી. વર આપીને વળીયા હરી, પ્રધાન આવ્યો પુરવિષે તે કોભાંડે પુત્રી કરી. ૧૪

વલણુ.

કુંવરી થઈ પ્રધાનની તેનું પ્રાકમ કો પ્રીછે નહીં;
શુકદેવ કહે રાય સાંભળી એ ચીત્રલેહાની ઉત્પત્તી કહી.

સાખી કડવાં ૧૫.

ભાદરવે જે હજોતરી. શત પોમે માગે શીખ. જે ઘેર પુત્રી લાડકવામ, તેનાં માખાપ માગે ખીખ. ૧ આજો અગ્નિ બધુ વન દહે, જળ વડે પર્વત કોરાય; અખળા રૂઢી જે કરે. તે ગતિ દેવે કળી નવ ભય. ૨ નદી નારી જે રૂંચિકળાં. મણીધર નવ કમળાં એતાં અંત ન લીછ; જોવાં છે કુશળાં. ૩

રાગ ઢાળ.

નગર થકી એક જોગન રાયે, મેહુત રચાવ્યો સાર; તેને ગોખ ખારી ને અટારી, કહેતાં ન આવે પાર. ૧ મરકત મણિ મોતીયે જડયાં, માંહે પીરોગનતા પાટ; હય શાળા ગજ શાળા છે, હીંચવા હીંડાળા ખાટ. દિવસ માસને વર્ષ જતાં, કન્યા મોટી થાય; ચિત્રલેહાને સંગે રમતાં ઉત્તર અંગ ન માય. ૩ સવા લાખ જોદ્ધા રખવાળ; મેલ્યા છે રાજન; એમ કરતાં ઓખાખાદને, આવ્યું છે જોખન. ૪ તમે રાત્રે જગો દિવસે જગો નવ મીચો લોચન, એખા દસ માળિયામાં, રખે સંચરે પવનરે. ૫

(૧૮)

રામ હાળ-કડવાં ૧૬

સોણીનપુર પોટણ બહુ, રાય બાણાપુરનું ગામ; આ-
ખા તેનો પુત્રી વળતી, કરતી ઉત્તમ કામ. ઘડી એકમાં
સોગરાં, ઘડી એકમાં પાટ; નાનાં વિધની રમત રમે. ઘ
હો એકે હોડિણા ખાટ, ૨ ઘડી એકમાં હોંગલ પોતીયાં
રમતી હોડણોટ, હિંડોળે હિંચવાને કાળે, રેશમ કરી દો
૨ ૩ ધમધમ ધમધમ ધુધરા ગાળે, ધુધરીયોનો ધોર;
નાની વિધનું ગાણું ગાતાં મંદુરો નિકળે સાર. ૪ રમે જ
મે આનંદ કરે, મેહેલા મંગળ ગાય; જોખનવંતી થઇ છે
એખા. મંદીર માળીયાં માંયરે. ૫

રામ સામેરી. કડવાં ૧૭

જોખનીયું વાપ્યુંરે એખા નાનડીરે લોલ; મારે જોખ
નીયાની જાય બેની મારે ઘડી ઘડીરે લોલ, તુંતો ચીત્રલે
હા સાંભળ સૈયર બેનડીરે લોલ મારો મુરખ પીતા કાંઇ
જોતો નથીરે લોલ બોલી એખા વાણુ સાંભળ બેનડીરે
લોલ. મારો જાય કન્યા કાળ વર જોતો નથીરે લોલ મારો
જોખનીયાના દિવસ દાહાડા ચારંગો નાણેરે મણુશે ૫
જુ ટાંણે નહી મળેરે લોલ.

રામ આશાવરી-કડવાં ૧૮

પાંચ વર્ષની પુત્રી તેતોં ગોરીરે કહેવાય; તેને કન્યાદાન
દેતો કાઠી જસ ફળ થાય, પણુ પુત્રી કરા પીતાને કાંઇ
સમજાવી કહે વાત; દેવ વિવાહનું ફળ જેને, વરસ સાત
જો થાય, ૨ પુત્રી કરા પિતાને કાંઇ કહાવો ધવ ધવ, ગાંધર્વ વિ
વાહનું ફળ જેને વર્ષ થાય જો નય. ૩ એમ કરતાં વળી વચમાં,

(૧૯)

આત્રી પડે કાંઈ વાંક; મનુષ્ય વિહાહનું ફળ જેને, અગ્ની
યારે આડો આંક. ૪ એમ કરતાં વરસ જાયને. બાર પુ
રાં થાય. પુત્રીનું મુખ પિતા જુએ જેસે બ્રહ્મ હતાયરે.

રામ અસાવરી કડવાં ૧૯

ચિત્રલેહા પણ એણીપર બોલી સાંભળ સહયર વાત;
તુજને કાજે નહીં પરણાવે, બાણ તારો તાત. ૧ તુજને
કાજે જો પરણાવે છેદાય રાયના હાથ; તુજને કાજે નહીં
પરણાવે, પ્રધાન મારો તાત. ૨ તાત કેરી આજ્ઞા લેઈ,
આવેને આખાય; વચન સાંભળી આખા વળતી, ત્યાંથી
ચાલી જાય. ૩ તાત આગો આજ્ઞા તો શંભુ પુજવા જ
ઈ, બાણચુર પ્રત્યે સુંદરીએ, વચન પ્રકાશી કર્યું. ઘેલી
પુત્રી એમ ન કરીયે, જેથી રહો મંદીર માંય; ધર આ-
વે મહાદેવજી, પુછને લાગે પાય. ૫ વચન સાંભળી આ
ખા ચાલ્યાં, પોતે તેણીવાર, ચિત્રલેહા સેયર મ્હારી, ઉ-
પાય કરવો સાર, ૬

રામ સામેરી કડવાં. ૨૦

આખા તારે શવણે જામુદે જાવરે, આખા તારા કુમકુ
મ રાતા ગાવરે. આખા તુંતો ચાલે હંસની ચાલરે. જો
જીનો રંગરે આખા તારી સુંદરીરે, ૧ આખા તારે બાં
યે બાજુઅંધરે, આખા તારું મુખકુ પુનમ ચંદરે, આખા
તારે મન ઉપન્યો આનંદરે, કસળીને દોરરે આખા તારે
સાળુડેરે, આખા તારા શોભીતા શણગારરે- આખા તારા
તેજ તણો નહીં પારરે. આખા તને વર્ષ થયાં દસ બારરે
પાવલેને નેપુરરે આખા તારે વાજતારે. ૩

સાખી કડવાં ૨૧

નેહર ઝહેર બેની તારે વિધુવા, કર કંકણ મુદ્રિકાને હાં

૨, એ પુરૂષ વિના પેહરે પ્રેમદા, તે । ધિક પડ્યો અવતાર.
૧ સંથો ઝીલડી નાખડી, નેણે કાળજી કુમકુમ આ
૬, પુરૂષ વિના પેહરે ને પ્રેમદા, તે । ધિક પડ્યો અવતાર.

ચોપાઈ ચાલોર.

બાધે તોડી નાંખ્યા હારે, આતું છે તારો શણગાર
રે, હુંતો નહીં પામું ભરગાર, નહીંતો એહું ઘાટડીરે. ૧
બાધ્યાસુર મારે આપરે, મારાં દાણ જનમનાં પાપરે, મુને
નહીં પરણાવે આપ નહીં જોડ વાટડીરે. ૨

રામ જોડી કડલાં રર

વર વરવાને ગોચ થઈને, પ્રગટયાં સ્ત્રીનાં ચેનછ; ચો
આ કહેછે ચીત્તેલાને. વાત સાંભળ મારી બેનરે, સૈયર
શું કીજે, અનીહારે દાડલા કેમ લીજે, મારી બેનીરે દોષ
કર્મને દીજે, અનીહારે કે વિષ ધોળી ધોળી પીજે. ટેક.
આજ મારે મુંઝ જોખનીયું, મઠ પુરણ મારી કાપછ,
પિતા તો પ્રીછે નહીં, મારો કુંવારો ભવ કેમ જાય. સૈયર.
આસરે નિત્ય જાય ને આવે, સૈયર મુજ સમાણીછ; હું આ
પ્રાધણ હરખે પીણણી, આંખે ભરું નિત્ય પાણીરે સૈયર. ૨
એરે દુખે હું દુખળી મને અન્ન ઉદક નવ ભાવેછ; આ અ
વાસ રૂપી શુળીયેમુતાં તો, નિંદ્રા કેધપેરે આવેરે. સૈયર.
૩ જળ વિનાની વેલડીને, લવણ વિના જેવું અન્નછ; ભ
રનાર વિના ભામની એતો દોહલા ક્રહે દનરે, સૈયર. ૪ ધ
ન્ય હશે જે કામનીને, જેણે કંઠે કંથ મહી રાખ્યોછ, હું
અભાગ્યજીવે પરણ્યા ધણીનો અધર રસ નવી ચાખ્યોરે;
સૈયર. ૫ મરજના મારે માણસ કરે, આંખનો આણસ
ગાછ; સુખતો મેં સ્વાને નવ દીહું વ્યર્થ ગયો જનમા
સૈ. ૬ રામીકરે સંગ નહિ શાગાને તેથી ખીજી શું

(૨૧)

નરતુજ હવે નવ રહી આશા પરણ્યા ફેરી, મુજ જોખન
થાયે ઝરતુરે, રા. ૭ ખીજવાને હવે નહી મુજને, ભરવાર
ભોગમાં મનજી, આંદિ પુરૂષ આવેતો પરણું, નવ પુણું
શીને લગનરે. સૈય. ૮ વચન રશીક કહેતાં કરણા ભારે,
આવે લટકતી માણેજી; પ્રેમ કટાક્ષે પિહને જોડાવે તે રહ
યા જીતર સામેરે સૈયર. મુખ દુખ કમંઠ્યું છે, હું લે-
વાઈ મારે પાપેજી, બંધોગરી મારે કમંઠ્યું કરી, શુભાંચે ચ
તાવી મારે બાપેરે સૈયર. ૧૦ મરકલહે મુખ મંતુરે વચ
ને, મરજીદા નવ આખીજી, શાક પાક પિહને નવ વિર-
શ્યાં આધો પાલવ તાણીરે સૈયર. ૧૧ અડળ ગલિ ન
જીર્ણદંતની શું નિપજીશે જેનીજી, જાપાળજીતું ગાતું વ
શે, મનકુ મારું રહે નહીરે. સૈયર. ૧૨

રાજા જવાહરની દેશી કકળાં રહ

ઓખાને કહે ચીત્રલેહાજો, તુંતો સાંભળ્યાંય રનેહાજો
આપણ મૈયાં માયાપનાં જોર જો, કેમ કહીયે કાણું કે
જોર જો, જેની લાંછન લાગે કુળમાં જો, પ્રતિષ્ઠાભય એ
ક પળમાં જો. અમેતો તમ પાસે ન રહિયેજો, બહા આ
બાસુરને કહિયે જો. વાત બાણસુરરાય જાણેજો. આપણ
જેતો અંત આણેજો. મને મેલી ગયો તારી પાસેજો, તા
રા આપ રહ્યો વિશ્વાસેજો, મેંતો ન થાય તાર રક્ષણ
જો, તુજમાં દિસે છે અપલક્ષણજો જેની હાકરસદનકી
જોજો, તારા આપ થકી તોળીજો, તને દેણું મદમા
તીજો, નથી પેટભરી અન ખાતીજો તાર વચન મુને નથી
ગમતુંજો, જોખનીયુ હશે સહને દમતુંજો. કામ વ્યાપે સ
ર્વ અંજોજો, જેની રહિયે પોતાને હજોજો. તુંતો જેનાં નિ
હાંજે પંથજો, કાળામદમાં આંધી હશે કંઈજો, તેંતો મુને

(૨૨)

આંખમાં ધાણીજો, માંથે છાણા થાપીને ચાણીજો, હું પ્રી
છી કાચનું કારણુજો, બેની રાખજો હૈયામાં ધારણુજો. તુનો
બુલે સોડમાં ચોડાંજો, વામણું કયાંથી પાસે કોડાંજો. બે
ના ડમમાં ન ભરિયે લાંબાંજો, ઉત્તરવજો ન પાંદે આંખાંજો,
પારી નાખાખાઈ સઘણાંજો, આંખો ચૈત્ર માસ એમ ક
રતાંજો. પછી એખાજી વૃત આચરતાંજો, અનુણું અન
બની દિન ખુલેજો દિપક બાળેજો અવનીયે રુવેજો, માત
ઉનીયાને આરામેજો, દેહ દમન કરી મન વાધેજો, થયું પુ
રણુ વૃત એક મારોજો, કોણુ બંણે એકાંત અવાસેજો.

વક્ત્રણુ.

અવાસ એકે સ્થાંબ નિશે, વૃત કીધું આખાયરે;
સ્વપ્નામાં સંનેગ શ્વામીનો ભટ્ટપ્રમાનંદ ગાયરે. ૧

રાગ ઢાળ કડવાં ૨૪

આછ તુંએ કુંવારી હુંએ કુંવારી સાંભળ સઘ્યર વાત.
ગોરમાંની પુત્ત કરીયે, તો પામીશું નાય. ૧ કોણુ મસ
વાડે કોણુ દાહાડે ગોરની પુત્ત થાય, મને કરીને આપો
પુતળાં, હું પુત્તું મોરી માય; કાગણુ વદ બીજને દાહાડે
કરવું રે સ્થાપન. ચૈત્રસુદી ત્રીજને દાહાડે કરવું ઉપાપન;
૩ સક્ત્રમ સક્ત્રા પાથરી સંદેસરાનાં પુત્ર, પુછ અરયાં આ
ખા માગે જે જે વસ્તુ અમુત્ર.

રાગ ઢોળ - કડવાં ૨૫

ગોરમા માયરે ગોર માયુ મારા બાપનાં રાજ, માતા
સદાયે સોહાગણી. ૧ ગોરમા માયરે મારા ભાઈના રાજ
ભાણી તે હાલ હુલાવલી. ૨ ગોરમા માયરે મારા સસરા
નાં રાજ, સુસુને પ્રાન ઘણી. ૩ ગોરમા માયરે દિયર

(૨૩)

જેઠનાં રાજ; દેરાણી જેઠાણીનાં જોડવાં. ૪ ગોરમા માચુ
રે તમારા પાસ, અખંડ એવાતન ઘાટડી. ગોરમા માચુ
રે હુંતો વારંવાર ચાંદો ચુકેને ઘાટડી, ગોરમા માચુરે સ
રખા સરખી જોડ માંથે મન ગમતો ઘણી.

રાગ ઢાળ કડવાં ૨૬

એક દાહાડો ચિત્રલેહાને ઊંચે આવી સાર, વાશી પુખ્તે
કરતી પુખ, ઓખા તે નિરધાર, એટલે ચિત્રલેહાજંગી, જુ
વેતો વાત વિપ્રિત, વાશી પુખ ચલાવ્યાં દીડાં, થઈ રહ્યા
ભય ભીત. ૨ વાશી પુખ્તે પુ નડીધી, નહિ પામે ભરથાર.
ભરથાર જો હું નહીં પામું તું સાંભળ મોરી માય. ૩
આ લે તારાં પુતળાં મારી પુજે છે ખલાય. ઉપર પાણી
રેડાયે તો અફરતાં દોવડા, ૪ ઊંચેથી પછાડીયેતો ભાગી
હુકો થાય; માટીયે મંદીર ચણાય, માટીયે ઘર લેંપાય. ૫
પંદર દહાડા પુખ કીધી જોલાવ્યાં નહીં ખોલે; તુંતો જોની
કહેતીજો નહીં ગોરમાને તોલે. પકવાન પેડો મેલીયેતો કડકો
કાર નખાય. તું આલે તારાં પુતળાં મારી પુજે છે ખલાયરે

સાખી કડવાં ૨૭.

શીવનાં લીજો આવારણાં, જોણે નેત્રે જાળ્યોરે કામ, ત્રિ
પુરા દેવને વિહારીયો, હુંતો કેમ મેલુ નામ. ૧ શીવનાં
જોણે ગંગા ધરી શીશ; ભાગીરથી તપશી ઉઠાડયો; હુંતો
તે કેમ ધશ. શીં બોળા સુવે શમશાનમાં ચોળે ત્યારે રા
ખ, માગે તાગે બિક્ષાવૃત, આપે તેને લાખ. શીં ૩

રાગ ઢાળ.

હિમાચળની ભાણેજી ભાઈ ગણપતી મારો વીર; મ્હા
દેવજીની પુજ કરીયે મન રાખીને ધીર. જેચરી ગતદાં

(૨૪)

ઝોખા આઘ્યાં: તેનો કહુ વિસ્તાર. સ્નાન કરીને કામની
ઝેનો સજ્યા સોળ શબ્દગાર. નેપુર વાજે વિજવા ગાજે ઝાં
ઝરનો ઝમકાર, નાગદમણી ઝુમણું, ડર એક વળ હાર, જ
ઝવ ચુડસો ઝુલતી દામણી, દામણીગે વ્યકડીયો ચાર; પ
જે પાવલાંને નેપુર વાજે ધુવરીના વમકાર. વાજેવાળ મોતી
પરોખ્યાં મોતીની શેરો સાર; દરપણુ લીધું હાથમાં ખુખે
તંબોળ ભરીયાં સાર. કનક થાળ મોતીયે ભરયો માંહે શ્રીફળ
ફોફળ પાન. આક ધંતુરે આગથીગો, શંખાવળી નિરેવા
ણુ. આકાશમાર્ગે પદ્મણી તે વેગે આડી નય; ઇંદ્રકેર વિ
માન ચામે ઝેવીછે શાભાય. મહાદેવને પાર્વતી પેઠાં પાસા
રમતાં સાર, મહાદેવ કહેછે પાર્વતીને ઝો આવી કોઈનાર
સામી કાંઈ લેજા થયા એ ચાલુ તણી કુમાર; હોને તું એ
મ જાણેછે જે કરશે અંગીકાર. ૯ પાર્વતીયે મન વિચાર્યું
હવેતે વંી વાન, મહાદેવછને કામી જાણી લોચને દીધો
હાથ. ત્રિશુ લોચન ઉઘડ્યું શંકરને લેજાડ; પાંસે આવી
ઝોખા દીઠી લજ્યા પાખ્યા તાત. ૧૧ તેણે સમે ઝોખા
આવી હમીયાને લાગ્યાં પાય. આવડી ઉતાવળી થઈ આ
વી નહી પામે ભરથારે. ૧૨

સામી કડવાં ૨૮

ઝોખા કહેછે અમે પેઠાં પાણીમાં, તરવા તુળા ગૃહ્યાં
મારાં તુળાં દુટીગયાં. ઝોખા કહેછે તરસ લાગી મારાત
નમાં સરોવર તીરે હું ગઈ, પીવા ઝમોળી પાય, મારાં ભ
ર્યાં સરોવર ગયાં સુકાઈ. આણીજ તીરેથી અળગાં થયાં
પેલી તીરે નવ ગયાં, કરમ તણે સંજોગે અમે મધ્યજળ
વચે રહ્યાં, હુંતો આવીતી પ્તર પુજવા સામો દીધો શ્રા
પ. પરણ્યા પેહેલું રંડાપણુ થયું, મારાં ક્રિયા જનમનાં

(૨૫)

પાપ. હમીયા તુંતો મોરી માવડી, છે.૩ ના દીગે છેહ, મા
વીત તમે કેમ છુટશે; હું પુત્રી તમારી તેહ. ૫

હાળ.

વર માગો વર માગો યોગ્યા વર માગો આણી વાર;
માગ્યું માગ્યું આ સુંદર વર ભરથાર. ૧ બ્ર તણુ વા
રજો તેં માગ્યો તારે તણુ હજો ભરથાર, અરર માન
વિયોગાં વાત કરી નવ જાય. ૨ પુરપને નારી ઘણેરી, તું
સંભળ મોરી માય; નારીને તો પુરપ પીજો, અવણે સુ
ણ્યો નવ જાય. ૩ તેં માગીયામાં નિંદા કાઢી, પુત્રાની
સાર; તે માટે તુને શ્રાપ દેઉછું, બ્ર તણુ હજો ભરથાર.
સુંદર માધવ માસ આવશે, દાદશીનો દન; તે શ્વમામાં
આવી પરણશે, પ્રાણુ તણો જીવન. ૪ તું જગ્યા કોડેઓ
જાખજો; તને કહું છું સત્ય વિવેક. તણુ વાર તો પરણશે,
પણુ વરતો એકનો એક વર પામી યોગ્યાયાદ આલ્યાં મં
દીર માળીયે સાર, અરે યાદ હું પામી આવી, સુંદર વ
ર ભરથાર. તેમ કરતાં યોગ્યાયાદના દિન ઉપર જાયદિન
સુંદર માધવ માસ આવ્યો, દાદશીનો દન. સુંદર સજ્યા
પાંચરીને શણગાર્યું ભોવન; આજ સ્વમાંતરમાં આવશે,
મુજ પ્રાણુ તણો જીવન. ૬ સંધ્યા ઘણ રમી આયમ્યો,
ધમીયો કપ્પપ તત, હજુયે ન આવ્યો હજુયે ન આવ્યો
મુજ પ્રાણુ તણો જીવન; પહોર રાતતો વહી ગઈને, હજુયે
ન આવ્યું કોય, ઉમીયાજીમે વચન કહું તે, રખેરે મીઠ્યા
હોય. વા વાયને યારી હાલે, જાડખડાડ જડુ થાય. આ
આવ્યો આ આવ્યો કહીને જમુક ગેડી થાય. તમો આ
આવ્યો તે જાણું છું મારી સગી નણુંદનારીર; યોગ્યા વિ

(૨૬)

ના નદી ઉઘાડુ હમડુ છે મન ધીર. વણા લીધી હાથમાં
ને, ગીન મધુરાં ગાય; ઝોખા ફેર માળીયામાં ઉછર્યા
હુ થાય. એ પાકળી એલે નદી, તેો વાગે ભગુકારાય, વા
આવ્યો દક્ષણ દિશાનો, દરિઆવ ફેરો ગાય. ૧૫ દક્ષિણ
દિશાનું જાળીયું તેમાં ફરફર વાયુ આવે; ઝો આવ્યો
ઝો આવ્યો મારા પ્રાણ તણો આધાર. તેવામાં ખીનું આ
રણું ખડખડવા હાથું જ્યારે, ઝોખા બાધ્યમેતો દોટ ક
રી દાર ઉઘાડયું ત્યારે. બાણાસુરે મેહેલ રચ્યો છે, તેનો
સ્થંભજ એકે; તે તણું પડયું; તે ઝોખા નજરે દેખે,
૧૮ ઝો પેલા આવ્યાછો તમ ઉપર જાળી વારી; બોલ્યા
બિના તો નહીં બોલાવું, છું ગુણવંતી નારી. બાણાસુર
જા જાણશે તે, લેશે એકના પ્રાણ; શાનેનકાજે અહીં ઉ
ભાજો સાસુના સંતાન. ૨૦ ઝોખાબાધતો માળીયામાં પા
પાડે છે બેઠાર, ધસ્વરને પાર્વતી ગગને સાંભળ્યો છે સોર
દ્રાણ રૂથે છે ના, ઉર્મયા કહે મદાદેવજીને, ઝોખા રૂથે
નિરધાર. વચન આપણું મીથ્યા કરવા બેઠી બાણકુમાર
તામશી વિદ્યા મોકલી તે, નિંદ્રાનો લાંડાર. મધ્ય રાતતો
વહી ગઈને મીચાણું લોચન; સ્વપ્નાંતરમાં આવી પરણ્યો
પ્રદ્યુમન રાયનો તનરે.

રાગ - દાળ કડવાં ૨૬

સ્વપ્નાંતરમાં સોરઠીયાતી જનરે સ્વપ્નાંતરમાં વડસસરો
ભગવાનરે. ૧ સ્વપ્નાંતરમાં ખગદે મીઠળ ચુડીરે, સ્વપ્નાંત
રમાં ઝોખા દિસે છે અતી રૂડીરે. સ્વપ્નાંતરમાં વરત્યાંજે
મંગળ ચારરે, સ્વપ્નાંતરમાં આરોગ્યા કંસારરે. સ્વપ્નાંત
માં કરેજે પીકિજી શું વાતરે, સ્વપ્નાંતરમાં હશી હશી તા

(૨૭)

બી લેજે હાથે ચિત્રલેહા ભરીરે નિંદ્રામાંતી જગીરે એ
ખાખાઈને કાણુ કરમ ગતી લાગીરે આખાખાઈને નાટક
ચેટક લાગ્યુરે, તેનો કેમ કરીને યાશે અગગુરે જગમને
જાન્ય આખા તાલરે જે જોઈયે તે માગ્યરે.

રાગ માઝુ કડવાં. ૩૦

આખા ભરીરે નીંદ્રામાંથી જગી, અંગે. અંગ અંગી
હા લાગી. ફટ પાપણી શીદને જગાડી. મને ભયા અમૃત
માંથી કહાડી, ફટ પાપણી એ શું કીધું, અમૃત લેઈને
વીખ દીધું. બીડી પાનની અડધી કરડી, ખાધી મન યિ
તા મુખ મરડી. જુવો મારા કરમની કરણી, વરસે મે-
લી ગયા મુને પરણી. મારા પિદને મતી જે આવી, મા
રા નાથ ગયારે રીસાવી, મારા હૃદયા કેરો હાર આણીરે
આપો આણી વાર.

રાગ સોરઠ કડવાં ૩૧

સૈયરરે ભુંડી સૈયર શનુ શે થઈને લાગી; મને સ્વપ્ના
માંથી જગાડીરે હો ઉમીયાનો વર આજ સદ્ગુણ થયોને
જપતાં તે દાહાડી દાહાડીરે હો અધવચ કુવામાં મુજને
ઉતારીરે; વચેથી વરત મેલ્યું બાદીરે હો બાગ બગીચામાં
કુત્ર કુટ્યાંછેરે હો કુત્રી મારી તનડાની વાડીરે હો પ્રેમા
નંદ પ્રભુ જતાં ન આગખો હો ખનરી નયજે દાહાડી
દાહાડીરે. હો સૈયરરે ભુંડી સૈયર શનુ શે થઈને લાગી
મુને સ્વપ્નામાંથી જગાડીરે હો.

સાખી કડવાં ૩૨

અંદા તુંતો કોડવરસ સ્વપ્ને થયો સંજોગ; આપ દે
ઉધું સુરજ દેવતા. મુજ જગે પડીયો વિજોગ. સ્વપ્નામાં

(૨૮)

મારા પિદ્ધશું, અમે કરતાં લીલાલેહેર; અમૃત રસ હું
 પીતી હતી; તેમાં તેં મેલ્યું ઝેર. કંઈ વિજેગે એ કામ
 ના, ગઈ પંડીતની પાસ; છુત્તે ને પુછું પંડીત એ કહી
 ન કહેતી મામ. ફરી ફરી પંડીત એ કહે, સાંભળ એ
 કરજો; ચુંદી લલો એ પિદ્ધશું, એક વરસેકોડ. ૪ એ
 આ પુછે એ પક્ષડિ તારી એ પાંખે માગીશ; હું માત્ર
 સજ્જનને ગળી તારી પાંખે પાછી દેશ. પાંખ ખારી પં
 થતો વેગજો, તારો પિંડે કોણુજ દેશ, માગીતાગી પાંખ
 ડીયે તારા સજ્જનને ક્યાંયી મળેશ. આંચ કદાવું બપોળ્યા
 તાદારી, ઉપર ડાઝ લુણ, બીને રંગે પિંડે મેરે, તને પી
 ક મળશે કુણ. પિંડે વિજેગે પીના બાદ, માફ તનમન
 સુકાઈ જાય; વગરી તું વાલન નાંતો સકે સદર ના જ
 ય. ૮ લેખ લખ્યા છઠ્ઠી તણા, તે મટા કેમ જાય; કમે
 લખ્યું તે ભોગ્યો તેની પક્ષ કરે જદુરાય. ૯

રાગવેરડી.

મધ્ય નીશાં સમેરે, માળીલામાં રોતીરે રાજકુમાર ક્યાં
 ગયો ક્યાં ગયોરે, બાદ મારો સ્વપ્નાનો બરયાર. વર્ગદિગ
 માફ ક્યાં ગયુંરે, બાદ મારે સુડલા હતો જંદાગ; ધાતા
 માં હળી ગયુંરે, બાદ મારે અમૃત આપ્યું જંદાથ. ૨
 પીંક પરદેશીયારે ભુંડા મને લીધીશે નવ સાથ; આજ વે
 રણ થઈરે, બાદ મારી સ્વપ્ના ફરી રાત. ૩ લાવ સખિ
 વીખ પીંકરે બાદ મારા કાદું પાપી પ્રાણુ; હવે હતો કે
 મ કહરે બાદ મને વાળ્યાં વીરનાં બાણુ. પાપી મારો
 હવડોરે, એઆબાહમે પડતું મેલ્યું ધરણ, રોતાં રોતાં
 ક્યાં મળારે, એઆબાહમે રાખું વાડી વન. જઈને પુછુ
 રૂંડોરે, હાંધે મારો દીડો પ્રાણુવન; તું ગુણુ બેઠડીરે

(૨૯)

બાહ જોને કરમ ત્રિચાર. ૬ નામ મેલી મધારે, બાહ મા
રાં કોમ જનમનાં પાપ આ ૮ વેરણ થય, બાહ મારા
સ્વમા કરી રાત, જો ન મેતો જગત્યુરે જગત્યુ મારા
પ્રભુને ભેટ કરીશં જો પ્રભુ નહી મજેરે હુંતો મારા પ્રાણ
તજશ ૮

સાખી કડવાં ૩૩.

ગોખા રૂપે સ્ત્રીવલેલા વિનવે, ઘેલી સૈયર નવ રોવ સ્વ
ખે દીકું જો સંપન્ને, મનનું ધામ્યું થાય, જળ વલેવે
માંખણ નીપજે; તો લુપ્ત કોઈ નવ ખાય ચિત્તલેલા પુતોં
મુને વાદાત્રી હતી. જાણે મારા હૈવાન કરે હાર, કંઈ વી
જોગય કરમે કરી, જાણે મારા પાપ તણી મારનાર. વે
રણ થઈ વિધાત્રી એણે આગ લખીયા આંક, એકવાર
આવે મારા હાયમાં, તો ઘસીને વાટુ નાક, કરમ લખા
વેતો લખે ભરીને મેલ્યો આંક; કરણી પ્રાપ્તી ભોગવો તે
માં વિધાત્રીનો શો વાંક. ૫ વિધાત્રી આપે તેને લક્ષ દિ
યો ન આપે તેને છંક, એક વાર પેકારે ખારણે તેને પુ
ત્રીજન એક. લાંચ લેઈ પુતો લખતી હતી આપો સહુ
પેહેલું મરા પિક વિજોગણના જાણતી, માર મરણ લ
ખાવતી પેહેલુરે. ૭

રાગ અમાવરી-કડવાં ૩૪

સ્વપ્નું સત્ય ન હોય, સૈયર મારી સ્વપ્નું સાત્ય ન
હોય; એક રંક હો તે રાજ્ય પામ્યો, સ્વપ્નાંતરમ સા
ર; તેને હસ્તી ક્રમે ખારણે, રથ ધોડા પરમ વિશાળ.
જાળીને જોવા જાય ત્યારે, ગર્ધવ ન ખખે એક; એકનિ
રથનિયો તે ધન પામ્યો, સ્વપ્નાંતરમાં સાર, તેને રેશનિ
દેશે વડાણ ત્યાં. વાણેજીર છે સાર, જાળીને જોવા જા

(૩૭)

ગો ત્યારે, કોને લાવે પાસ, એક મુરખ હતો શ્વપ્નાંત
રમાં ભણીયો વેદ પુરાણ, જાગીને ભણવાં જાય ત્યારે
મુખે ન આવડે પાશાણુ એક વાંઝીયો તે શ્વપ્નામાં વેગે
પામ્યો બાળ; તેનું ઘોડાયું ઘોઝરે બાંધ્યું પારણું પરશા
ળ, જાગીને જ્યારે જોયા જાય ત્યારે કાનું લાવે બાળ..
શ્વપ્નું સાચુ ન હોય સૈયર મારી શ્વપ્નું સાચુ ન હોય.

રાજ કલ્યાણ કડવાં ૩૫

ચિત્રચાળીને વાતો વાગાને, રંગ ભંગાને, પટ મેલીને,
લેખ વ. લાવીને કરમાં સાહીને રંગ ભરતીરે ચીત્ર કરતી
રે હવે સ્વર્ગના લોક લખાયરે; લખ્યાસ્વર્ગ લોકના રાયરે;
હર લોક લખ્યું ને ભુર લોક લખ્યું. જમલોક લખ્યાને ત
પંલોક લખ્યા, સત્યલોક લખ્યાને વેદુક લખ્યું. ગુણલોક
ખ્યા ને ગાંધિવ દેશ લખ્યા હવે ઝોખાખાઈ તમે ચોરાં
આવોરે, અગાં હોય તેને આવીને બોલાવોરે; ઝોખા આ
વીને કાગળમાં જોયરે; એતો રતે રતે લોચને રોયરે
બાળ્ય બાળ્ય આતો નથી ગમતુરે; તેને રશ્વગડમાં મે
લો વઢને રમતુરે. ચિત્રચાળીને વાતોવાળીને લેમણુ લાવીને
કરમાં સાહીને, હવે પાતાળ લોક લખાયરે. અતળ લખ્યું
ને વિનળ લખ્યું સત્તળ લખ્યું પાતાળ લખ્યું, તળાંતળ
લખ્યુંને રસાતળ લખ્યું મ્હાતાળ લખ્યું તેણીવારરે, લ
ખ્યા પાતાળ લોકના રાયરે, નાગલોક લખ્યા તેણીવારરે, વા
સુડી નાગ લખ્યાને ત્રિશક નાગ લખ્યા, પુડરીક નાગ લ
ખ્યાને મણિધર નાગ લખ્યા, શેખનાગ લખ્યા તેણીવારરે
મારી ઝોખા સહુણી ચોરાં આવોરે, ચામા હોય તેને હશી
ને ઝોલોરે, બાળ્ય બાળ્ય તેના હર્ષરે, હું શું શ્વપ્નાંતર
માં પેરેણી આયા સપરે, આતો કાળા, લીલા, પીળાં સાપરે

(૩૧)

લખનારી ચિત્રસેદા તારા આપરે. ચિત્રચાષ્મિને ચાનોવાળી
ને દીવો આળી. કાગળ પાડીને હવે મૃદુલોક લખાય. લ
ખ્યું મૃદુ લોકના રાયરે, અગમેર લખ્યુંને અક્ષીયાર લ
ખ્યું મુલતાન લખ્યુંને મારવાડ લખ્યું ખેરાસન લખ્યો
ને અંગાળ લખ્યો, એકમુખા લખ્યાને અકમુખા લખ્યા,
સ્વાનમુખા લખ્યાને મંજરમુખા લખ્યા. હસ્તિમુખા લ
ખ્યાને ગર્ધનમુખા લખ્યા. એકટંગા લખ્યાને અસ્તિનાંગા
લખ્યા. લખી વરપતી ભાર અઠારે, એળા આવી જુલા
ભર્યારરે, આઘ કાગળ લખ્યો ને તારો પાડરે, હું શું સ્વ
પ્તાંતરમાં પરણી ગય જાડરે આઘ લખતાં તે લેખ
તુટીરે ખડીયામાં રશનાઘ ખુટીરે થયા કાગળના અંખારરે
તવે સ્વપ્નું ની સાધ્યું સારરે.

સાખી કડવાં ૩૬

સોરઠ દેશ સોહામણો મુજને જોયાના કોડ; શ્રીરત્નાગ
રને ગોમતી, ત્યાંતો રા. / કરે રણકોડ. ૧ સોરઠ દેશ
સોહામણો, ન ચઢ્યો ગઢ ગીરનાર, ન નાહ્યો ગંગા ઓ
મતી, તેનો એજે ગયો અવતાર. ૨ સોઠ દેશ સોહામણો
વેલ વેલ કેત્ર કરંત; ગંગોદક ભરી કંચુકી, રાયહરી ચ
રણે ધરંત. સોરઠ મુઘડ માનવી, રાજ નીત નીત કરે
વેહેવાર, એક નગર નહી માનવી, તેને ઉમા ઉમા જુકાર.

રાગ હુલાળી

આજરે સ્વપ્નામાં દીડી સોરઠયાતી જનરે; બધ્યુરે
બદવરાય આગ્યા પરણવાજો, આજરે સ્વપ્નામાં દીડી જો
મતીનીતીરરે, આ / સ્વપ્નામાં દીડા હરધરજીના વીરરે;
આજરે સ્વપ્નામાં દીડા સુદર વર ભર્યારરે; નેમાં અડ
ધાં બાંયાંને અડધાં ભગતારે.

(૭૨)

રાગ કલ્યાણ કડવાં ૩૭

ચીત્ર આવીને વનિવાળીને રંગ ભેગીરે પટ મેલીને રંગ
 માં ભરતીરે ચીત્ર કરતીરે લેખણ લાવીને કરમાં સાહીને
 લયે શોભે દેશ લખાયરે, ત્યાંતો નગર લખ્યું દારકાંચરે;
 લખી બનદાની રાજધાનીરે તેની સેનાતો સુરજ સમાણી
 રે, લખ્યો બનદાનો પરિવારે ઉગ્રસેન લખ્યા તેણીવારરે
 કંતવરમા લખ્યા સાંતીક લખ્યા, ઓધા લખ્યાને અફડ
 લખ્યા વાસુદેવ લખ્યા તેણીવારરે, ઓખા આવી જુવા
 ને ભરથારરે, ખાઈ તેનાંતો એધાણ મગીવારે આ ધરણ
 ને માંધે પગીવારે તેને માંધે સુગટ કુંડળકાનરે તેના જ્યો
 જ્યો લખ્યા ભગવાનરે, ઓખા આવી જુવોને ભરથારરે
 ખાઈ તેના સરખુરખ તેના માળારે મારા નાયક ગારાને
 આનો કાળારે તેને વડસસરો વડસસરો સહુ કહેતારે હું
 પરણી તારે ચોરી સહીને રહેતારે, લખ્યા કૃષ્ણ તણા કુ
 મારરે એક લાખ ફરતા હમ્મરરે, એંચી આગળ લખ્યા
 તેણીવારરે ઓખા આવી જુવાને ભરથારરે તેનો રીંછડી
 ના આળ, તેને માંધે મોટા વાળ; તેના કુળમાં મારો કંથ
 તેને ધાવણના છે દંત, તેનો રૂપાળોને ઊંચ, તેને મોઢે
 નથી મળ; ત્યારે લખીયા પ્રદ્યુમ્નરે ઓખાનું કષક મા-
 ન્યુ મારે જાણે દેવકે નંદાય મુજને પરણ્યો તેનું મ્હોય તે
 ને - ગે સસરો સાકહેતારે, હું પરણી તારે મારી પાસે
 રહેતારે

વડણ.

અમ કહીને અનિરૂધ લખિયા, કાણુ ન લાગી વારરે;
 કરો મરજલકા કાની રહી, ખાઈ એ મારો ભરથારરે,

રાગ - ઢાળ કડવાં ૩૮

ચિત્રલેહના હાથમાં પેલુ લખ્યું પુતળું જોડ, પ્રેમ આણી
 આખા આંધ્રે કુંડી લીધું તેહ. ૧ કરમાં લેઈને કામની
 કાંઈ દેહે આલીંચન, માળીયામાં મેલી ચાલ્યા પ્રાણનણા
 કવન. પેલેલીવાર તો માળિયામાં મુજને ગયા મુકી; આ
 છીવાર હું નહીં જવડા દેક પેલેલીવાર હું ચુકી. આણી
 વાર હું નહીં જવડા દેક એં અધો છે એક; મારા પેકેક
 પરવરોનો મુજને સાથે તેક. ૪ ચિત્રલેહ આણીવર બો-
 લી શા જોડે છે જોડા, તેવો પોહાડોના કારીકામાં આવો
 ચીત્રામણના ઘોડા રે.

રાગ પરજ કડવાં ૩૯

આપો આણી. તે વર સોને ન આપોએ આણી. ૨૬.
 નીકર કાઢું આરો પાણી, તે વર મુને આપો હો આણી
 મેંતો સ્વપ્ને દીડો જ છેગ જોરે તેની પાપણના છે આ
 જોરે, માફ મનડુ હચું લટકાજો, તે વર મુને આપોએ
 આણી. ૧ જેના દીર્ઘપાડુ અન્નજુરે મકાકેવ કુંડળ કાનરે
 અંગે શોભે એ ભીને વા. તે વર મુને જેનાં લહણ
 વીશને આરરે મુને પરણી ગયો છે કાલરે, તેને વરસ થ
 યાં દસઆર. તેવર મુ ૪ વરની લટકતી છે ગાલરે મુને
 પરણી ગયો છે કાલર તેને ટપક કીધું જોરે ગાલ તે વર
 મુ ૦ રાજ પીતાંજર પરીધામરે મુને કેહેતો ગયો નહીંના
 મરે ત્યારે ક્યાંથી સરે મારકામ, તે વર મુને ૬ ચીત્રલે
 હા બોલી વાણુરે સદ્યર કેમ થઇ અન્નજુરે બાઇ મા
 રી ત્યાંતે જન્મે કોણ. તે વર ૧ મુને ૭ કોઈ કાંગરે
 ચાંમડાયરે; છપન કોડ છે ચોકી માંહેર ચક જળહળડું
 છે ત્યાંયરે; મુને મારે હેલા માંય. તે વર મુને ૮

(૭૪)

રામ માટે કડવા ૪૦

ઓખા કહે છે સુખ સાહેલી લાવ્ય કંથને વેહેલી વેહે-
લી ખાઈ તું છે સુખની દાતા, લાવ્ય સ્વામીને ધામ સુખસા-
તા, ચતુરાને કહે ચિત્રલેહા આજ્યાના ઉપામ કેવા, દુર પં-
થ છે દારામની, કેમ જરાય મારી વતી; ત્યાં જન્મ ન શકે શ-
ક રક્ષણ કરે છે સુદરશન ચક્ર, જનવું જોજન શહસ્ત્ર અ-
ગીયાર, તારો કેમ આવે ભરેયાર; નયણે નીરની ધારા વ-
હે છે કરજોડીને કન્યા કહે છે, ખાઈ તારી ગતી છે મો-
ટો તને કોઈ ન કરી શકે ખોટી; સમયરને સમયર બહાલી
મેં તમને હાથે ઝાલી, આપણુ જેવું જણી સંગતી તું
પ્રાણ દાતા છે વિધાત્રી, માખાપ વેહેરી છે મારાં મેં ચ-
રણ સેવ્યાં છે તમ્હારાં વિધાત્રી તું દીન દયાળ એમ કહી
ને પડે લગી ખાળ; ચિત્રલેહાએ ધારણા દીધી, પછી દેહ
પક્ષીણીની કાંધી.

રામ દાળ કડવા ૪૧.

ચિત્રલેહા કહે એખાખાઈ મારે દારકામાં જનવું; પ્રભુના
ના ધરમાં ચોરી કરવી નથી લાડવો ખાવું, ૧ અગીયાર
શહસ્ત્ર જોજન જનવું હરવા શ્રીગુગદીશ. સુદરશન જો
ચક્ર મળેનો છેદે માફ શીશ. ખાઈ તુજને તાણ તો નવ
પડેને જેમતેમ વેહેલી થાને લાવ્ય મહાસ કંથને તું ખો-
ટી થાય છે શાને, જતીવેળા ઓંખા કહે છે મારો વર છે
રૂઠો કરમે મળ્યાંછો કુંવારાં; માટે રખે પેહેરતાં ચુડો. ચિ-
ત્રલેહાએ કહેવા માંડ્યું મનમાં રાખો ધીર, તુજ સ્વપ્ના
માં પરણીગયો મારી માડી જયો વીર, ત્યારે એખા કહે
વા લાગી જોઈ રહી વાટડી, મારો વર રૂઠો જણી એક

(૩૫)

તી ઘાટડી. હું નહીં ઓઢું ઘાટડી તું ઐ શી બોલી વત +
 તુજ સ્વપ્નામાં પાછી ગયો મારો માડી જાયો બ્રાત. ઐ
 વું કહીને ઉત્પત્તી તે પવનવેગે જાય, આકાશ મારજે સં
 ચરી પોહોયી જામતી માંય. ૮ ગોમતીમાં મરદન કસ્યું
 ને વિચાર્યું તે દામ; પ્રભુના ધરમાં ચોરી કરવી નહીં
 ઐકલાતું કામ. પછીતો નારદમુતી સંભાર્યા તત-
 ક્ષણ આન્યા ધામ; કહેરે મુજને કેમ સંભાર્યો ચિત્રલેહા
 ખામ. ૧૧ બાળાનુરતી દીકરીને લાધ્યું છે સુપત્ર. અ
 નિરૂદ્ધ સેજે વરી ગયો વિભજ થયું છે મન. ચોરી કર
 વા હું આવી સુદર્શન આડું થાય; તે માટે તમને સંભા
 ર્યા કરવા મહારી સાહાય. ૧૨ નારદ કહેછે ઓરે ખામ
 તે તેમાં તે શું કામ. ઐક તામશી વિદ્યા ઐવી બણાવુ
 જિંદે બાપ ગામ. ૧૩ ચિત્રલેહા કહે સાચું કહું, પશુ છે
 તરવા જંગલીશ સુદર્શન પેહેલું ચક્ર મળેતો છેદે મારે શી
 શ. ગદ્ગદી વિંતા નવ કરશે. નીકળશે ચોક્કી ફરવા. તે
 રે મારજે હું જઘશ બેસાડીશ વાતો કરવા; પછી તામ
 શી વિદ્યા બણતી જીભે જપતી જાય; ચોસઠ કળામાં આ
 મુંડા તે ડગક ડોલાં ખાય. ૧૬ ગામ તો ધારણ પડ્યું
 જાંચા સઘળા લોક, ચિત્રલેહા નગરમાં પેઠી મુકી મનનો
 શોક. નારદે વિચાર્યું ચિત્રલેહા અનિરૂદ્ધને લેધ જશે શી
 વને સામળીયો લઢશે જુદ્ધ જોવા જેવુ થારો ૧૮. ચક્ર
 ચોક્કી ફરતુ આવ્યું મારગમાં નિરધાર, તે મારજે સામા
 મળિયા નારદ બ્રહ્મકુમાર. ૧૯ નારદ કહેછે ચક્રને. તુજ
 હાડી જાયછે ફરવા, ઐક ઘડોધાર બેશને મુજ સાથે વાતો
 કરવા ૨૦ તુ ને હુંતો ક્યાં મળીશ તું સાચી કહેને વાત
 કામ દહાડો મુજને સંભારે, હારકાનો નાથ. ૨૧ ચક્ર સુ

(૩૧)

અથી બોલીયુ વળી માર તે ધન બાગ સ્વાર. ધરના...
 તો ક્યાંથી પામું લાગ. બોળુ ચક્ર સમજ્યું નહિ બેઠું
 નિરાંતે થઇ, પેલી નારી ભયા નગરમાં ચોરી કરવા ગઇ
 ૨૩ જોતીજોતી જ્યા ગઇને કશ્વતણુરે બોવન; ત્યાંથી આ
 ઘેરી પરવરી જ્યાં પહોડયો પ્રદયુમન. ૨૪ ત્યાંથી આઘેરી
 પરવરા મહાવિષકેરો વીર, સોડ બાલીને પહોડીયો મહા
 ધનુષધારી ધીર. ૨૫ હમણાં જો હું અને જગાડુ મા
 રા મારી કરે કડકાય માથે હીડાજો લેઇ લીધેને ઉલટ અં
 ગ ન માય, ૨૬ જે જુગ અમે એમ કરતી જાય; હીડા
 જો લેઇ જતાંદીરો નારદે તેણી વાર. હીડાજો લેઇ પર
 પરીને સમર્થા વૈકુંઠ રાય. પવન વેગે સંચરી આકાશ
 મારગે જાય. ૨૮ બેઘડીમાં આવી પોહોચી શોણીતપુર
 મોઝાર; તે દેકાણે નારદજીએ મન કર્યો વિચાર, ૨૯ એ
 જ્યારે અંધ ત્યારે હુંએ મારે જાવું, તેણે તેનું કામ કહ્યું
 હું ખોટી શીદને ધાઉ. નારદ કહે છે ચક્રને તું નિકળ્યું
 ચોક્કી કરવા; આગડી વાર મુરખા કેમ બેઠું મુજ સાથે
 વાતો કરવા. ૩૧ નારદ કહે છે ચક્રને ઉઠ રાખ તારા
 મ કાલે પછી ચોરી થાગે તું લેઇશ માર નામ, આકા
 શ મારગે પક્ષીણી તે વેગે ચાલી જાય, આખા બાઇતે.
 વાટ જુવે છે મંદીર માળીયા માંય વા વાયને બારી હા
 લે ખડખડાટ બહુ થાય. ચિત્રલેહા પાપણી તે હજુએ ન
 આવી આંય. ચિત્રલેહા ચાલી આવી મંદીર માળીયામાં
 ય; બસે લાવી બસે લાવી હું જગાડું બરધારરે. ૩૫

રાગ આસાવરી કડવાં ૪૨

જાયા પેહને જગાડિયે, ભરનિંદ્રામાંથી ઉઠાડિયે, મન
 સ્તંભાયે એવા બીજીએ બલહત્યા તો શીદ લીજીયે. ૧ ૭

(૩૭)

રથાર પેહેલી ભામની, જે અન્ન રાંધીને ખાય વાગેળા થ. ધને અવતરે જીવે મસ્તક ટંગાય. ૨ ભરથાર પેહેલી ભામની જે સુવે સમ્યામાંય ભરથારનું જે કત્યું ન માને આ પગતી જે નારી લેતો નારી અવતરે કાંઈ બીલાડી મં જારી. ૪ ભરથારનું જે કહ્યું ન માને કરે તરફેડા કંથ, હડકાઈ કુતરી અવતરે માંથે પડશે જાંત, આખા કહેછે ચિત્રલેહન તુતો બોલે આપ. પિકડો પોહાડયો હોય પા રણે કરડવા આવ્યો હોય સાપરે. ૬

સાખી કડવાં ૪૩

જિ ચરિત્ર અનેરડાં કાંઈ તેનો નલે મરમ; જિ શામ ને બોમવે પણ ખોયો પોતાનો ધરમ, ૧

રાગ ઢાળ

આખા કહેછે ચિત્રલેહને હવે ન બોલીશ આડુ; તુ ક હેતો મારા પેઢને પગ ચાંપી જગાડુ ૧ ચિત્રલેહા કહં આખાખાઈ આવડી ઉતાવળી શું થાય; એ મોટાનો કુંવ ૨ કહાવે કાઈક હશે હથિયર. આશીકે જઈ જોવા લા- આ તો મોટી એક ગદાય. ઉપાડીને અળગી કીધી આ ખા ચાંપે પાય.

રાગ માડુ કડવાં ૪૪

મહાબળીયો તે જાગીયો તેના બળનો નાવે પારરે, હ ૩૩ હાક મારી, કીધો છે હોડારરે. રમક ધમક ડાકલાં વાગે હાથેહારરે; આનો નહોયરે નહોય મારા બાપવીનું ગા બરે, દારીદ્રમાં વસે સઘળા વૈાણવ જનરે; અહો રાત્રી બેઠા કરે છે કીરતનરે. નાદ કરા ચક્રરડા તે હોયરે અપા રેર, જુલુ ભેરવ જોગણી, અસુર કોહોની નારરે. ૩૩

(૩૮)

ણી છો સાકયણી છો, કાણુ છો ખજાયરે. ચિત્રલેહા કહો
છે વીરા ખમા ખમા ખમાયરે.

રાગ દેવગ્રીની આઠ કડવાં ૪૫

અનિરૂદ્ધ તે જગીને પેખે, ભુવનચા આઠ દેખે; કાણુ
કારણુ અમને લાવીયાં હો; ચિત્રલેહા બેલી શીર નામી,
તમને લાવીછું જાણી, આખાને કરો પરણી, વર વર
વાને અરથે હો તમને લાવીયાં હો તમે બે નારી છે. નન્ય;
દિસોઝાં કંવરી કન્યા પરણુ તો થાય છે અન્યાય કેમ પ
રણુ હો અશુર નંદની હો,

રાગ ધવળ કડવાં ૪૬

આણાશુરની નગરીમાં ગરગડીયાં નિપારે, અણે ને
પખ્દે અનિરૂદ્ધ જગીયારે જગ્યા જગ્યા જગદવરય જુમ
તી ન દેખેરે. પેખેરે પેખે અસુરનાં માળીયાં રે ૨ આના
નહોય અમારી નગરી ન હોય અમારૂં ગામરે; નહોય નહો
ય નહોય કનકની દારિકાંરે ૩ નહોય અમારી વાડીરે. અ-
મે રમતા દાહાડીરે, નહોય નહોય પુષ્પ કમળનો ઢોલીયો
રે. અહિયાં નાદ ધણાવગે, રણુતુર ઘણેરાં ગાજેરે; નહોય
નહોય શંખ શબ્દ સોહામણોરે, મને કેધ રંગ લાવીરે,
મારી દારીકા છંડાવીરે કેધરે ભામનીયે મુજને બોળ્યોરે
આતો જાયા જાયા માંજ, લોટે જડયા કમાડરે, રતનાગર
સાગર સે નથી ગાંજતોરે. ચિત્રલેહા બોલી આગરે, તમે
જોઈને દેજો ગાગરે; આવ્યાછો તો આ કન્યા સુખે વરો
રે, તારે અનિરૂદ્ધ બોલ્યો વાતરે મુઝ ધાલી હાથરે; જા
ણી જોઈને જાન ગામોમાં કેમ બોળીયેરે. મારો વડુનો
જુમંજાન; અમે પ્રદુમન રાખના તનરે, તે માટે નહી

(૪૯)

પરજી રામની દીકરીરે. ચિત્રવેદા બોરી વાતરે, ઠાંકી રા
બો તમારી જાતરે; હમણા વાતો કાઢીશ વડકવા તણીરે
નરકાસુરને મારીરે, સોળ હજાર લાવ્યા નારીરે, તારા સમ
જો તારા બાપે એકે નથી પરણીરે એક લગને વરીય
નવ પુછ્યાં કુળને પરીયારે જાત જાત કાઢતી પુછી ન
હીરે, તારા બાપની જે દીકરે, અરજીન સન્યાસીને ગઈ
રે, મોં કાઢીને બોલે એવું છે નહીરે. જેણેવાયો વંદાવન
માં વંશ, જેણે મારયો મામોકંસ, ધાવતાં મારી માસી
પુતનાંરે, ધાવતાં મારી માસીરે કરી રાખી કંસની દાશી
રે, કુબ્જના કુળની વાતો કહેતાં નથીરે. તારો વડવો દંપતી
માખણનો ચોર, ચારયાં વંદાવનમાં ઢોરરે. છાશ પીતેતો
ઉછેરીયોરે. સત્રાજીતને કાળેરે મણી લેવા ગયા મહારાજ
રે ત્યાંથી પરણી લાવ્યા જાંખુવંતી રીંછડીરે. ૧૮ લાંબાં
નખને ટુકા કેશ, વરવો દીસે એનો વેશરે ભુંડા મુખના
છુંછાઉપર શું મોહી રહ્યોરે. ૧૯ કહોતો વાત વધારી કે
હીયે; નિકર અહીંથી છાતાં રહીયેરે પુછો છોતો કન્યાનું
કુળ સાંભળોરે. તારો વડવો જગજીવન એનો વડવો કે
ધલાશનો રાજનરે; આખાની માડી તો ઉમીયા સતીરે.
હિમાચળની બાણેજીરે, ગણપતી તેનો વીરરે, ઉમીયાના અ-
રધાંજે આખા ઉપનીરે. તારો વડવો જુગજીવન તેમતેનો
વડવો બળીરાજન. એક સમે બળીરાયે જસ માંડીયોરે,
બળીરાજ જગનનો અધિકારી. તારો વડવો બીખારીરે;
ડાલણ ડગલાં માટે કર જોડીયારે. ૨૩ આટલી વડાઈ શા
શાને કરોછો, એના બાપની ભુમીમાં રહોછોરે કરમહીણ
ના કપાળમાં કોઈ ચોદે નહીરે. કહોતો વાત વધારી કહી
યે. નીકર અહીંથી છાના રહીએ, આવ્યા છોતો આકન્યા

(૪૦)

દિગ્ધે વરોરે.

રાગ ઢાળ કડવા ૪૧.

અનીરદ્ધ વળતો કોપીયોતે. ઝ્યાં મારી મઝાય, તમારું
જેજળના હવે, મારી કર કડવાય. તમે જળયું અહીંયાં
લાવી કચ્ચું ભણેર કામ; તમને જે જળુને મારી ઉડીજક
દારીકાં મામ. ઝોખા ત્યારે થરથર ધુજી વેગે આવી અ.
૩ મારા પેઉછને હું મનાવું તું લાવી તે તારો પાડરે. ૪

રાગ સંધિવો-કડવાં ૩૪

મારા સોરઠીયા સુજાણ મળ્યા મને મેલશોમાં મારા
હવના હવન પ્રાણ મળ્યા મને મેલશોમાં મારા હવના
હવન પ્રાણ મળ્યા મને મેલશોમાં મારી સાસુડીના જ
ત મળ્યા મને મેલશોમાં સ્વપ્ને શીદ ઝાલ્યોતા હાથ મ
ળ્યા મને મેલશોમાં આસોતો કાદુ મારા પ્રાણ મળ્યા મ
ને મેલશોમાં ત્યારે અનિરદ્ધ બોલ્યો વાણ સાંભળ
સુંદરી, અમળાયે નાંખ્યા બોલ અમશું ઉચલડી. મારા
બકાડવાની વાત કાઢીને વઢી ત્યારે ઝોખા બોલી
વાણ એ છે દાસલડી, કૌભાંડની તનીયાત, પગની ખાસ
લડી. ત્યારે અનિરદ્ધ બોલ્યો વાણ હવે હું વર. તને ગા
જો દીધી સાર, માર વેર વણું. ચિત્રલેહા બોલી વાણ ગા
જો દીધી સહી. તમે જે થયાં છો એક પરણાવું નહીં
રણવાનીપેર સઘળી મેં લહી. મને મળીયા નારદ મુન્ય
વિદ્યા શીખવી. ત્યારે ઝોખા બોલી વાણ હવે વારશાની
પરણાવ માળીયા માંહય રાજકુંવર નહાની.

રાગ ઘોળ કડવાં ૪૯

માળીયાનાં મળ્યા અગ્નિ પ્રગટ દીધિરે મળીયાનાં દે

(૪૯)

વના સાક્ષી લીધારે, માળીયામાં નારદ તુંગર વાધરે, મા
ળિયામે કળસે ચોરી બધાયરે. માળિયામાં પેહેલું મંગળ
વરતાયરે, પેહેલે મંગળ શાં શાં દાન અપાયરે. ચિત્રલે
આપે છે કરની મંદ્રીકાયરે, દાન લેછે કશ્ન તણો સંતાન
રે. માળીયામાં બીજું મંગળ વરતાયરે બીજે મંગળ શાં
શાં દાન અપાયરે, ચિત્રલેહા આપે છે સોળ શણુગારરે.
દાન લેછે કશ્ન તણો સંતાનરે માળિયામાં ત્રિજુ મંગળ
વરતાયરે, ત્રીજે મંગળ શાંશાં દાન અપાયરે, ચિત્રલેહા
આપેછેનયસર હારરે. દાન લેછે કશ્ન તણો કુમારરે. મા
ળિયામાં ઘોથુ મંગળ વરતાયરે ચોથે મંગળ શાંશાં દાન
અપાયરે, ચિત્રલેહા આપે છે ગાયોનાં દાનરે, દાન લેછે ક
શ્ન તણો સંતાનરે; માળિયામાં સમેવરને સાવધાનરે મા
ળિયામાં આરોગ્યા કંસારરે, માળિયામાં સોભાગ્યવંતી તેડ
વોરે ઓખાખાદને સોભાગ્યવંતી કહી બોલાવરે માળિયા
માં ઓખા અનિરૂદ્ધ પરણી ઉઠ્યારે. માળિયામાં સોનધયે
મેરૂતઠ્યારે.

રાગઃ ચૌપાદ ત્રિતાળી કડવાં ૫૦

ખોદ્યાં સુકળ પ્રેમ વચન, સાંભળ પરિક્ષન રાજન મ
ળિને બેઠી બેઠ સધયારી, બોલી વચન કોભાંડ કુમારી. ૧
સુખ ભોગવો સ્યામને સ્વામી, ચિત્રલેહા કહે શિરનામી,
બાપ તું કરજો પીઠનાં જતન, રાંક હાયે આવ્યું રતન
વર કન્યા સુખે રહેજો, બાપ મુજને જવા દેજો અન બે
નું આપેછે રાય, ત્રિજુ માણસ કેમ સમાય. તમે નરનારી
કિડા કીજો, હવે મુજને આજા દીજો, બોલી ઓખા વણ
કી શણુકી, મારી સધયર થઈ અગાધી. હવે સતી ઓ

આ વગતી ભાષે, આઠ કેમ શુધું તુજ પાકે, આપણ
 બે દિન નિરગમશુ, અજ ત્રણ વેંચીને જમશુ. દુખ ધા
 શે તો દેદશું થાવા, પણ નહીં દેઉં તુજને જવા; જેની
 હુંતો રહીશ ભુખી, તુજને નહીં થાવા દેઉં ખી, હુંતો
 આપીસ મારો ભાગ, હમણાં નથી જવાનો લાગ; માયા
 પ તેરી છે મારાં મેંતો ચરણુ શેવ્યાં છે તમારાં. તુજ
 તે ઘેર ન ન જવાય, જાણ્ય બાણાસુરને થાય; ચિત્તલેહા
 કહે સુણ વાણી મારી સદયર થઈ અજણી. ૯ પ્રધાન પુ
 ત્રી કહેવાજીછું માત્ર હુંછું જ્ઞાણણીનું ગાત્ર, તુજ અથે લી
 ઘો અવતારમેળવ્યાં નારી ભરથાર, એમ કહી કરી પ્રસ
 ન. ચિત્તલેહા ગઈ જ્ઞાણ સદન; એઆયે આંખડી ભરી
 કંથે આશના વાશના કરી. સામી આશા બાંધી નારી, પ
 છી ચિત્તલેહાને વિસારી, જે દાહાડે તુજને સ્વપ્ન તે દહા
 રૂ મુજને સ્વપન, જાણે પરણ્યોછું એઆ નારી, ઉઘાડી
 મેલીતી બારી. એને સરખી વિજોગની પીડા, નરનારી ક
 રે કામકીડા. એને ચદડતી જોખન કાયા પ્રિત બંધને બાં
 ધી માયા તેહ જણાવે છે એઆનારી, રમે આનરૂદ્ધ કું
 જે બીહારી જે જોઈયે તે ઉપર આવે, ભક્ષ ભોજન કરે
 મન ભાવે પેહોત્યો એઆનો અભિલાખ, પછી આવ્યો
 અસાડ તે ગાસ આવ્યા વર્ગકાળના દન, મેહ ગાળે વર
 સે બહુ પરજન્ય જોલે આકાશે વીજળિ કરી જોલે કા
 કીલા વાણી મધુરી. મહા તાપસનાં મન ડોલે ત્યાંતો મો
 બપધ્યા જોલે તેલ મરદન કરે છે અંગે, કેસર ઘંદન અ
 રંગે રંગે નેત્ર અંજન આશ્રણુ સાર, કરે તંબોળ કેરા
 અહાર; લપે નવરટ ચાંદ્યો તવો, ચંદ્ર સરજી પુનઃ

જ્યા શીશ કુલ સેયે સીંદુર, તેને મોહને અનિયંત્રિત
ર કાને જાલ જગદતી નોંધ કામદંવર રહયા મોહી, ના
કે સોહીયે મોતીની વાળી તેને રહયો અનિયંત્રિત નિહાળી
મોહાયો મોહયો મુખને મોડે, મોહયો મોહયો બ્રહ્મટીને
નેડે, મોહયો મોહયો ટીલાવંકે મોહયો કેસલંકે, મોહયો
ભુધરીને ધમકે; મોહયો મોહયો ઝાંઝરને જમકે. દીહું મે
ડીયે સુંદીર કામ, તેણે વિસાસ્યું દારીકાં ગામ; કાસ્યું જ
ક્ષ મોજન કરે આપ તેણે વિસાસ્યાં માને આપ. ૨૧ આ
મ્યો અધરામૃત પકવાન, તેણે વિસાસ્યું હરીનું ધ્યાન,
જોખા મુખ તેણે સગર, તેણે વિસાસ્યાં રત્નગર. અ-
નીરક્ષની ચાલ છે ગમતી; નથી નારી મુખે અમરતા
હીડે જોખાની પુરૂષ દરતાં, ઘેલો કાંધો મરજાદા આણી
નવ સુજે દિવસ કે રેણી; રાત દિન નિરગમે છે રમી,
ચારે આંખે ઝરે છે અમી, સુધયુધતો વિસરી ગણ, એ
ટલે ચોમાસુ જયું વહી. ૨૫

વલણુ.

ચોમાસુ વલિગયું, આન્યો આસો માસરે;
કન્ધા ટળી નારી ધધ, જોખા પામી મુખ વીલાસરે.

રાગ મલ્હાર કડવાં ૫૧

વર્ષાત્રન્તુ વલિ ગધરે, રમતાં રમતાં રંગ વિલાસ; સુ-
ખ પામ્યા ઘણરે, એટલે આન્યો અપ્સવીન માસ. ૧ આ
ક રામે સદયરે, આવી સરદપુનમની રાતરે. માણેકસરી
પુરણી મરે, ઉતમ દિસે આસો માસ, ૨ ચંદ્રમાને કી
રણરે, એકાં હીડાગે નર નર, હાસ વિનોદમારે કરતાં વિ-
વીધ વિલાસ. ૩ રક્ષક રાખારે તેણે દીડા રાજકુમાર
કન્યા રૂપ ક્યાં ગયુંરે જોખા દીસે હવે નાર. ચિત્તબેહા

(૪૪)

કયાં ગઢરે એકલી દીસે છે આખાય; રાતી રાતી આંખ
 દીરે ધ્રુવ ધ્રુવી દીસે કાય. પ પીંડે ઉર ઢાંકતીરે. શકે
 થયા છે નખ પાત; અધુરપે શામતારે દોષક પુરપ દંત
 નેર ધાત. સેવક સંચર્યોરે, એવો દેખાને આચાર મંત્રી
 કોભાંડનેરે. જાળે કહયા સમાચાર, ૭ પ્રધાન પરવચ્ચોરે
 ન્યાં છે અસુર કેરો નાય, રાયજી સબજોરે મંત્રી કહે
 છે જોડી લય, લોપીક વારતારે કાંઈક આપણને લખ, ન
 જાળ્યા છેદીયેરે, કેમ કહીયે વજ વચન. બાળકી તમ ત
 છીરે તેતો થઈ છે નારી રૂપ, વારતા સાંભળીરે, આસન
 થી દળીયો ભુપ, ધ્વજ બાળી પડીરે એતો અમથી અ
 કસમાત; બાણ દોષો ઘણુંરે મંત્રી સાંભળી સાચી વા
 ત. શિવે કહ્યું તે થયુંરે તારી ધ્વજ તાશે પતન. તેવારે
 બાણજેરે રીપુ દોષક થશે ઉત્પન્ન જાઓ મંત્રી તમેરે.
 જુઓ પુત્રી કેરી પેર, દોષ જાણે નહીરે, તેમ તેમ તે
 દી લાવો ઘેર. પ્રધાન પરવરોરે સાથે ડાહયા ડાહયા જ
 ન: આખાને સાળીયેરે હેઠે રહીને કહે છે વચન, કહ્યાં
 કે આચર્યોરે આખાજી દોને દરશન, ચિત્તલેહા કયાં ગ
 ઢરે ચાલો તેડે છે રાજન. થાથર ધુજતીરે પડી પેટડી
 આમાં દ્રાગ; શું થાશે નાયજીરે, આવી લાગી મહાજનન
 જ. તેમે રમે બોલતારે; તાયજી દેશોમાં દરશન, મુખ ઉ
 ડી ગયુરે આખા નિરં બરે લોચન ૧૭ બાળા બહુ વ્યા
 કુળીરે, કાંઈ કહળીકેરે વરણ; કશણ કર્યા વીનારે કસુકી
 પેહરી અવજો વરણ. બારીએ બાળકીરે ઉભી રહીને ત્યાં
 આવી; કોભાંડે કુવરીનેરે ભય વચને કરી બોલાવી. ત્રિ
 તલેહા કયાં ગઢરે તુ એકલી દીસે બાળ; કન્યારૂપ. કયાં
 ગયુરે ખીજશે બાણાસુર ભુપાળ શરીર સંકોગતીરે કર

(૪૫)

નીરે કરતી મુખડા કેરી લાજ; ઘરમાં દોષજી મુરે-છે
ને સાચુ કહેતે આજ. ગંગાસ્થળ કર ધરીરે કોઇ પુરુષ
દંતને. ધાન, શણુવટ તાણુતીરે જોતી આખા ભાગી વા
ત. દીલ સાર નથીરે, ચિત્તેકાવે કીધું સકન; તેણે હું
આકળીરે દુખણી નીર ભચું લોચન. ૨૩ મંત્રી આવ
ર્યોરે આખા જોતે આળ પંપાળ હેડાં ઉતરોરે નહીતો
ચહડીને જોઇશું માળ.

પલણુ

માળ જોઈશું તમનજો. ભાગશે તમારો ભારરે;
એવું જણીને ઉતરો, રાય કોપ્યાછે અપારરે.

રાજા રામગ્રી કડવા પર

કન્યાએ કોષ જણાવીયો હાકોટયો પ્રધાન; લંપટ જો
લંતો લાજે નડી, ઘણડપણે ગણ સાન કન્યાએં પાપી પ્રા
ણુ લેવા ક્યાંથી આવિયો જોતો કુદ્ર વચન; એવા સાર
કીધી જોઇશે. જીમતડી છેદન. કન્યાં ૨ હું તો ડા
હયો દાનવ તુને જણુતી, ભારેખમરે કકભાંડ; એવું આ
ળ કોને ન ચડાવીયે, ભાગી પડેરે જ્ઞાંડ કન્યાએં ૬
હેવા દેને તુ મારી માતને. પછી તારી વાત; હત્યા આપુ
તુજને કરે કંપાપાત. કન્યાં ૭ કકભાંડ લાગ્યો કંપવા પ
છી, પુત્રી પરમ પવિત્ર, પછી કાલાવાલા માંડીયા, ન જ
ણુ સ્ત્રીચરિત્ર. કન્યાએં ૮ બાઈ રાજાએ મુજને મોક
લ્યો લોકે પાડ્યો વિરોધ; આખાજી પુછ્યા માટે, આવડો
શે કોષ, કન્યાં ૯ એવું કહેતાં સેવક, આજ્ઞાસુરની પા
સ, રાજાએ મંત્રીને કહાવીયુ જુઓ ચઢીને આવસ. ૧૦
૭ કકભાંડ કોપ કરીને ગાજ્યો વજ્રગ્રન્થાં નિશાન, માળી
જેથી જાંને કિતરો, આજ્ઞાસુરની આજુ, કન્યાએં ૧૧ દાસને

(૪૬)

આપી આગતા, સ્થભ ફરોને છે દન, (એખઃએ આંમુડી
હાળીયાં ચંપારો સ્વામીન કન્યા ૦ હ હેકારે અસુરનો
સાંભળી ઉભો થયો અનિરધ, મેઘની પેરે ગાજી
શો, કંપી નગરી ખુધ, કન્યા ૦ ૧૦ મંત્રી કહે સુભટ
સાંભળો; કોઇ જોડો બેસ્યો આંહી, આપણ નાદે ઉડીયો
મેઘ શબ્દથી મહી, કં ૧૧ એખાએ નાયને આયમાં
ધાલીયો, મું જલવોજો વહી; મરડી મરડી જાયે જુદને
હવડા જાણી કહી. કં ૧૨ આ શો ઉચ્ચ મ વડવા તણો
નથી આપનું ધામ, દાનવને માનવ જીતે નહી ન હોય
રુદ સંમામ કં ૧૩ નાય કહે સુણ સુંદરી, વાત સધ
જ થઇ. હવે ચોરી શાને આપણે, બેસીયે બારીયે જઈ,
કં ૧૪

વંસણું.

જઈ બેઠાં નરે નારી બને, વાત વિપ્રીત કીધીરે; જઈ
ભજે કામ કુંવર એખા ઓછંગે લીધીરે.

રાજ રામકૃષ્ણ કડવા પૃથ

જોડી જોવાને જોધ મળ્યા ટોળેજી, એખા બેસારી અ
નીરધ બેજેજી, કંઠમાં બાંવડડી ધાલી બાળાજી, દેખી
કોભાંડને લાગી જવાળાજી. ૧

હાળ.

જવાળા પ્રગટી બાળ પ્રગટી, સુભટ સહુ જોવા મળ્યા
મંત્રી કહે કાઢ બાળ શોભે, હરી ઉછંગે કમળા. ૧ લહુ
સ્વરૂપને લંકણવતો, આવી સુતા સંગે બેઠો, બ્યાં પર
શ નહી પગી તણો તે માળીયામાં કેમ પેઠો, નીશંકથ
કેને જઈ બેઠાં વિવેચ નરને નરી; હાસ્ય વિનંદ કરે થ

(૪૭)

હોતે નરભજ નરને નારી; હાર્ય વિનોદ કરે ઘણેને લ
જ્યા ન આણે મારી. ૩ ઓખાયે અપરાધ માંડયો ધાઈ
ધાઈ લેછે સોઈ, પ્રધાન કહે એ પુરૂષ મોટો, કારણ કિ-
સે કોઈ. ૪ અંબુજ વર્ણી અંખીને, બકુટી રહી ખ-
મખમી, રાખવળી વાંકી વળી, વઢવા રહ્યો ટમટમી.
માળ ઘેર્યો સુભટ સર્વે. બોલેછે આતંડ. અહો વિભિયા
રી ઉતર હેડો એમ કહે કકમાંડ. અરૂપ આયુશના ધણી
જમપુરીના મારગ સત્ય અતુર સરીખા રીપુ માંધે, કે
મ થઈ બેડો સ્વચ્છ, ૭ બાચુ રાય તેની દીકરીને ઇંદ્રેન
થાય આંખ તે રાજકુવરીની સંગે તું ચઢીને બેડો માળ.
સાચુ કહે જીગ શીથ રહે; કોણ નાત કુળને ગામ, યથા
રથ તું બાખજે. કેમ શેત્રું ઓખાતું ધામ. ૯ અનિર
હ વખતો બોલીયો, સાંભળો સુભટ મીત્ર, ક્ષત્રી નંદન
ધચ્છાયે આવ્યો બાણનો જમાત્ર. મંત્રી કહે અહ્યા બો
લ વિચારી, ઉતરશે અભિમાન. જમાત્ર કોનો બાળકો
કોને દીકું કન્યાદાન. અપરાધ પુરણ ઉતર હેડો તને બા
ણરાયની આણ, આ દાનવ તારા પ્રાણ લેશે મરણ આ
ણું જાણ, વિચાર જાણે જીવ્યાનો, પડ્યો વરાંસે સુક; શીક
હોય તો હાકી ઉડે, પણ દીસે છે જાંખુક. બેડ જણને
જોઈને, પાછો ચાલ્યો કૌભાંડ, કૌભાંડું વાંચ સાંભળી પા
છો ચાલ્યો બળીરાજનો તન. સાંભળનામાં ચારલાખ થો
હા મોકલ્યા તતકાળ, તે ઓખાયે દીઠા આવતા પડી પ
ટમાં શળ. ૧૫.

રાગ પરજ કડવાં ૫૪

કામ રીથે જ્યારે કડક દીકું ઓખા થઈ નરશ અરે

(૪૮)

દ્રઘ્ય આશું કીરું, મારા મનમાં હતી મોટી આશ, વા-
લમ કેમ વઢતોર વઢશે મારા પાતળિયા બરથાર વાં
આછી પોળી ઘીએ ઝમોળી, માંહે આંખારસ ઘોળી. તમે
જમતા હું પીરસતી બરી કનક કચોરી, વાં આલોટે પા
કોટે અવતીપર રૂદન કરે અપાર; બોલે નહી નઘણે વર
સે આંસુ ધાર વાંસાં ઉડે ને વર્ગી બેડો થાય વદન વી
કાશણ વીર. તીવ્ર ભાણુ જ્યારે છુટશે કેમ શેહેશો કો
મળ શરીર વાં ૪ મારા માત પીતાને જાણુ થયુંને, ક
ટક મોકલ્યું પ્રૌઢ. પાપી આપે કાંઈ નવ જાણુ, પાણુ
સુર મહા મુઢ. ૫

રાગ હાળ કડવાં ધપ

સેલી નારી કાલાવાલા જે કરે તે ફોક અમો એવું જુ
હ કરીએ તે જણે નગરના લોક. તું જાણે પિક એકલા
ને, હાથ નહી હથિયાર, તારા આપે ચારલાખ મોકલ્યા
તે મારે મન ચાર. તું પિક એકલાને કર નથી ધનુષ્ય
ને જાણુ, એક ગદા જ્યારે ફરશે ત્યારે લેઈશ સર્વના પ્રા
ણુ. ૩ ચિત્રલેહા ચતુર નારી વિધાત્રીનો અવતાર; આ
આપે તે ધ્યાન ધરીયું આવી માળિયા મોઝાર. એવું ક
હીને જોયું સજ્યામાં, ગદા તો નવદીહી, ચમકીને પુછ્યું
ચિત્રલેહાને અંગ લાગી અંગીહી ચિત્રલેહા કહે મહારાજ
હુંતો ચતુર થઈ નવ ચુરી, મેં જાણ્યું મુજને મારશે,
ગદા દારીકામાં મુકી અનિરૂદ્ધ કહે શાને વઢુ મારે હા
થ નથી હથિયાર. ચિત્રલેહાએ નારદ સંભારયા, માળીયા
મોઝાર, નારદ કહે મુજને કેમ સંભારયો કડભાંડ કરી
તન; મહારાજ જુદ્ધ ચઢે અનિરૂદ્ધ દીજે આશીરવાદ વ

(૪૬)

અન. આશીરવાદ નારદે દીધો, શોભાગ્યવંતી ઝોખા બા
 ધ ભક્ષો ભક્ષો પુત્ર પ્રદુમનનો ચિરંજીવી અનિરૂદ્ધ ભાઈ,
 ભક્ષો તું પુત્ર પ્રદુમનનો, વીર ઘણો વીકાળ, અંતરિક્ષ ઉ
 ભો હું જોડિયું આણે સરવતો કાળ. ૧૦ અહ્યા ઘણી
 વારતો બેશી રહ્યોને વાત તણું નહી કામ. બધરામાં
 બકરીયો બાંધી તે બોળ્યું બપતું નામ. અનિરૂદ્ધ કહે શા
 ને વહે હથીયાર નથી કાંઈ એક, જોડા જાજા શોર કરે
 છે ત્યાં શો કર્યો વિવેક, નારદ કહે છે ઝોખા બાધને
 તું આદ્ય જગતની માન, તાર સામર્ય હોય જટલું આ
 પ સ્વામીને હાય ઝોખાએ એક ભોંગળ લધને કહાડી આ-
 પી ધરમાંથી બહાર; સ્વામીના કરમાં આપી તેમાં હજ
 ર મણનો બાર, વીર વિકાશી ભોંગળ લીધી; માળયામાં
 થી ધાય, ચાર લાખ જોધા તરવરીય. તે સામે જુધને
 જય, ગેડી ગુપ્તી ફરશી તુંબર, છુટે જાજાં બાણ; માળિ
 યાને ઢાંકી લીધું જેમ આભરીયામાં બાણ, આવતાં બા
 ણુ ભેગાં કરીને, પાછાં નાંખે બાળ; ઊંચેથી આવી પડે
 તે, આણે સરવતો કાળ; બડાક લધને ભોંગળ મારી, અ
 નીરૂદ્ધે જોણી વાર, તે જળકારા કરતી આવી, તેણે કર્યો
 સંહાર, અનીરૂદ્ધ ફેરો માર ઘણો તે જોધાએ ન ખમાય
 મારી કટક સરવે કટકા કીધું આપે નાઠાં જય, રહો ર
 હો શા માટે નાસો કાં થાયોહો રાંક; હું તમારા કાળ આ
 જોડિયું મારો ન કાઠો વાંક, ૨૦ અંગ ધુળે કાંઈ નવ સુ
 જે, આવ્યા રાયતી પાસ, શું બાણાશુર બેશી રહ્યોને
 કટક થયું સક નાશ, જોધા સહુ નાશ થયાને, ચોરીએ
 નાઠાં સાર; તમને આવ્યો સંભળાવવા. ઘણું કરી પોકા
 ર. નાશ રાંજ બુંગળ આવી પ્રાણ તાહારો જય, બા.

(૫૦)

— હુર પઠના ગાભરો દર્દવ આતે શું કરના, જોજન શ
 યે છ લાખ મોકલ્યા, જઈ કર્યો સંભામ, મારી ખાંધી
 લાવો કહ્યું દેડો તેના હાંમ, જોધા આવા જોરમાં તે
 કરતા મારો માર છ લાખ આવી હાથ રહ્યા તેના ખ-
 જ તણી નહી પાર કોઈ એક જોજનને એ જોજનના જો
 ધા જાયાય, કોને માંધે શીંગડાને, લોચન ઉદરમાં- ખડ
 ગ ખાંડાં તુંબર ફરશી ગોળી ઘમે નાજ; તોપ કવચ ર
 હુ શાલા બરછી, મુદગરને બીડો માગ, સાંગ એડી શુ-
 ગદને ઝલકતી તરવાર, બાણાશુરના ચાધાને કરતા
 મારો માર. કાંઈક કચરવાણુ થયાને, પડ્યા પૃથ્વીમાં.
 મેઅનિર પછી નિચારણુ ગદા પડી છે મુરણુ. જોધા આ
 વ્યા જોરમાંતે. કેમ પામશે મરણુ પછી, પડતું મુચ્છુ પૃ
 થ્વી ઉપર, ગદા બીધી હાથ; કાળચક્રની પેરેજુકે, સહુ
 સંહાસ્યા સાથ. કોઈ જોધાને ઝીકી તાંખ્યા. ઝાલ્યા વળ
 તી કેસ, કોઈને અડખોડે મુકીયે કોઈને પગની ઠેસે. કોઈ
 નાં મોઢાં ભાગી નાંખ્યાં હાથની લપડાકે કોઈને મારી ભુ
 કો કીધો ભુંગળને બડાકે. એમ દુસડ કચ્છું ને ત્રાસ પ
 ઠીયો, ભુંબારણુ બહુ થાય, છ લાખ ચક્રચુર કરીને ગ-
 યો માળિયામાં. નાકો જોદ. જાણે ગયા જ્યાં છે બાણા
 શુર રાય, નાશ રાજ ભુંગોળ આવી પ્રાણ તારા જાય.
 નોહો નોહો કાંઈ નાનો કુંવર, દિસેછે કોઈ બળિયો; ઘણી
 વારનો જુધ કરેછે કોઈને ન જાય કળિયો. કૌભાંડને તેડાવી
 મુછયું હવે શું કરવું કાજ. આટલે છોકરે નીચું જોયજી
 બુ. ધીકંધીક માફ કાજ ૩૭

(૫૧)

રાગ બીભાસ કડવા ૫૬

મતખાલો મહારે માળમાં જઈ વે. ૧. ૧. સભામાં
સંભળાવ્યું કડલાંડ ચહડીયો દાળ, મતખાલો મહા
લે માળમાં. ૨૬. જુગ જુગ પછુ કાંઈ નવ દીહું સ્વર્ગ
મૃત્યુ પાતાળેરે, કહે કડલાંડ હવે શું કરવું મારે ૦. ૧૨
જુપાળમાં. મતખાલો ૦ ૧ સહુ સેવાનું સાગરથ બાંધું;
જહુ બળ દીહું છે બાળમારે, મં ૩ ત્રિખિયાયેવળખ્યો
તે નહીં થાય અળગો; જેમ માંખી મદ જળમારે, બા
જક બકરીને શીદ ઝાસારે, તેમ જોવા શીદની દાળમાં
મત ૦ એ બાળકને જે બાંધી લાવે તેને વધાવું રતન
ભરી થાળે. સીંહપછું વેરાઈ ગયું તે થયું સંભ્રાંમ શી
યાળમારે, મત ૦

રાગ મોરઠ કડવા ૫૭

કડલાંડ કહે તું સાંભળ રાગ એક સાયો મર્મ એ
જુગજે દસ લાખ માચ્યા, લણે ન રહયો તારો ધર્મ. ૧
અચરજ એક લાગે છે મુજને, પડી અસંભે વાત એ
જુગજે દસ લાખ માચ્યા. કીધો મહા ઉતપાત. ૧ પુર
વે મેં તને પ્રિછબ્યો, અહંકારે થયો તું અધ; અહંકાર
રે લંકાં ગધરણુ રાજાયાં દસ સ્કંધ. અહંકાર અંદ્રમાયે
કર્યો, તેને રાહણીશું સંજોગ, છવીસ નારી પગ્ધરી, મા
ટે જોગવે બધ રોગ. એવા અહંકાર હું અનેક કહું તું
સાંભળને જુપામ, યાંક કોઈનો કાઢાડીશ નહીં ધુટયું તાર
કપાળ. અહંકાર તુજ બાપે કર્યો જેણે જીત્યા દસ દીગ
ખાળ, વામન રૂપ વીઠલે ધરીને બગી ચાંખ્યો પાતાળ. અ
હંકાર કોઈનો છાજ્યો નહીં, ગર્વ ન કીજે રાય ગર્વ કો
ઈનો રહ્યા નહીં, તમે વિચારો મનમાંય ૭ પેટલી ધન

(૫૨)

જા ભાગી પડી, વરસ્યો રૂધીરનો વરસાદ; નક્ષત્ર તુટીને
પડે, થયા માંડ્યો ઉત્પાત. હવે તત્પર થઈને સે-યા સાં
બળો, રાય બેઠાનું નહીં કામ, દસ દીશા તું જીતીને આ
વ્યો, છોકરે બોણું તારૂં નામ. રાય પેહલો મેં તુને પ્રિ
છવ્યો, પ્રતાપ તારો પ્રતક્ષ; આ સમે એવી લોકતામાં
હિંદય પામ્યો અરત, શ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળમાં, કહેવાયો તું
એક, ત્રણાવત તુજને કર્યો, એ છોકરે વળ્યો છેક વચ
ન એવું સાંળીને; રાયની ગઈ છે સુધને સાન, સીયળ
અંગ દેખી રાગનું, પછી બોલિયો પ્રધાન, કંઠમાંડ કહે
તું સાંભળ રાજ, પ્રાકમ તારારું પ્રચંડ, શશા ઉપર સીં
હ અખંડ તે, તેમ પૃથ્વી કરું શત ખંડ, કહેતો તેને
બાંધી લાવું, એમાં તે ફેટલું કામ, શોણિતપુરના સુભટ
કેરા, વદન ટાળુ શામ. રણીયાત થયો રાય વચન સાંભ
ળી, આખ્યા રાહું શણુગાર, તું મારો વડો બાંધવ, આ
તારો સરવ ભંડાર, જાણી વીરો તમે વેગે જઈને, કરી
આવો શભ કામ, વધામણી વેહેલી મોકલના, પેલા શ-
ત્રનો ફેડી કામ. વચન શીશ ચઢાવીને ઉઠ્યો, તેણે કીધો
રાહું શણુગાર, સેન્યા સઘળી સજે કરી, તેની શોભાનો ન
હી પાર. અદા મેંટા ગજ ગીરીવર સરખા, મગદગીત
કહેવાય, હીરા માણેક રત્ન જડીત અંબાડી તેની બોતેર
લી ઢંકાય, સૂર્યચંદ્રી શોભાચંદ્રી, પાખરીયા કેકાણ, મોરડે
મોતી જડીત તેને, હીરા જડીત પડાણ, અનેક અસ્થ
દોરી આગળ, ગણતાં ન આવે પાર. અટક પાડખી રથ
હિંદાસને; તેને સુભટ થાય અસ્વાર, શીલક્રીપનો હસ્તિ
મોટો તેને જડયાં માણેક અપાર, મેઘાડગર છત્ર ધરીને
તેણે મંત્રી થયો અસ્વાર. નગરાનાં તો દોશ વળે શર

(૫૪)

ણાઈપોનાં તુર; સેન્યા સવળી પરવરી, જાણે સાગર અ.
વ્યું પુર, નાળિ ગોળા કવચ ભાયા, કરતા મારો માર; મા
ળીયા આગળ હિમા એટલે એાખા કરે વિચાર. શ્વામી
તમારા મનમાં આવે તો કહુ વનની આજ, ચીત્રચેડા
દારીકાં લેઈ જાય તો રીજે સવળું કાળ, વચન સુણીને
જવાળા લાગી ચઢી અનિરૂદ્ધને રીસ, ચરણ કેરી આગ
જથી જવાળા લાગી સીસ; યુદ્ધને વિશે સનમુખ નરહુ
તો લાજે મારો વંશ બાણસુરના એણીપેરે માર, જેમ
કુશને માર્યો કરંસ. એવા માહે જોદા આવ્યા, દેવા લા
ગ્યા ગાળ, કોષ ચડડ્યો જાહુ કામ કુંવરને કીધી ઇચ્છા
દેવા કાળ, ૨૭

વચણ.

કાળ દેહ અંત લેકે હોકારો તવ કીધોરે;
એાખાએ અનિરૂદ્ધ માળીયામાં ઉચકીને લીધોરે, ૨૮

રાગ ભુપાળ કંઠવા ૫૮

એાખા કહે કંથને એમ ન કીજે, જાળીયોશુ વદતાં જી
જે. એ ઘણાને તમે એક જાતે, સૈન્ય મોકલ્યુ મારા તા
તે દૈત્યને વાદન તમે પાળ, એ કહ્યુ તમે સુવાળ. એ
ને તો કવચનેને જકત્તર, તમારે અંગે પીતાંબર; દધત્યને
સાંચ્યો જાહુ ભાલા, પ્રભુ છો તમે ઠાકા માલા, આતો
મસ્તાન જહુ અળીયા, તમે સદોમળ પાતંગીયા, પેહેલું
મસ્તક માહાર છેદે, શ્વામિ પછી અસુરને ભેદો, તમા
રી દેહ દેખી હુંતો મોહુ, નેત્રે જુદ કરતાં કેમ જોઉં; સુ
વા દધત્ય કરે પેદાર, પ્રભુ પ્રાણુ કંપે છે મારા, હૃદય
અંતરમાં પેદી, દધત્યે મળિયું લીલું લુટી ધણુ કોધી વી-
રોધી છે જાણુ, હાથો હંદનું જાણે આસન જાત સ્તંભે

(૫૪)

તાતની હાકે, બાણ સૈન્ય ચઢતી છે ચાકે. જેને નામેને
 મેરે હાલે, સક ધારી સરણે નવ ચાલે. ક્ષત્રી સાથ રહેછે
 ખીતો, તમે કુછપેરે તેને જીતો, મંત્રી રહ્યો છે દંતજ
 કરડી. શું ધામ્યોજો મુજબો મરડી. કંઈ કહે ન કર સં
 આમ નાશી પેડાનો કાગો ઠામ. હવે જીવતાં છુટવું નહી
 સૈન્ય મારીયે સામા થઈ, તથી ઉગરવાનો ઉપાય ત્યારે
 બચ પાગે શું થાય. નાડે લાંછન લાગે કુળમાં છે શામ
 ને લાંછન મુળમાં મકુ વરવા જે મણીર ડાલે, ન ડો
 લેતો અલશ્યા તોલે. ધન ગાજે કસરી દે કાળ ના ઉજ
 જેતો જીણવો શીયાળ ક્ષત્રી સોંઠે દેખીને જગ ન જીણવો
 જીણવો બ્યંદગ, હાલે વાઘ ન માંડે કાન, ન માંડેતો જી
 ણવો શ્વાન, ધરમાં જો ધાડો રહે પેશી તો ચરણ ચી-
 ના રહે બેશી, એમ કહીને ઓળા અગળી કીધી, બાડ
 ગાજ્યોને ભોંગળ લીધી, અસુર સૈન્યામાં નષ્ટને અડીયો,
 જીજી કપીની પેઠે પડીયો, જેમ ચંદ પેસે વાઢળમાં
 તેમ અનિરૂદ પેડો જગમાં, વાઢળ ચંદ્રને લે જેમ વીંટી,
 તેમ અનિરૂદને લીધો વીંટી; અસુર કહે એ ગાનવી કશુ
 બહુ શીંહમાં અગલુ તિશ્યુ જો મુગટ મંત્રીને ચરણે ધ
 રે, તો તું મૃત્યુ થકી ઉગરે, તેનાં વાયક એવાં સાંભળી
 અનિરૂદ ધાયો હોકારો કરી, નાળે દઢ્ય ખાંડાં મુઢગળ
 તેમ વિખું જુગોળ, વીસ સહસ્ત્ર અસુર સહિ તુટયા, એ
 કીવારે બહુ સર છુટયા; આયુધ ધારા રહી છે વરશી છુ
 પરિધ આયુધને ફરશી થાય દાનવ ટોળે ટોળાં વરસે બી
 ડ માળને ગોળા. બોલે દુંદભીતાદ ગડગડાટ, થાય ખાંડાં
 નણા ખટખટાટ, હાકે હરતીને પાડે સુચવાટ રથ અજ
 વાજે ગડગડાટ હોય હય ધણા હણહણાટ, દેખી દોહલે

(૪૪)

નાથનો ધાટ, ધાય ઓખાને ઉચાટ, દેખી દોહસો નાથનો
ધાટ પછી દાનવને વાળ્યો ઢાટ અનિદુધ્યે મુકાલી વાટ
કોઈકીયા જાણી કુશે, કોઈને ઉડાડ્યા પગની ઠેસે. કોઈ
હણ્યા લુંગગને ભડાકે કોઈનાં મોં બાળ્યાં લપડાકે કોને
બાલા વાળ્યા બચ, કોનાં નાક વાટાયાં ટચ, કોઈ અદ
કચરા કોઈ પુર, મારી સેન્ય કર્યું ચકચુર, તે રણમાં બ
યાનક બાસે બગ દેખી ઓખા ઉઘાસે મેતો આવડું નો
તુ જાણ્યું ચિત્રમેહાયે રતજ આંધ્યું યાય પરશેવો અનિ
રૂધને હીસે નાથ રૂધીરમારે જીસે, બડ ગાળ્યુ ને પડ્યુ
બંગાણ નાડો કોભાંડ લેછને પ્રાણ, થયું બાણાસુરને જ
ણ એક પુરૂષે વાળ્યો ધાણ, અસુરને ચઢીયો બકુ કોપ,
સન્યાં કવચ આયુદ્ધને ટોપ, વાગી હાકને ચઢીયો બાણ,
તેતો થયું ઓખાને જાણ.

વસણ.

જાણ થયુંજે તાત ચઢીયો, કોણ જીતશે શહજ હાથરે
ઓખા આંખ ભરતી રૂઠન કરતી પછી સાદ કરતી નાથનેરે

રાગ રામગ્રી કડવાં પદ

મારા રવામી હો ચતુર સુજાણ બાણદળ આંધ્યુરે*જ
દવજી દિસે સેન્યા ચારે પાસે, હવે શું થાશે જાણવજી;
એતો બળિયા સાથે બાથ નાથ કેમ ભડોરે જાણવજી, સા
મો દહત્ય છે કુપાત્ર માટે હારીને હીડોરે જાણવજી ઓહ
ળ બાળ્યું બજવંત હીસે રીસે રતારે જાણવજી જે
ઠલડા અસુરને મુખે, રખે ત્યાં જતારે જાણવજી ઓ ગ-
જ આવે બળવંત હંત કેમ શેહેશોરે જાણવજી અસુર અ
રણવધાય તણાણા જાણોરે જાણવજી, તેવું જાણીને ઓ
સરીયે ન કરીયે કોધરે જાણવજી; એકલડા આશરો સાને

(૫૬)

માનો પ્રતિજોધરે જાવજી, ધીરા થા જોરે ખાખો વડોતે
ફાંસુરે જાવજી, મારી ફરકે છે જમણી આંખ વરસે છે
આંસુરે જાવજી મુને દિવસ લાગે છે ઝાખો ભુગળ હેઠી
નાંખોરે જાવજી. હું તમને સમજાવું. આ વાર વચ્ચે
મારે જાખોરે જાવજી તુમે મુજ દેહડાના હાંસ મુકાને જુ
ધરે જાવજી પાછા વળોજી લાગુ પાપ માનો મારી ખુદ
રે જાવજી ઘેલી દીસે છે ધરણી તારૂં આશી દેવરે રા
ણીજી, અમે બાણુ થપી ઓસરણું કરશું સેવર રાણી
જી, આખો બાણુસુર ભુપાલ તેને હું મારે રાણીજી ત
ના છેદ લાય હજાર દળ સંહારે રાણીજી આનંદ ર-
ણુ થપી ઓસરે તો લાગે શ્રીગાપાવરે રાણીજી, હવે અં
ત આપણો આખો હવે નાઠે આગરે રાણીજી.

વલાણુ

નાઠે આવે આળ નવ કીજીયે, ઉપવદને કહે પ્રમાનંદ
ઓખાખાધ્યે અનિરક્ષને કર્યો સાદરે.

રાજ વેરાડી કડવા ૬૦ .

ઓખા કરતી કંથને સાદરે હો હઠીલા રાણા એ શા
સાર ઉતમાદ હો હઠીલારાણા, હુંતો લાગુ તમારે પાપ હો.
ઠીલા રાણા આવી જોસો તે માળિયા માંચ હોરે હઠીલા
રાણા, હુંતો બાણુને કર પ્રણામ. હોરેં છે કાલ.વાલા
નું કામ હોરેં એતો બળીયા સાથે બાથ હોં તેતો જો
ધતે ભરીયે નાથ હોં એતો તરકું છે સાગર નીર, હોં
બજે ન પ.મીએ પેલી તીર હોં એતો ભેદે તમારે ગા
ત્ર હોં સામા દષ્ટ્ય છે કુપાત્ર હોં મને થાય છે માન
શુકન હોં મારે ફરકે છે જમણું લેચા હોં મારે
મોતીનો તુટ્યો હાર હોં હામે નેત્ર વહે જાળવાર હોં

(૫૭)

દીસે ગગને ઝાંખો ભાણુ હોં દીસે નગરી તે કુઝડ ન
 ન હોં રૂવે વાપસ ગાયને રસન હોં એવા માઠા થા
 ય શુકન હોં હુંતો રજની દેણુ ધરણુ હોરેં એતો સા
 ગરે આણીત વરણુ હોં આવ્યા અગણીત અસ્વાર હો.
 માંદો મંદો થાય છે હોકાર હોં એ દુંદભીએ વાળ્યા
 ધાય. હોં એતો સેન્યા તમપર ધાય હોં એ આવ્યું
 દગ વાદગ હોં એ ઝગકે ભાતનાં દગ, હોં પાખર
 ખકતર પેરયા હોં દઇત્ય ભરાયા આવે કોપ હોં અવા
 ને ધુવરમાગ હોરેં અસ્ત દેતા આવે દાગ હોં તેતો
 શુરવીર મહાકાળરે હોં હવે થાશે કોણુ હવાલ હોં ના
 થ જુવો વિચારી ગગન હોં જુધ રહેવા ઘો રાજન
 હોં નો લોખો મારી વાણુ હોં તમને માતપીતાની આ
 ણુ હોં આવ્યાં આણુ તે પલ્લેકાગ હોં મેઘાઝમર છ.
 ન વિશાળ હોરે હડીં

વસણુ.

મેઘાઝમર છત્ર બિરાજે, ઉલટી નગરી બુધરે, અગણી
 ત અસ્વાર આવિયા તેણે વીંટી લીધો અનાંધરે.

રાગ સિંદુ કડવાં. ૬૨

આવી સેન્યા અસુરની અનિરૂધ લીધો ધેરી; કામકુંવર
 રને મધ્યે લાવી વીંટીવળ્યા એફેરી. અમર કહે શું ની-
 પજશે ઇચ્છા પરમેશ્વરી, રીપુ ગળના જુથ માંહે અનિ
 રૂધ લલ્લુ કેસરી; આણુરત્યને શું કરે નો ભુગળ ધરી ફો
 ગટ, વેરી વાપસ કોટી મળ્યા. હવે કેવ જીવશે પોપટ.
 આણુસુરે વાચ્યા નવ કરશે કોની ધાત, વાંટો એદશ
 હુ મળીને હું પુછુ તેને વાત, માળીયેથી આખાઆખે ર

(૫૨)

ન મુકયું છેડી, પીતા પાસે જોધ સરવે હાથ રહ્યા તે
જોડી. બળવંત દીસે અતી ધણું સેન્યા ખીંમણી, પ
વન વેગે પાખરીયા તે રહ્યારે હણહણી. આ દળ વાદ
ળા કેમ શેહેશો એ સ્વામી શકોમળા અરે દધવ હવે શું
ધારે પ્રગટ કામનાં ફળ ધધવના કીધા દધવ મુવા, તેને
દયા નહી લવશેશ; કાચી વયમાં નાથજી; નહી આંખ્યા
તુળને દેશ. આર દીવશનું આંદરણું કર ચઢી ગયું વહી
અરબક તમારો એકસો વીંટી વન્યા અસુર, એવું જા-
ણીને સહાય કરજો આ સામગીયા સુર, કહ નિવારણ
કામજી હું થઈ તમારી વહુ જો આંચ આવશે તમ પુ
ત્રને, તો લાજશે જાદવ સહુ, પ્રજના પ્રતિપાળ છે ત
મે પનોતા મોરારી, સંભાળ સરવની લીજીયે નવ મુકી
યે વિસારી, અમને તોપણ આશ તમારી, અમે તમારાં
કોર, લાજ લાગશે વૃદ્ધને કોઈ કહેશે કાળુ ગોર, પક્ષી
પાલણુ પ્રજીજી પુત્રની કરવા પક્ષ, બાગવાનને ભજતીબા
મની ભરથાર છે રીયુ મધ્ય. મુખ વક નેત્ર ખીંહામણું
મુખ મુજો મોટા મોટી, તેવા અસુર આવી મળ્યા, એ
ક શંખને સંત કોટી. દળ વાદળ સેન્યા ઉલટી મધ્યે
આજશે અનિરધ, વીર વીંટયો વેરીયે જેમ મક્ષીકાયે મ
ધ. ધનુષ્ય ચઢાવ્યાં પાંચસે બાણે બહુ ચઢાવે બાણુ બા
શે ગુણીજન ગદગદે બહુ ગડગડે નીશાન. અંતર આર
બક અમે વીંટયો, તેમ શામે છે જંદુ લધુ જેમ ઉલટ
ધણીને લેકાટે શ્વેત ખીંદુ લધુ કુંજરની સુઠ સરખાશો
મે છે જે લુજ, સારાસન સરખી બ્રહ્મી નેત્ર બે આંખુ-
જ ત્રણમત્ર જે વહતો નથી બાંજુને જે બાહુ અનિરધ
અસુર એવા શામે જેમ ચંદ્રમાં રાહુ આવી જોયું વક

(૨૯)

દહે, મુછો મોટી ચક્ષ, વપુ શોભાવે ભુજ બલાને જા
 ૩૫ છે વૃક્ષ. ૨૧ આ સમે કહોવાડો. અથવા હુંગળનેધા
 ૨; અચો ટાળુ સસરનો ઉતાર એનો ભાર. ૨ શુ વપુ
 ખાણતુ બાલવ છે માંહે સર્પનો સાથ; કે પેટમાં પુરવજ
 વસે છે, પીંડ લેવા કાઢે છે હાથ. ૨૩ કાઢ નાખે લાખ
 ના, એણે ઘડીને ઘોટયા કર, અથવા કોઈ પંખી દીસે
 છે, એણે વંજ્યાં છે પર. ૨૪ ત્યારે દશતુ આલુ ખા-
 લુને એ શુ બોલે છે બાળ. કંકમાંડ કંહે સાંભળો, એત
 મને દે છે ગાળ. ૨૫ બળિ સુત અંતર બજ્યો તો ભો
 કમાં બળવાન; શુ કંક નો લાંછન લાગે, નિકર વિચીરે
 કન્યાદાન ૨૬ સુમટ નિકટ રાય આજ્યો, બોલીયો ગરવે
 નકટ લપટ નયો લાગ્યો વિટયો દણુવા સરવે. ૨૭ ક-
 ણ લગ્ન-જોયા કોણ છે, તરફરની પેડે નિરલજ; અપરા-
 ધ આગળથી કેમ હગરે, કેમ સિંહ આગળથી અજ.
 ૨૮ અગરની અર્ધી નાચો, કાંઈ કારણ શરણુ બાસે; સા
 ચુ કંહે નેમ રીત રહે તુન, બાળક રહે વિશ્વાસે. ૨૯
 કોણ કુળમાં અવતર્યો, કોણ માત તાતને નામ; અનિર-
 ધ કંહે નિવાડ હવો, હવે પુછ્યાતુ શુ કામ. ૩૦ પીટ
 પીતાગદ પ્રસિદ્ધ છે, જેનો દારિકાં સંસાર; છોડી છત્રપ-
 તી વયો હવે, મનુર મન વિચાર; વૈષ્ણવ કુળમાં અગત
 ચો, માક ન મ આનંદ. નો નોડશો તો નગરી બાધી,
 નાણીશ મારગ મપા, કેર બાણસુર સામુ જોઈને દોભાં
 ૩ નગરનુ લાખે ચાલી કરી કન્યા વયો તે, કોણુ વંજવખા
 ખે, ૩૩ સુવ જાણી કુળ્યનો, • પછી બાણુ પસે છે કર
 નીચ વરે કન્યા વરી, પછી માર બેઠું ધર. ૩૪ રીસે યો
 ૬ ધુણાવીને, ધનુષ્ય કરમાં લીપુ બાણસુરે મુદ્દ કરાવે,

જાણી જાણી ત્રિપુ. ૩૫.

રાજા જોડી હડવા ૬૭.

અસ્ય કુંજર રથ ભયા બરી, આઘ્યો બાણાસુર વધે
હરી, નોધાને નવ માથે સુર, ચઢી આઘ્યુ જેમ સાગર
૨; ૨ વાજે પંચ શબ્દ રણતુર. મારી જોડા કર્યા ચક્ર
૨, બાણાસુરના છુટે બાણ છાઈ ભીથો બાણલીયામાં બા-
ણ, ૨ થયુ દટક દળ બેજામેળ, જેમ કાપે કોવાડે ફળ,
આઘ્યા એટલા ધરણી દળ્યા તેમાં કોઈ પાછા નવ વળ્યા.
૩ આવી ગદા તે વાગી શીશ, નાદો હરતીને પાડી ચી-
ખ. બાણાસુર ઉપર ભુંગજો પડી, ભાગ્યો રથ પડ્યો કક-
કડી, ૪ રાયની ગદા છે સુખને સાન, ભાગ્યુ કુંડળ છેઘાં
કાન. પાછો લેછ ચાલ્યો પરધાન, ઘેર જાતામાં આવીસા
ન. ૫ પછી જોડ્યો રાજન સાબજો મારા પ્રવાન, ઢા-
ચ હમણાં ભુંગળ આવશે; જાણ્યુ જે જીવડો જશે; પ્ર-
ધાન કહે કાં યયા અજાણ્યુ, ક્યાં ગયું માહાદેવનુ બાણ્યુ.
મિસો તો મારો દૃશ્યાણ્યુ, આ ફણીએ બંધાશે પ્રાણ્યુ. ૭ લે
લેછ બાણાસુર પાછો દૃયો, તે ઉપર માળીયે સયયો. અ-
નીરથે વિચારી વાત, હવે હું જે જોડુ હાય, ૮ શીવનુવ
૨ તે સાચુ દર, ચમત એનુ મરતક ધર, અનીરથે જે
જોડયા પાણ્યુ, બાણાસુરે મેલ્યુ બાણ્યુ. ૯ આફણીયે બંધાઈ
પડ્યો, ઉપરથી પરવત ગડગડ્યો. ભાતો ગડદા પાડુ પડે,
લે રૂખીને ઝોખા રડે, ૧૦ ત્યાંથી મનમાં વિચારજ
યો. અનિરથને લેછ સંચર્યો, મારતા કુંવરને લેછ જાય,
જાણી રહે માળિયા માંય.

રાજા રામકળી હડવાં ૬૮.

મંદિરે મંદિરે હુ આખા રથ માળિયે, પાઈ સખી

(૩૫)

મારી નતી તો નવ ખમાય, હમણાં કોઈ કહેશે ~~સે~~
 પિકળતે મારીપારે. ૧ માછ મારાં પેલાં તે બચનાં પાપ;
 માછખમારે આવડો શો સંતાપ; શો નધી મરતો પાપી
 બાપ; માથેથી ઉતરતીરે રેરે હો પડતો સગા બાપનેરે;
 ૨ હારે મારા કંથડી કોમળ કાપ, એવા એવા માર લે
 કેમ ખમાય, યો પેલાં કુટતે ન મજે હવામ. રૂઢાપણુ આ
 રેરે હો બાળપણુ વેશમારે,

આજ

મિત્રસૈદા કહે બાધ શા ૧ રડે છે; તારા કમની નહી
 માપ હાણુ; જાહેને હું સમજવું છું જે તારા પોતાના પ્રા
 ણ. ૧ ચિત્રસૈદા આવી ઉભી રહી, જ્યાં પોતાનો તાત;
 સાંભળો પિતા પિતતી, કહેશે સમજાવી નહી વાત. ૨
 એ છે મોટાનો છોકરો તે, તમે જાહેને છેડો શીશ; આ
 બા જીપર સનુ થાશે, હજીધરને જુગદીશ; ૩ એને વડ
 હવે બળી પાંતાજે ચાપે, એવાં છે એવા કામ. વગર
 વિચારે મારશે તો. યોશો ધરને ગામ, ૪ પ્રધાને જ
 હને કહ્યું, જ્યાં છે બાણાં મુરજુપાળ; રાજ રમે એને મા
 રતા, તે છે મોટાનો બાળ. ૫ પરણી કન્યા કોઈ પરણે
 નહી, માથે રહેશે આળ; ભોકમાં કહો જમાઈ મારીયા
 એવી દેશે માળ. ૬ માટે થાશે કાળાચકમાં, હાથે ન કદી
 જાયે ધાત, એકલે દશ લાખ માર્યા તે, મોટી કીધી બા
 ત. ૭ પછી વજ્ર ફેરી કોટડીમાં, બેસારયો બે તન; ૮
 રયે તેને વીટીયોને, કરયો ફરતો અગન; ૯ તે પુડે જ
 જતી ખાધયો યોદી, મેટ્યા બહુ રખવાળ. સરપ ફરાશે
 રહી, પરજવા લાગ્યો બાળ. ૧૦ અનિરૂપને બંધન કસી-
 ને, વિટીયા બહુ સરપ, ટાંગ કુંભને બાંધીએ; ૧૧ મા

ક્રમે તે ૧૫. ૧૦

વલણુ.

૧૫ ગાળ્યો મેઘની પરે, ઉતરાવી ઓખાયરે, અનીર
ધને બંધન કરી; બાણાસુર મંદીરમાં બપ રે.

શાગ રામઝા કડવાં ૬૪

બાણે બન્યોને બાંધીયા; નકિતમ નરને નાર; અનીર
ગપ્યો મુખ આગળે, ગુપ્ત રાખી કુમર; બાણે બન્યોને
બાંધીયા ૧ ચક્રામાં ચોર જણાવીયા. ઢાંક્યો વિભીચાર;
ઓખા છાની મંદાર મોકલી, રાખ્યો કુળનો તે ભાર.
બાણે. ૨ લક્ષણવંતો હીડે લેકતો, બેહેકતો તે અવાસ;
દધ્યનુ દળ તે પુઠે પળે, ઘેરી હીડે છે દાસ; બાણે ૩
એક પેચ છુટ્યો પાધડી તણો, તે આગ્યો પાધ પ્રમાણ
ચોર ને મોરજ મરીયો, તેને કરે લોક વખાણ; બાણે.
૪ ઓખા ફરીને જો પરણશે, તો ભુલશે ભવ ભરધાર
તે સ્વામી તે શુ સુખ પામશે, લીધુ તેણે અમૃત સાર.
બાણે ૫ કો કહે તેમાં દધ્યવત દીસે ખર, રૂપવંતો ર-
સાગ; કટાક્ષમાં કામની મોહી પડે, તેની માયા મોઝાર.
બાણે ૬ તેની ભુલવણી બ્રહ્મી તણી ભુઝી પડે તે ના
ર, કુંવારી કન્યાને કામણુ કરે. સંતાડો સર્વ કુમાર- બા.
સખી પ્રત્યે સખી ઉચરે દેખી અંગ ઉવેદ બાંધ્યો જુવે
છેઆપણ; બણી તેને છે એવી દેવ બાણે ૭ ચાર માસ
આશા ખેલતી ઘણી; લાગ્યો સ્નેહ વિવાદ; માણિયે સુખ
પામ્યો થણુ, પછી લાગ્યો લોક આપવાદ. બાણે ૮

વલણુ.

લાગ્યો લોક ઉપગદ પણ, પામ્યો દેવ કન્યામરે.

૫ બાણાસુરે અનિરદને, રાખ્યો ઓખાના ધરમાંપરે

(૬૩)

રામ ધવળધન્યાશ્રી કહવા ૬૫

શુક્રદેવ કહે છે પત્નિકતને, તમે સાંભળો કહું અરેઃ
 યજ્ઞ; કૌશલ કુરરને બાની રાખ્યો, ઓખાના ઘર મંચજ
 નાના વિધનાં બંધન કીધાં, કાલાદી ન શકે સ્વાસજ. ૩
 ક અંકનાં મુખ દેખી દામણાં દેખી થાય ઉદાસજ. ૪
 ભૂમતી બાણાસુર ને રાણી, નયણે ભરે જગ ચક્ષુજ, ૫
 ત્રી જમાધને ભુખ્યાં જનણી, છાતુ મોકલે ભક્ષજ. ૬
 ખી નાથનું ઓખા નછણે ભરે છે નીરજ; અનિરૂદ્ધ આ
 ૫ બગે કરીને ઓખાને દેહે ધીરજ. આદર તો અસુરક
 બને તેવડુ તણુ માત્રજ, શોભા રાખવા સ્વસુરની ફૂં, ખં
 ખામોછું ગાત્રજ. આગમાં ઉડું શીઘ્ર છુટુ, દળુ માનવ જ
 થજ. શું કરે જો સ્વસુરપક્ષમાં રાખવું છે સુખજ. આ
 કાશ અવની એક યાશે, એવો નિપજશે ધંધજ; અગ્નિ
 ફેરી જ્વાળા ધુમરમાં અસુર યાશે અંધજ ૭ સદાય થ
 શે શામરામ અમળા, સન છુટશે બંધજ, કળણ આવી
 બાણાસુરને. છેદશે સવળાં સંધજ. ૮ મારા સમજો સુક
 શી તમેા જાંખુ કરો મુખ ચંદ્રજ; બંધન પે દુઃખ દે છે
 ધણું તારાં અશરનાં જુદજ તેમ આશનાવાસના કરીને,
 રાખ્યુ ઓખાનું મનજ; ત્યાર પછી ત્યાં શુ થયુ તમે સં
 ભજો રાજનજ ૧૦ પછી ભવાનીનું સ્મરણ કરીને બાળ
 ક લાગ્યો પાયજ ભગવતી ભવતારણી મારી, આવી કર
 જે સદાય. ૧૧

સાલ.

મા તુ બ્રહ્માંણી તુ રૂદ્રાણી, તુ ઇન્દ્રાણી કળ્યા સ્થાવર
 જગમ તુ સચરાચર મૃગ ખડ ઉપર ત્રણ્યા દૈત્ય ને
 પાતાળ ચાંપ્યા, રક્ત બીજ રણુ રોખ્યા, શુંભની શુંભ મ

(૧૪)

હીમાશ્વર માયા, અંક મુઠ દરોળ્યા. ધૂમ દોઅનને લક્ષ્મી
 લક્ષ્મીયો, મધુ કષ્ટજ તેં મારયો, અનેક રૂપ ધર્યાં તેં
 અંખા સુરીનર પાર ઉતર્યા, એ લીંગરાજ લીંગાળી મા
 તા કોઈકાપુર તે માળી; આવ હસ્વરી તું છે અંખા સન
 અનપુર બહુચર બાળી. નગરકોટની તું સીધવાઈ, બગલા
 મુખી લાય પાય રાણી રૂડી ઉંટવાળી માતા, ખીરાજતી
 દક્ષણમાં. અન્ન પુરણા બેરતી ત્રિપુરાસી; રેણુકાછત સં
 મી રાજેસ્વરી આમુંડા માતા, રૂપ હરણી માતાળી. એ
 થી રીને સ્મરણ કીધું, તતક્ષણ ભવાની આવી; અનિરૂ
 દને માએ કહ્યું તે, બાળક દેમ બોલાવી. અનિરૂદ ક
 હે સાંભળો માતા, માર દુઃખ કહ્યું નવ જાય, સરપ
 શા હેઠ્ઠી, મારી ઘણી બળે છે કાય, ભવાની પ્રસન્ન થ
 કહેર કસ્યું સરવે નાશ, પછી અંતર ધ્યાન થયાં માતા
 માળકની પોહોતી આશ, તેવામાં ત્યાં નારદ આવ્યા, બ
 હાના કુમર; જુવે તો કાળાગૃહમાં અનિરૂદ, વરસે છે
 જળવાર. ૧૦ નારદ કહે છે અનિરૂદને, માર સંકટ કી
 યો; રૂડી વહુ તમે પડ્યા માટે, ગુજને દક્ષણા આપે
 તમને દક્ષણાની પડીને જાય છે મારા પ્રાણ; શરીર ધુળે
 આતી ઘણું, બોલી ન શકે વાણ, શીઠ પીઠે છે પ્રાણ
 મી તું, બોલ મુજ સંગાય, બાણાશ્વરની વરયો પુત્રી તે
 ધૂમ પૃથ્વીમાં ખ્યાત. દિવાળ્યો વંશ વસુદેવનો બધાયે લ
 જન શું, કાંતે માધવને મોકલું દારકામાં બહુલું હુય,
 કોડળમાં તે આલ ધાલ્યો, અંતરમાં શે ન કુસે; ઘોડે ચ
 હડે તે પડેપૃથ્વી, બણે તે નર ભુતે. ૧૫

વલણ.

આંતર શે ન કુસે જુહા, મુકાવશે ભગવાનને અનિરૂ

(૬૪)

હતી આગા ભેદ રૂપી હવા અંતર ધ્યાનરે. ૧૬

રાગ બીહાગરો કડવાં ૬૬

તાળ ઉલટ દયા ન આવે પેલા દહત્ય પતિને, મહા
જાળીયા દુર મતજી બાકરા બાંધીલીજ વર સાથે, વહેર
પધાર્યુ સત્યજી દયાન આવે, ૧ પાતળયા મુખ પંકજ પી
હજરે નાગ પાસના બંધજી; બાંધી લીધો બજો કરીને કા-
મજી રૂપે મદડજી. દયાન આવે ૨ જોરે ધરણીવર અ
વર, આપના પામે નાયજી પુત્ર તમારા ઉપર પ્રદરજી,
કરે છે દહત્યનો સાથજી. દયા ન આવે, ૩ ભારેણ કહ
બાંડે મેલ્યું વકારયે બળિયો વીરજી, તોયે રણુથી નવ
બિસરીયો, સાગનું જેમ નીરજી, દયા ન આવે. ૪ ભે
દ કરીને બાંધી લીધો નાગપાસના બંધજી, સ્વાસ ન ગા
મે બહુ અકળાયે, અંગ આકર્યાં સંધજી. દયા ન આવે.
૫ તાપ સમાયે નહી શ્વામીના હુ કરે દેહનો પાતજી વા
ર સાગે લક્ષ્મીવર તમને, તો યાશે મહા ઉતપાતજી, ૬
યા ન આવે, ૬ કમળ મુખ શ્રમથી સુકાયુ, કન્યા કરે
આકંદજી, અનિરુદ્ધ સમરે શામીયાને, કમળા વર ગોવીંદ
જી, દયા ન આવે. ૭ ત્રાહે ત્રાહેરે ત્રીકમજી, સુતની ક-
રજો સાહેજી, વીપત વેળા વારે ચહડીને કરો ભગતની
રક્ષાયજી. દયા ન આવે. ૮ ગજઅહયાથી મુક્ત પમાડ્યો
હાથી હરીચંદ્ર રક્ષાયજી, દાનવ કુળ નિકંદન હાથી
ધી પ્રહલાદના સ્હાયજી, દયા ન આવે. ૯ આજ આંખે
થી આંસુડાં ચાલે, બીશે મારા પ્રાણજી; મુખ શરીર શા-
તા નહી અંગે, લાગ્યો દવ નીરવાણજી. દયા, ૧૦ મન
શ વાચાયે વર વરયો, અવર તે મિથ્યા બાણજી રૂપ
અને શુણવતો શ્વામી સત્ય કહ્યું વાણજી, દયા ન આવે.

(૬૬)

વે, તાત કઠોર દયા નહીં દેદીયે, કામળ મ મે કંમળિ,
 પ્રહાર કરીને ખાંધી લીધો, શ્રીહરી વેગળે પંચજિ, દયા ન
 આવે. કોણ સરોદર આવત અવસર, શોધ કરવાને જા
 યજિ, તાત ભતને જાણ નહીં તે કોણ ઉઠીને ધાયજિ,
 દયા ન આવે. પિતા પિતૃજિને વેરીરે દેખે, પરભવે બહુ
 મેરજિ; નાગ તણા પ્રહારા લગલગ, ફેરવી નાંખે દહેરજિ
 દયા ન આવે, ટળવળે આંગ અગ્નીરે ઉઠ્યો, કંઠે પડિયો
 સોષણ, પૂર્વે તણાં કર્મ આવી નડીયાં, કોને દીજે દોષ
 જિ, દયા ન આવે, ૧૫ તાત કહે તો કયારે પાડુ વીખ
 ખાક આ વારજિ, શ્વેદ ન જાણેરે કોઈ મનનો, કો પી
 ઠે ભરથારજિ; દયા ન આવે, તાત તણે મન કાંઈ નહીં
 છુને સગળો લાગે શ્વેદજિ; છોર પોતાનાં જાણી કીજે,
 દયાળ ન દીજે છેદજિ, દયા ન આવે, ૧૭ બાણુસુર મ
 હા પુરુષ જાતા, જોયી સુક ન ધાયજિ, બાળક ઉપર
 પ્રહાર શો કરવો, જદકી હોય અન્યયજિ, દયા ન આ
 વે. ૧૮ વહાણા થધરે વેરજ વાજો, શું નથી આવતી
 ભાગજિ, નિચ પદારથ નથી કુળ નિચુ, કશ કુંવર
 મહારાજજિ, દયા ન આવે, ૧૯ નીચુ નાક ન હોયે એ
 થી. નીચ કશો સંગરામજિ, મોટા સાથે વિરોધ ન કરી
 ધે નહીં નિરમળ લગવર શામજિ, દયા ન આવે. સક
 પૃથ્વી ચાકે ચઢાવી, અસુરનો ફેડવો ઠામજિ, વૈર વધા
 રી વીકૃત સાથે, ક્યાં કરશો સંગરામજિ. દયા ન આવે
 ૨૧ સ્વામી મારાને શીર સમરથ, તેને ચઢશે કોપજિ ભ
 ૬ ઇચ્છે છે તાત પોતાનું, વિપતું બીજમાં રોપજિ, દ-
 યા ન આવે. જુદા સમે આકાસે રહીને, જુલેછે નાર
 ૬ દેવજિ, ભયમાં આણીશ અમે; જાણું દારામતી, જુદ

(૬૭)

કરશું તતખેવનિં. દયા ન આવે. ૨૩ નિરભયરાખી વી
જ્વાલર ગયા, પરવરીયા આકાશજી; પોહોત્યા ત્રણી ઉત
રેયા હેડે; બેટયા શ્રી અવિનાશજી દયા ન આવે. ૨૪

વક્ત્રણ

બેટયા શ્રી અવિનાશને, કુશળ વારતાં પુઝી વળી; ક
હે નારદ અનિરૂદ્ધને રાખ્યો, કાળાગ્રહમાં દષ્ટ્યે મળીરે. ૨૫

રામ ધન્યાશ્રી કકવા ૬૭

શુકદેવ કહે છે પરીક્ષતને ખાંધો તે જાલવ જોયજી;
હવે દારીકાંતી કહું કથા જાલવા કરે શોધા શોધજી ૧ હિ
રોળા સહીત કુવર હરીયો છોડી ગયુ કોષ દોરીજી હાહ
કાર થયો પુર મધ્યે અનીરૂધની થઈ ચોરીજી ૨ રતિ
અતી ' આકંઠ કર છે, મળ્યુ તે વિનતાનું વૃંદજી રકમ
જી રાંહીજી દેવકી સન્ને કરે અકંઠજી ૩ જાલવ કહે છે
માધવને, શુ ખેઠા છો સ્વામીજી વિચાર કરી વિલંબ ન
હીજે, કુળને લાગી ખામીજી ૪ વસુદેવ કહે શામરામને
શુ ખેઠા છો ભુપજી વિચારો શકે જગમાં બુડ્યો; કયાં
ગયો કુવર અનુપજી ૫ ઉચ્ચેન કહે અચરજ
મોટુ કેજે હરયો હિરોળોજી દેવી દષ્ટ્ય રાક્ષસનુ કાર
જી તે, ખપ કરીને ખોળોજી સાયને જડુનાય કહે છેમા
ષ શાને કરેજો શ્રમધી ગોત્ર દેવાનુ ગમતુ થશે, કુવ
ર હરયાનુક્રમજી અગિયાર વરસ અમે ગોકુળ સેવ્યુ, મા
માજીનેત્રાસેજી પ્રદ્યુમનને શખ હરિ ગયો, આજ્યો સોગમે
વરશેજી ૮ તેમ અનિરૂદ્ધ આપશે તેમ સાયવશે કુળ દે
વીજી કળ્લે કુટુંબને રોતુ રાખ્યુ આશા દીવી એવીજી પાં
ચ માસ વહી ગયાને જાલવ છે મહા દુઃખી શ્રે. પીતપુર
શ્રી કળ્લે સભામાં આજ્યા નારદ રૂપીજી ૧૦ હરી ૫. :

(૬૮)

નદવ થયા હતા, માંન મુનીને દીધુનિ આણુંદથી આસ
 ન આપ્યુ ને. ભાવે પુનન કીંધુનિ નારદનિની પુનન ક
 રીને હરીયે કયાં પ્રણામનિ કહો મુનીવર કયાંથી પધાર્યા
 અમ સરખુ કાંધ કામનિ કર જોડીને નારદ કહે છે, સાં
 ભજો જુગનિવનનિ પુત્ર તાગરા સરવેનુ મારે, કરવુ છે
 દરશનનિ મારા જોતાં પુત્ર સરવેને સાથેથી તેડાવ્યાનિ;
 એક લાખને એકસટે હજાર; એશી આગળ આવ્યાનિ
 સર્વે પુત્ર સામુ જોઇને, પુછેછે નારદ મુન્યાનિ આટલામાં
 નથી વીસતો પ્રદ્યુમનનો તનનિ ભગવાન કહે છે નારદ
 નિને કાંધ તમે જાણોજો ભાગનિ ઘરમાંથી જતો રહ્યો
 છે, પ્રદ્યુમનનિનો બાળાજ ૧૬ નારદ કહે છે હું શું જા
 છું તમે રહોજો સાગર બેટજ; જેને ઝાઝા દીકરા, તેને
 તો દધવની વેઠજ, ૧૭ ત્યારે ભગવાન કહે છે નારદને
 પુત્ર વિના કેમ રહેવાશેજ; ત્યારે નારદ કહે છે પ્રશ્નમાં
 આવશે એવું કહેવાશેજ, ૧૮ પછી આસન વાળી દીધી
 તાળી નાક ઝાલ્યુ મનજ વેદા ગણીને નારદ કહે છે સાં
 ભજો જુગજીવનજ. મારા પુત્રનુંત એક નારીયે કચ્યું છે
 હરજીજ, ત્યારે હરી કહે દારીકામાં આવે, તેતો પામ મ
 રજીજ. નારદ કહે છે તમે સુણો સામળા, સંભળાવું એ
 ક વાતજ, મારે એવી પ્રતિજ્ઞા છે જુહુ ન બોલુ નાથજ
 શ્રાણીતપુરે એક નય છે તેમાં બ્રાણાસુરનુ રાજજ. પ્ર-
 સંગે હું ત્યાં ગયોતો. મારે કાંધ એક કાજજ. રાજ બા
 ણી પુત્રી આપ્યા; તેને હવું સ્વમજ અનિદ સહેજે
 વરી ગયો તેનું વિભળ થયું છે મનજ. ચિત્રલેહા ચંચ
 જ નારી વિધાત્રીનો અવતારજ તે આત્રી દારીકામાં પ-
 ધી રન ઠકરે વિચારનિ કઠણ કામ કરવુ છે મારે એ

(૬૯)

કલાનું નહીં કામજી, મારે તેણે ધ્યાન ધર્યું હું આવ્યો
તેણે કામજી મેં તામશી વિદ્યા ભણાવી તે ઊંધું બાધું
ગામજી, અનિરૂદ્ધને લેધ ગદને એખાનું થયું કામજી. કે
ધપેરે લેધ જાયે એમ બોલ્યા જુગદીશજી, ચક્રમારે ઊં
ધે નહીંને હેદી નાંખે શીશજી, ચક્રનોતો વાંક નથી તે
નીસચ્ચુંતું ફરવાજી, અમ સરખા સાધુ મળ્યા તેને એસા
ચ્ચું વાતો કરવાજી, ભગવાન કહે શાખાશ નારદીયા, એ
વાં તારાં કામજી, માંધા ઉપર ઉભો રહીને બહુ મરા
વ્યુ ધામજી નારદ કહે છે કાશ્મને મેં નથી કર્યો અન્યા
યજી, જોયા પછી તમે જાણજો ઘણી કુટડી છે કન્યાજી
ભલીરે કન્યા ભલીરે વહુ તમે ભણો ફરવ્યો વિચારજી-હ
વડાં મારા પુત્રના ત્યાં શા છે સમાચારજી. મહારાજ જે
ણે ભોગવી છે બાણાસુરની બાળજિ, દસલાખ દધત્યનો
એકેવાર પુત્રે આણ્યો કાળજિ શીવનો વર સાચો કરીને
ગયો અસુરને હાથજિ, હમણું તમારા પુત્રની ઘણી દુઃ
ખની છે વાતજિ, ઊંધે મસ્તક બાંધીયોને તજે લગાડ્યો
અગનજિ, લીલા વાંસનો માર પડે જેમ, ભાગ્ય હશેજિ
વશે તનજિ. ૩૪ વાત સાંભળી વધામણીની વગડાવ્યાં
નીશાનજિ, શામરામ તતજર થયા હવે જિતવો છે બા
ણજિ, તે માટે તમને કહુ, ગિઠ્ઠજિ વેહેજા થાઓજિ.
જો પુત્રનો અપ કરોતો શેણીતપુરમાં જાઓજિ. ૩૬

રાગ સારંગ કડવાં ૬૮

કમળા તે કલ્પાંત કરે છે, હૈડે તે ઉઠી જવાળજો મા
રો કુંવર કાળાગ્રહમાં બાંધીયોરે, મારાને પાઘડી બાંધતાં
ન આવડેરે, મારો અનિરૂદ્ધ નાનેરે બાળજો મારો કુંવર.
ટેક. રૂક્મણીયે કાશ્મ તેડાવીયારે, તમે સાંભળો દીતા ના

(૭૦)

થજો મારો ખાજક અસુર ઘેર ખાંધીયોરે, તેતો કહી ના
 દહનિયં વાતજો, મારોં મારો અનિરૂદ્ધ બોલી નશી
 જાણ્યોરે, તેતો શું જાણુ જુદ્ધ કેરી વાતજો; હિંડતાં ચા
 લતાં અખડાઇ પડેરે, અનિરૂદ્ધ નાનેરૂ ખાળજો માં મા
 રાને નિશાળે બણવા નથી મોકલ્યોરે, નથી સહયો અ-
 ધ્યારનો મારજો પ્રભુએ અમને પુરૂષ ન સરગડીયાંરે તો
 સહુ પેહેલાં વઢવા જતજો માં ૪ ત્યારે શ્રીકૃષ્ણે ગરૂડ
 તેડાવીયોરે તેતો આવીયો તતકાળજો ભગવાન કહે છે ગ
 રૂડનેરે, તમે કુટસો શેહેસો ભારજો, માં તમે છપન
 કોટી જલવ જેટસારે, તેતો સરવે થામ્મો અસ્વારજો ત
 મે છપા કોટી જલવ જેટસારે, તેતો સરવે થામ્મો અસ
 વાર જો તમે સાંમજો કૃષ્ણ કોડામણુરે મારા અગતણા
 રખવાગજો મરોં ૬ મુજ ઉપર ચઢી બધી દારીકારે.
 તોએ મુજને ન આવે આંચજો છાશી જોનનની મારી
 પખનારે ત્રણ જોનનની મારી આંચજો મરોં ૭ પછી
 ગરૂડે ચડીને ગોર્ધાદ પરવરયારે ત્યારે ગરગડાયાં નીશાન
 જો પખના વાગી જ્યારે ગરૂડનીરે, ત્યારે નાશી ગયા સ
 રવે સરપજો મારોં ૮ મારો કુવર કાળગ્રહથી છુટીયો
 જ્યારે ત્યા આગ્યા સારંગપ્રાણજો શ્રીકૃષ્ણવાડીમાં ઉતરયા-
 તેનાં કોણુ ફરેછે વખાણુજો, મારોં ૯

વલણુ.

કમ્લ વડીમાં ઉતરયા, ભાગ્યુ રાયનું વનરે;

મરૂડને આપો આજા મુકાવી બાવે તનરે ૧૦

રાગ ઢાળ કડવાં ૬૯

મરૂડ ત્યાંથી પરવરયો એક નદી આવી અપોરા તેમાં
 વેણે આંચ બોળી. પછા સીધુ શોષ ૧ ત્યાંથી આધેરો પ

(૭૧)

૨ વરયો જ્યાં ખેરતણા અંગાર, પાણી પેટેજી પીધુ હતું
તે વાવણુ તે હાર ૨ ત્યાંથી આઘેરો પરવરયો જ્યાં જીત
ને પરેત: પાંખ મારી પાડીયા કીધાં સરવે અચેત. ત્યાં
થી આઘેરો સાલીયો કુવરને કેડે નાગ, નાના ને આખા
ગળ્યા મોટવા કીધા એ ભાગ ૪ બધુ યજ્ઞો જગવાન
તમાર પુરણ પામયો અદાર, કુવરને મુકાળી લાવ્યા જ્યાં
છે જીગદાધાર. ઐશવને અકરૂડ એ હસીયા બલા કશ
ના તન, તમેરે આવળ્યા વરવાને અમને. અમને પીર
સતા લાવશી તમે જમતા પકવાનરે.

રાગ હાળ કડવાં. ૭૦

આણી પોને કુવર મારા, શરમાણા નવ થઈ ; મા
રી વાતો જીજને કહુ તું, રાખ તાહારે હઈએ. ૧ કુચળ
પેલી રાંટી ટુંટી, કંસરાયની દાસ; મારા મનમાં ત ગ
મી ખેસ; રી રાખી અવાસુ. ૨ નરકામુરને મારાને, સોળ
હજાર લાન્થો ધરણી; તારા સમજે એમાં મુજને, અંકે
નથી પરણી, ૩ તારી માને જઈને લાવ્યો, પાંધવને બં
ધાવી, જાંબુવંતી રીછડી, તેને માનીતી કહી ખોલાવી;
૪ તું તો મારો દીકરો ધન તારી માતું પેઠ, બીજા સ
રવે દીકરા તે દધવ કેરી વેઠ. ૫ આપણા કુળમાં આલ્યુ
આવ્યુ શરમાણા નવ થઈએ; રૂડી નારી દેખીએ તો હર
ણુ કરી લઈ લઈએ. એકવને અકરૂડ એ હસીયા અકખ
ડ મે.યા દાંત રૂડી શીખામણુ છોકરાને દોહો સુંદર સ્યા
મ. ૭ જો એવી શીખામણુ છોકરાને દેશે તો મુકવુ ૫
ડશે દારિકાં ગામરે. ૭

રાગ જૈવંતી કડવા ૭૧.

શ્રીજી જૈવંતી મોકલ્યો તે શ્રીજીનપુરમાં જામ જ

(૭૨)

ધને કહે બાણાસુરને, પરણાવો કન્યાય શ્રી૦ ૧ હોંશ હો
ય તો બુધ તે આંત્રો તેમાં નથી અમારે નાય; જનદવ
વ ત્યાંથી સંચર્યો, આવ્યો અસુર સભાની માંય શ્રી૦ ૨
સાંભળાને રાગ વીનતી આવ્યા વધકુંક નાય. નાહ તો બુ
ધ કરે અમ સાથ શ્રી૦ ૩ બાણાસુરને માહા દુખ લા
બુ નેતરે વરસે અગત, નીચ જનદવને જોઈએ. મારી ક
બાવંતી એ તન. શ્રી૦ ૪

ચાલ.

એ ભરવાડે એ પીંદારે ગોકુળમાં ચોરી ગાય, મારયા
વિના મુક નહી જે થનાર હોય તે થાય. ૫ સેન્યા લઈ
ને ગાળ ચાલ્યો જોધાને નહી પાર. હસ્તી ઘોડા હેવે
સુખપાલો, ખાંધ્યાં બહુ હથિયાર. ૬ બકબક ખાંડાંને તુ
બર જોર ગોળી હાથને નાળ, ત્રિસુળ સાગને મુદગ ૬૨
શી તોમરને લીંડી માળ, ૭ લાલ લોહમે ઝમકે ઝેરી હા
થ ધરી ભરવાર જોધા જોર કરતા આવ્યા તે કરતા મા
રે માર. ૮ કો જોજન કો બે જોજન ઉચા, કોને સમ
ખાવા નહી સીસ, વિકરાળ દંત મેઠા દેખાડેને વહી પાડે
ચીસ. ૯ બુમરાણ કરતા આવી પડીયા જનદવની સેન્યામાં
હથ, ગીરધારીને ઘેરી લીધી પડે બાણાસુરના ધાય. ૧૦
પરિધ ત્રીશુલને પડે કાવાડા મુદગલને વળી કુરશી સં
ગ્રામ સહુ સેન્યા કરે ખાયુધ ધારા રહેછે વરશી. ૧૧
જુગદીશ હલકારયા કર ધનુષ્ય બાણને ખીર. તુટે કુંભ
સ્થળ કુટે, દંતુશળ ચામે નીર રૂધીર ૧૨ બહુ ખડ ત્યાં
પડવ. લાગ્યાં જુગળને ભડાકે વાંકડી તરવારયો મારે બ
ડગને ઝડાકે. ૧૩ તુટે પાખરને પડે બકતર કીધા કચર
ધાણુ સરવે જોધા! મારી કરીને પાછા વળ્યા ભગવાન.

(૫૩)

વળણ

પુરાણ પુરષોત્તમ પાઠ વળ્યા, કરી અસુરનો નાશરે;
સેન્યામ; આવી કરીને શંખનો કર્યો નાદરે, ૧૫

રામ માઠ કડવાં ૭૨

શંખ શબ્દ તે વિહારણ, રિપુ દર્શતનું વિહારણ કાણ
આવ્યા તેમણેજ થયુ, બાણ પ્રક્રમ તે ક્યાં ગયુ, ૧
અનિરુદ્ધ કહે સુણ સુંદરી, શંખ જણાયો આવ્યો હરી.
છુટયા બંધ તે આજ થકી આ ગાંજે હળધર સાત્યકી ર
બોલે પ્રદુમન મોટે સ્વરે બાણ પાણ હેઠાસે ખરે, ગો
વિંદ ગત્ય ન જાએ કળી, જાદવ સેન્યા આવી મહી; ૩
જાન્ય સેન્યાયે ચાંપ્યો દેશ. મંત્રી કહે દ્વાર દિસે હિતપા
ત ૪ મંત્રીને કરી નેત્રની સંજ્ઞા સેન્યાને આપો આગના
દુહી નાનાવીધ ગડગડે; આયુધ ધરીને યુધે ચડે ૫
ત્યા રૂપક કહાડ્યા લખી, હિન્દુ સજી ટોપ છવ રાખી
પાટ સ્વધર અશ્વર પાળ, ડયકારે ઘેડા કે ફાળે, ૬ મો
રડે મણી કુમતાં ભટકે પોતાના પડછાયા કેખી ભડકે, વાં
દરે વાદે નાયતા છુટે ઘેડાને પાણીપંથા. ૭ કાળા કાખ
રાને કલકી, કુમેલ લીયાને પચરંગી હાંસાજો હાંમે હણી
આ જોહ કાળા કળી કાખરા તેહ ૮ પીળા પાખર પોષ
ટ સ્નેત; વાયુવેગા માંકડીઆ કે તંરથ પાળા અસવાર
અનત, દીર્ઘધસે મુખ કરડે દંત પુરની પોજો સેન્યા ન
માય, હણો જાદવ કહેતા જાય. ટોળા ઉપર ટોળાં, આવે
પગને પ્રહારે ધરતી ધુળવે. ૧૦ રીસે અંતરમાં ધરહડે
રણે રાય બાણસુર ચડે, ઝટકાર કરે બાઝાસુર મલ પૃથ્વી
યધ જ્યારે ઉચલ, ૧૧ ગર્જના કીધી મુખથી જીપાળ ખ
જાન્યો સાને પાહાપરોડ સુધી પેહોડો નાદયજો.

(૭૪]

કૃષ્ણને દીમો સાદ. ૧૨ ગરૂડ આસન આવ્યો એપે ફરી
નહી જવા દઉં કુશળો ફરી, ઉનમદ જાદવ ઉછાંછતા ત
મો પામો સકળ સંસાર ૧૩ કુંવારી કન્યા કપટે વરયો
ખાલને શ્રાપ થાય પાધરો, કુકુ કરમ કીધું કુંવરે, વગી
તું વઢવા આવ્યો ઉપરે. ૧૪ ત્યારે હસીને બોલ્યા ભગ
વાન અમો લઈ આવ્યાછું જન. જો વિધાતાયે કીધો સ
બંધ, વર કન્યાના છોડ્યા બંધ. ત્યારે ખાણાસુર બોલ્યો ત
તકાળ સમંધે શાનો ગોવાળ એવી આપીશ પેરામણી સ
હને મોકલીશ જમપુરી બણી. ખાણાસુર બોલ્યો વ્યંગ
ત્યારે કૃષ્ણે દીધું સારંગ; કડાઝુડ બે કટક થયાં ઉઘાડાં
આયુદ્ધ કર ગ્રહયાં. ખાંડાં ફરશીને તરવાર, કોક કાઢાડે
માંથિથી ભાર ત્રીશુળ તોમર ગદા મુશળ ગાળે ગમધરી
મુશળ છપત્ર કોડ જાદવ ગડગડે દાનવ ઉપર તુટી પડે.
દાનવ દળખડુ પગાય, ખાણાસુર દેખી અકળાય. ૧૬

રાગ જુલણાઈ'દનો કડવાં ૭૩

અલ્યા જ ન પેરા જ પેરા નદન છોકરા વઢવાને તું
ભારી પાસે આવ્યો, અલ્યા નિય ગોવાળિયા જાત કહા-
વ્યો, ભારી સાથે નહિ જાય કાવ્યો. અલ્યાં ૧ અલ્યા
ગોકુભ માંહિ તુ ગાવડી ચારતો પરનારી કરાં તુ ચીર હ-
રતો. હાથમાં લાકડી ખાંધે હતી કામળી મધુવન વિષે તુરે
ફરતો. અલ્યાં ૨ સાંગ શ્રીસુર્ય તણી. તેજ ત્રિશુળ ત-
ણું માદરા હાથમાં લેહ ઝગકે, મારે કોથે કરી ડોલે છે
દેવતા બધી ધરણી ધુન્ને અલ્યા શેષ શગકે. અલ્યાં ૩.

રાગ હાળ કડવાં ૭૪

એવી વાણી સાંભળતામાં કોપ્યો દીન દયાળ; ખાણા-
સુરના હાથ છેદા સ્વામી શ્રીગોપાલ કોપ કરી કરપામ

(૭૫)

મેહેદ્યુ વગતું તેણી વાર, જે હાય રહયા જે ખાણાસુરને
તેનો કહું વિસ્તાર. રધિર વહેછે ખાણાસુરને મન થયો
નિરાશ; મહાદેવજિએ હાય આપ્યા માટે ગયો કઠલાસ.
૨ નારદ આવી આવીયા, જ્યાં ખાણાસુરની માય; તારા
કુંવરના હાય વાદયા કહો વડે શી થાય. ૪

રાગ ગુજરી કડવાં ૭૫

શુકદેવ કહે છે વાત વેવાણુ આવીયારે, જેની જોવા સ
રખી જાત. વેવાણુ આવીયારે. ૧ મથે દેસ વાંસની જા
ળ, વેવાણુ જેનાં નેત્ર સરોવર પાળ. વેવાણુ ૨ જેના
સુપડા જેવા કાન, વેવાણુ જેનું મસ્તક ગીરી સમાન વે
વાણુ ૩ એની અંધારો કુપ, વેવાણુ જેનું મુખ દીસે
છે કધરૂપ. વેવાણુ ૪ હળ દાંડી જેવા દાંત. વેવાણુ
દીઠે જાએ એનો અંત, વેવાણુ ૫ એનાં સ્તન ડુંગર
ડોઝાં. વેવાણુ કાને ઘાલાં હાથીનાં હોઝાં. વેવાણુ ૬
કાટે ખમ્બુરાનાં તનમનીયાં, વેવાણુ કાને ઊંટનાં આગ-
નીયાં. વેવાણુ ૭ પાસે રીંછ કહ્યાં ચિકાળ, વેવાણુ ૮
હેડે પાડાની ધુવ્વર માળ. વેવાણુ ૯ વાંકડા સરપના હા
થે, વેવાણુ અગતી શગડી મુકી માથે. વેવાણુ ૧૦ કાટ
રા આવી જ્યાં મોરાર, વેવાણુ કુંવરે સાસુ ખોળી સાર.
વેવાણુ ૧૦ જેની પીઠ ડુંગર શાં ડોઝાં, વેવાણુ એના
મુસ્તકમાં ફરે રોઝાં. વેવાણુ ૧૧ મુખ ખોલે વચન વીક
રાળ. વેવાણુ દેખી પડે જાદવને દાળ. વેવાણુ ૧૨ કો
ટશ આવી જ્યાં મોરાર, વેવાણુ કુંવરે સાસુ ખોળી સા
ર. વેવાણુ ૧૩

ચાલ.

કાટરા કહે છે કરગરી એના આપને આંખો પાનાળ;

(૭૬)

જાણીશો તો પ્રણં ધયુ, એ છે તમારો જાગ. ૧૪ કરજી
સાગર કપાનીધી, ક્ષમા કરો આ વાંક; દીન જાણી દયા
કરો, એ છે તમારો રાંક. ૧૫ ચક્ર ચતુરભુજે પાછુ તેડયુ,
કરજી કરી જડનાય; નવસે છતુ કર છેદી નાંખ્યા, રાખી
યા ચાર હાથ. ૧૬ રૂધીર ભરયો આંસુ ગગતો આવોયે
શીવતી પાસ; એમ કહીને પાયે લાગ્યો, સાંભળો પતી ક
હાસ, ૧૭ એક મારી પિતતી, તમે સાંભળો જગદીશ;
સાંભળી કાપે ભગણા, પોતે ઉમયા ઈશ. ૧૮

વળણુ.

મનમાં રીસ ચઢી બહુ, તમે સાંભળો રાજ કુમારકે
સદાશીવ મુઠે ચઢ્યા, તેણે ધુજી ધરા અપારરે.

રાગ સારંગ કડવાં ૭૬

એ ભરવાડો એ પીંડરો, જોડુજમાં ચારી ગાય; મારા
આપ્યા હાથને, ને છેદીને ક્યાં જાય, ૧ ગડબડતા મણેશ
આપ્યા, ઊંદરડે અસવાર; મોર ઉપર સામી કારતીક આ
લ્યા, શંકરના કુમાર. ૨ શીંધ ઉપર વીરભદ્ર આપ્યા, ત્રય
બે ઉપર શીવાય; સેન્યા બહુ બેળી કરી, કહું તે તણો
મહીમાય. ૩ ડાકેણુ સાકેણુ ભુત ધરેત, પીંશાય વંતર
માત્ર; દડુક દડુક આલે ભુતડાં, જેનાં હાંધાં સરખાં માંથાં.
૪ હરી જઈ કતવરમાને કહેછે જાદવને સમજવો; અસુ
રનું ઉપરાણું કરી, જોગીડો વઢવા આવ્યો, ૫ શંકર મુ
ખથી ખેલ્યા આવી, લાગી મનમાં જવાળ; સનમુખ આ
વી ઉભા રહી, માંહે માંહે ભાંડે ગાગ. ૬ હે કાળા અ
રણુનના સાળા, ભરયા ઉચાળા જેહ; મધરાતે મથુરામાં
થી નાઠો, ગયો વીસરી તેહ. ૭ મારી માશી પુતનાને, દ
હીનાં લીધાં દાણુ; મુસાજનું છેદન કરીને, થઈ ખેડો રાજ

(૭૭)

ન. ૮ ૭ આહીરકામાં અવતર્યો, નથી વાત મારી અ
જાણી; ત્યારે શંકર પ્રત્યે ક્રોધ કરીને; બોલ્યા સારંગ પ્રા
ણી. ૯ મડે મશાણે ફરતો હોડો, રાખ ચોળે અંગે; આઠ
આંગ ધંતુરો ચાવે, નદી તારા લંગ, ૧૦ ડાકણ સાકણ
હુત પ્રેતને, નીચી સંગનો જોડો, બળદ ઉપર બાર મુ
ખી તારા ધરમાં ન મળે ઘોડો. રાત દહાડો બાવો મધ
ફરતો, તારા ધરમાં રેલી નારી; ત્યારે કશ્વ પ્રત્યે ક્રોધ ક
રીને બોલ્યા છે ત્રીપુરારી. અલ્યા છોકરીઓમાં છાશ પી
તો; મરદ મટી થયો મેરી, જકતમાં એવું કહેવાયું જે,
કાનુડે કાંચળિ પેરી, પરતારીશું કીડા કરતો કહેવાયો વ્ય
ભિચારી; ત્યારે શંકર પ્રત્યે ક્રોધ કરીને, બોલ્યા દેવ મો
રારી; ભગવાન કહે હું વિભિચારી, મુને બધી વિશે જો
યો તું એવો સાધુ હતો ત્યારે બીલડીને થું મોહયો. ૧૫
અચન એવું સાંભળીને કાપીયા શીવ રાય કડાકે સ્થપને ત્રી
શુળ માચ્યું, સ્નાન લેય તે માય ત્યારે શ્રીકૃષ્ણ મુક્ય સુ
દરશન આપ્યા અપટ ધાય; માંહો માંહે યુદ્ધ કરે છે, બ
ળ કહ્યું તવ જય, ગણપતીને કુંવર પ્રદ્યુમન, ગયામુ
રને જાંબુ કુમાર, વસુમાનને બદુક ભઠરવ; પ્રસ્ત્રાવને
સ્વામી કુમાર, વિરભદ્ર બજારામ સામા, યુધ કરે માંહો
માંહે, શીવને શાનેળિયો વઢે ત્યાં જોવા સરખુ થાય કા
ળ ભઠરવ કપાળ ભઠરવ; તૈક્ષણ ભઠરવ સાર, સંહાર
ભઠરવ ક્રોધ ભઠરવ, દંબ ભઠરવનો માર. ઉગરસૈનતે વી
રસેનને, સુરસેન કહેવાય, આપ આપણા બીર લેધને યુધ
કરે રણમાંય, કાતવરમાને સતધનય, સત્રાજીત બળીયાજો
હ સત્રાજિતને મંત્રાજિત, યુધ કરે છે તેહ. હુત પ્રેત
મીઝાત્રે બાંતર, ડાકણ વજ્રમે સુસે; અવતા પમ રંગે

ચૂરણ દહીયે, રૂધીર સહિત યુમે નાશ કરા મારના બા
લા વાગે ભય. તરવારોની ધારાયે, કોનાં નાક વાઢ્યાં ક-
ચ. કોઈને અધસસતા કીધા, હાથ તણી લપડાકે. કોઈને
માસ્યા પાડુ પની, લુગડને બડાકે, જાદવ કરા મારથી
બહુ ઝોલીયે ધાડ્યા જન, કોને રણમાં રોળીયાં, તેની થ
ર થર છુત્તે કાચ, પરીધ ત્રિશુળ તુંબર ફરશી હસ્તનાથ
ફૂટે સડસડાટ; ગડગડતા ગોળા પડે, થાય બહુ ખડખડ
ટ. અસ્તી ચર્મને માંસની, બે પાળ અંધન થઈ, સાગર
શુ સુગમ મળ્યો, ઇમ શ્રાણીતની સરીતા વહી પાંડુરોગ
ને હાઠડા હોળી, ભગંદર ડેરી જાત, હરસ નાશને પાડુ
દહીયે, કરણ તુલ સનેપાત, રોગ તણો માર બહુ દેખી,
જાદવ નાશી જાય, રોગના વરસાદથી, કોને ઉલુ નવ ર
જવાય, રોગના વરસાદથી ચઢી હરીને રીસ, તાવની ટાળી
ખાંધીને, છેડવા માંડ્યાં શીશ, તાવ વાણી બોલીયો, રેહે
વાનો આપો ઠામ, તમે મુજને પેંદા કરીને; કાં મારો ભ
ગવાન, પાપી તમે મૃત્યુ લોકના, માનવીના હ્યો પ્રાણ;
તાવ કહે એ કથા સાંભળે, હરીહર કેર જ્ઞાન, મહારાજ
ત્યાં અગે નહી જઈયે, સાંભળો અશરણ શરણ; અમત્ર
માંસમાં સાંભળે. જે કોઈ ઓખાહરણ. તેના શ્વપ્રામાં જ
જાતો, છેદી નાંખીશ શીશ; તાવની વાણી સાંભળને, બો
લીયા શુગદીશ, ઓખા હરણ જે સાંભળે મન ભાવ ક-
રોને જેહ, તેને પીડે તો મારી નાંખુ એમાં નહી સંદેહ
તાવ કહે એકવાર સાંભળે, તે વરસમાં નવ જનુ બે વ
ખત, જે સાંભળે તેને દીઠથી નાશી જાઉં, ત્રીજવાર જે
સાંભળે અમાર તમાર જ્ઞાન, તેને જનમ માંહે નવ પીડુ
તમે સાંભળો ભગવાન, ઓખાહરણ જે સાંભળે, જેનું ન

(૫૫)

વં લખ્યે નામ, કોલં લખમે સંચરથો , ગથો કષ્ણાસથા
મ, સુકદેવ કહે પરીક્ષતને, તમે સાંભળો કહુ રાય; વળ
તી ભ.થા બીડીયા, કષ્ણાસ કહે રાય. ૪૦ શસ્ત્ર એવાં
કહાડીયાં, તેનો કાષ્ઠ નપામે પાગ, ધરાતરો જુગદીશ વઢતા
કાષ્ઠ ન પામે દાર. ૪૧ વજરાસ્ત્ર ત્યાં મેલીયુ, પોતે શ્રી ત્રી
પુરાર; ત્યારે મોહાસ્ત્ર મેહેલીય. સામા રહી દેવ મોરાર
નામસ્ત્ર ત્યાં મેહેલીયુ સામા રહી ઉમયા ધરા; ગરડાસ્ત્ર
ત્યાં મેહેલીયુ, પોતે શ્રી જુગદીશ પરવતાસ્ત્ર ત્યાં મેહેલીયુ
તેનુ જોર કહ્યું નવ જાય ૪૪ પછી સુદરશન કહાડીને
કોષ કરી જુગદીશ; ત્યારે ત્રીશુળ તો લેધ રહયા, પોતે
ઉમી । ધરા એકે લીધો પોઠીયોને એકે લીધો ગરડ; ચાં
ચડીએ શીગડીએ, વઢવા માંડયા અરડ ત્રિશુળને સુદર
શન વળગ્યાં તે આગ્યાં ચપટ ધાય; ત્યાંથી બે ઉછળ્યાં તે
આકાશ મારગે જાય તેમાંથી અગ્નિ વરસે તે, બ્રહ્માંડ
પ્રલે થાય; શેશ નાગ સળકવા લાગ્યો ભાર ન ખમે ધરા
ય. બ્રહ્માંણી કેહે છે બ્રહ્માંજીને, તેમે સાંભળો મારા
વાય; શીયને સામગીઆ વઢે નારદે કીધો ઉતપાત રાડ જ
છંને ચુકાવો, તેમાંથી થાય કલ્યાણુ. હંસે ચઢીને બ્રહ્માજી
આગ્યા, વિચારીને જ્ઞાન. ૫૦

રાગ ધન્યાશ્રી કહવા ૭૭

આ બેમાં કોને નંદુને સાંભળો શીવ રણુછોડજી વિશે
ધમે વેગજો મુકીને પુરો જગતના કોડજી. શંકર કહે છે
કૃષ્ણુને તમે આરે આગ્યા ભગવાનજી હરીહર બે કોટ
વળગ્યા હીધું ઝાઝું માનજી શીવે કંઠને તાળી મારી બો
લ્યાને. વિવેકજી વઢનારાવો કાષ્ઠક હશે પણુ આપણુ એ
કના એકજી. ૩ કૃષ્ણે ચક્રને પાછુ લીધુ શીવે લીધુ ત્રી

(૮૦)

શુભલ જાણાયે આરી સમાધાન કીધું થયું મૃધ્વીમાં શુભ
 છ. શીવે લઈને પાસે તેડયો શોણીતપુરનો નાથજી અ-
 દ્યા તુજને ભુજ આપ્યા મારે વઢવા આવ્યો મુજ સા-
 થજી વળી હોંશ હોય નો યુદ્ધ કરો શામળીયાની સાથજી
 મદ મત્સર અહંકારથી મેં જોયા હજાર હાથજી જાણ્યા
 સુર કહે હવે વઢતો છેદે મારે શીશજી જાણુ વળતી ચર
 જો લાગ્યો સાંભળો ઉમીયા ધસજી.

વક્ષણ.

મેં જોયા હાથ હજારને, હવે શીર છેદાતું, જેમ લે
 મ કરીને જન તેડાવો, પછી કન્યાને પરણાવુરે. ૮

રાગ સોહૈય કલ્યાં ૭૮

હરીહર જાણા તણે મળ્યા, દુખ ભાગીયારે, ત્યારે જાન
 વનું શું જોર મળ્યા મન માંનીયારે. જાણા વિષ્ણુ તણે
 એક છે દુખ. તેમાં લે શી વઢવાડ મળ્યા. ૨ શિવે જા
 જી કમને નમાવિયો દુખ. શરીરે કમને ફેરવ્યો હાથ
 મ. ૩ કાપ્યા કરની પીડા મટી દુખ. જ્યારે પ્રસન્ન થ
 યા જડનાથ મ. હવે ગરડને દારીકાં મોકલો દુખ. તે
 ડાવો સત્રજો પરિવાર મળ્યા. સોળશહસ્ર એકસો આઠ
 ચટરાણીયો દુ. તેનો તેડાવો પરિવાર મળ્યા. ગરડ પ્હો
 ર્યો દારીકાં દુ. તેડવા જાણવની નાર મળ્યા. તેડી છપ
 ન કોડની માનની દુ. તમે તેડો સહ પરિવાર મળ્યા.
 ૮ તે ગરડ ઉપર સડએ ચઢ્યા દુ. ત્યારે મરડની પાં
 થ બરામ મળ્યાં મન. તેડી શ્રેણીતપુરમાં આવિયાં દુ.
 આવી જાણવની સરવે નાર મળ્યા. જાનીવાસ આપ્યા
 મન માંનીયારે તેમાં હિતરયા છપન કરોડ મળ્યા મન આ
 નીયારે ૧૧

(૮૧)

રાગ ધોળ કડવાં ૭૯

પાવવતીને પિયરનાં નોતરડાં રે એસણા રડાં લાવજો
પાયરણું રે તેડાવેને ઉઠ્યાયગ અઝાયગ રે તેડાવેને વિ
ધ્યાયગ પીનાયગ રે વર રાયને નાવણુ વેળા ધ્યાય રે વર
રાયને પીઠી ત્યાં ચોળાયરે.

રાગ ગુજરી કડવાં ૮૦

કશ કુરી ધરણી નિંદ્રા નવ પોઢશોરે અનિરૂદ્ધને તેલ
સંચારે રૂદ્ધભણી જગવુરે જગભદ્રકુરી ધરણી નિંદ્રા નવ
પોઢશોરે અનિરૂદ્ધને તેલ સંચારે રેવંતી જગવુરે વાસુદે
વ કુરી ધરણી નિંદ્રા નવ પોઢશોરે અનિરૂદ્ધને તેલ સં
ચારે દેવકી જગવુરે પ્રદ્યુમન કુરી ધરણી નિંદ્રા નવ-
પોઢશોરે, અનિરૂદ્ધને તેલ સંચારે રતુમતી જગવુરે, મ
હાદેવ કુરી ધરણી નિંદ્રા નવ પોઢશોરે અનિરૂદ્ધને તેલ સં
ચારે દેવકી જગવુરે પ્રદ્યુમન કુરી ધરણી નિંદ્રા નવ
પોઢશોરે અનિરૂદ્ધને તેલ સંચારે રતુમતી જગવુરે, મ
હાદેવ કુરી ધરણી નિંદ્રા નવ પોઢશોરે ઓખાખાધને તેલ
સંચારે પારવતી જગવુરે, ગણપતી કુરી ધરણી નિંદ્રા ન
વ પોઢશોરે. ઓખાખાધને તેલ સંચારે સુધ યુધ જગવુ
રે બાણાસુર કુરી ધરણી નિંદ્રા નવ પોઢશોરે. ઓખાખા
ધને તેલ સંચારે બાણમતી જગવુરે, કલ્યાણ કુરી ધર
ણી નિંદ્રા નવ પોઢશોરે ઓખાખાધને તેલ સંચારે રૂપ
મસ્તુ જગવુરે.

રાગ ધોળ કડવાં. ૮૧

હસે હલ હાથણી સણગમરીરે, હરતી ફરતી સોનાની
આંગાડીરે. તેના ઉપર એસે વરજીની માડીરે, સોનેરીકાર

(૮૨)

કપૂંબજ સાડીરે માંથે મોડ બનરીયાળા ઝગડેરે ઉશ્નોદકે
વરને કરાસું સ્નાનરે. નાનીલીવનાં વસ્ત્ર પેહેરાવ્યાં પરી
ધાનરે કનકમેરળા પુંચીયો બાનુપંથરે. અનોપમ કપન્યો
આનંદરે મુગટ મગ્નીમય ધરયો અનીરૂધ શીરરે લગકે
ઝગકે ઉદયજ નેવો દીશેરે કરુરીનું તીલક કચું છે બા
ભરે વળતી તેને ટપકુ કચું છે ગેરે ગાલરે હરી હળધ
રનો જશ બેલે બંદીજનરે; બદવ સહિત સોભે છે જુ-
ગલ્લવનરે સાત પાંચ સોપારી શ્રીફળ અપારરે વરજીતેતો
ધોડીની વેળા થાયરે.

રાગ દેશી ધોડલીનો કડવાં ૮૨

અનીહારે અનિરૂધજીની ધોડલી.

૮૪.

અંતરીક્ષથી ધોડી ઉતરીરે પુછે કુમકુમ કુલ ચંચ
જ ચરણે ચાલતીરે એનું કાંઈ ન કરી શકે મુલ, અનિ
રૂધજીની ધોડલી. મોરડે મોતી જડયાંરે દિરા જડીત પલા
જુ રત જડીત જેનાં પેંગડારે, તેનાં વેદ કર છે વખાણુ
આનં ૨ અંગ જેનું અવનવું ઝગકે તે ઝાકે ઝમાળ
ઝપુકે જેમ વીજળીરે, તેને કંઠે છે ધુધરમાળ. અં ૩
દેવ દાનવ માનવીરે જોઈ હરખ્યા તે સુનીર શ્યામ થન
ક થનક ચલતીરે એનું પંચકલ્યાણી નામ અનિરૂધ થા
ય અસવાર પાનના આખ્યાં બીડલાંરે ઉપર શ્રીફળ સાર
અનિરૂધ. ૫ હિડે હળવે હાથીયોરે ઉલટ અંગ ન માય,
સુરી નર મુનીવર જય વારણેરે આગળ ધંદ્ર રહ્યા છ
ડીદાર અનીરૂધ સનકાદિક શિર છત્ર ધરેરે; નારદ વેણુ
વાય ચંદ્ર સુરજ બેઉ પોગડેર આગળ વેદ બણે બ્રહ્મા
અનીરૂધ ૭ વંજાં છત્રીસ વાજતાંદ નગર અને પગદેશ
લેક સરવે જોવા મળુરે જોવા મળુ આણીતપુર દેશ, અ

(૮૩)

નિરધન રાધે નગર શોહરાવીયુરે સોહરાની છે વાટ ધમ
પતા જળહળેરે સોહરાવ્યા શ્રોણીતપુરના હાટ. અનિરધન
દેવ સરવે ત્યાં આનીયારે જશ ખોલે પાંદીજન નત્યક ક
રે બહુ નત્યનારે, જેને હરી ટાળે નીરધન આનીરધન રા
મણુ દીવો કર રક્ષમણીરે લુણુ ઉતારે જેની ધીર ગ્યાન
કરે છે આપછરાએ, ત્યાંતો જોવા ઇચ્છે જહુવીર આની
એવી શોભાયે વર આજીયારે તોરણે મયા વર રાય, સા
જો છાંટે છાંટણારે મળી માનુની મંગળ ગાય, આનીં હુ
શગમુશગ રવધયોરે, સરીખો સંપુટ ત્રાક, ઇડી પાંડી ઉ
તારતારે વરનુ લીલક કરી તાણુ નાક આં ૧૩ નામે અ
પસરા ઇંદ્રનીરે, નારક તુમર વાય, મધુરી વેણુ વાજતી
રે એવો આનંદ ઉછવ માય આનીં પુખવા આવી પ્રેમ
દારે, માંયે મેલી મોડ રામણુ દીવો જળહળેરે રક્ષમણી
રે બાદ્યો મોડ, આનીં ગળે ધટ ઘાસી તાણીયારે આ
વ્યા માહયરા માંય આડા સંપુટ દેવરાવીયારે ત્યાં વર
ત્યો છે જેનેદાર. આનીં બોડી ગાયતે સાંભળે તેને ગં-
ગા કેર રનાન, વાંઝીયો પામે પુત્રનેરે નીરધનીયો પામે ધ
ન આનીં ૧૭

રાગ ધોળ કડવાં. ૮૩

ખાણુસર પખાળે ચણુ શોભા ઘણેરીરે, ત્યાંતો ખાણુ
વતી નામ વરણુ. શોભા ચણેરીરે. ૧ તાંતો પેહેલુ મંગ
ળ વરતાય, શોં પેહેલે મંગળ સોનાના દાન અપાય શો.
દાન લેછે કાશ્વનો સંતાન શોં ત્યાંતો ખીજુ મંગળ વર
તાય શોં ખીજે મંગળ બેનુનાં દાન અપાય શોં ત્યાંતો
ત્રીજુ મંગળ વરતાય શોં ત્રીજે મંગળ હરતીનાં દાન
અપાય શોં દાન લેછે કાણુ તણો સંતાન શોં ત્યાંતો

(૮૪)

બોધ મંગળ વરતાય શોં ચોથે મંગળ કન્યાના દાન અ
પાય શોં ત્યાંતો વરતાં છે મંગળ ચાર શોભાં આપે
ગરથ સહિત બંડાર શોં લાવે બાણમતી કંસાર શોં
ત્યાંતો પીરસે છે ચાર વાર શોં તાંતો આરોગે નરનાર.
શોં ત્યાંતો દુધડે સ્નાન કરાવે શોં ચાર શોભાગ્યવંતી
બોલાવે શોં આખા શોભાગ્યવંતી કહેવરાવે શોં આખા
અનિરૂદ્ધ પરશુને ઉઠ્યાં શોં તાંતો સોનખે મેર તૂટ્યા
શોભાં

રાગ પદ્મ કડવાં ૮૪

બાણાસુર ગોરવ નોતરે, સહુકો સાચશુરે સાથે જમણ
ની શી રીત હળવર બાતશુરે શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામ હળખર
બાતશુરે તમે ગોરવ વેળા પધારજો સહુકો આવજોરે સા
થે બાણસની શી રીત. ગમે તેને બાવજોરે વેવાણો ધર
માં ગઈ, જ્યાં વર માવડીરે તેના કુમકુમ રોળ્યા પાય,
જઈ પાયે પડીરે, અનિરૂદ્ધની માવડી બોલીયાં રીત અમા
રડીરે તમારી પરઠણુ જેલ, મનાવું ગોરડીરે બાણમતી
બોલીયાં રીત અમારડીરે ગોરવ મનાવીને બોલીયાં મનશું
મામતાંરે, હાલ જ કરો રસોઈ રાંધણુ ચાલતાંરે જન
બહુ પ્રકારની ગણતાં કાંઈ નવ લહુરે કાંઈ વસ્તુ અનેક
ગણતાં સહુ કહુરે જાલવ ઠેરી જોડ, સહુકો સાંચશુરે આ
જ્યાં શ્રી કૃષ્ણ મહારાજ હપત કરોડશુરે વેવાઈની વાત
કાંઈક સાંભળીરે ભોજન કરવા ઠામ, જુગતીયો બહીરે આ
મા આપી રાય, સહુકો બેઠા થયારે એતો સ્નાન કરી
મંદીરમાં ગયારે સ્મરણ કીધું નાથનું, બેઠા બેસણુરે આ
અહીંયા તહીંયા ઘણું આરાને લોટડારે મહી બેસણુ બહુ
બીવેક જીસે પુટડારે આવન પરતી થાભી જોનાના વાડકારે

(૯૯)

પીરસનારી પ્રમાણ. જમનારા બાડકારે ખાંડ પકવાનના
 મેવા બહુ ઘણારે પુરણને દુધપાક સાકસીયા ચણારે જો-
 ટા ગળ્યાં તડપુયાં આપ્યા સાખગુરે, પીરતાંને અખરોડ,
 ડાડમ દ્રાખગુરે તળસાંકળી મેળાં દહીયરાં શેવ છુટી ક
 ળીરે જોખસે પીરસે ખાંડ મરકી બેવડીરે, ખાજાં જલે
 ખીરેશમી, દળીયાં મશમશેરે ઘેબરને મોતીચુર જમતાં સ
 હુ હસેરે મગદળને મેસુર, પેંડા લાવીયારે પકવાન ખીજાં
 અનેક, લાખણુશી લાવીયારે બાટ બંધટો રાંધીયો, માંહે
 ખાંડ બેગીરે ગવરીનાં તાવ્યાં ધી શેવો ગળગળીરે સેવ
 ગળી કંસાર પોળી પાતળીરે. શાકતી મીઠાશ આણ્યા ક
 ઘોળે ભરીરે જમવા બેડી જલદવની નાર બાપડીરે માલ
 પુવાને માને ગળી ગમપાપડીરે. જમવા ફેરી જુગતી કે
 રાં રસ કાતળીરે તેના ઉપર વણી પોળી છે પાતળીરે,
 આરીયાં તુરીયાંને શાક સમારીયારે કાલેરાં કંદાકાં પંડો
 ળાં પ્રેમે વધારીયારે, મુળા મેથી મોધરી મલીર આણી
 થારે મગ મઠ ચોળાને ગવાર શીંગશું આણીયારે, ઝાઝે
 શરશીયે વધાર્યાં બહુ હીંગશું આરીયું કોણું વડીનાં રાપ
 તાં તીખાં તમતમારે, છમકારયાં બહુ લાશમાં રાખ્યાં છ
 મ છળારે ગમણાં બહુ બાતનાં ફેરી ફરશુંરે. આડુ લી
 ળુ શરશીયે, કરમતાં રાંઝશુંરે, શીતળ જળ ફેરવોને ત
 રમાં ખીચેરે, કોડીયાં ચલાણાં માંહે અથાણાં લીયેરે દાળાં
 બાત જમવા કઢીતો સરડકારે, તેના ઉપર સાંઠ પાપડનો
 ખરડકારે દમોદમાં ફેસર બેળાં સકેટાને ગમેરે, દાળ ચં
 પાનો દાંડ આગમાં સહુ જમેરે, ઘેણુની છાશો નીરમ
 બી ફરશે કરમગોરે તેના ઉપર દહીને જીરા લુણુ જેમ
 દહે બસોરે ભવીંગ સોપરી સેવ્યાં પાન સામાસીયારે

(૮૬]

ટખીડમે બાપુડ પાન સહને આશીયાંરે સાજન હતું શ્રી ૬
પાંડુનુતસરવેળ મયુરેમાલણપ્રભુરૂગનાથએટેસે વહાણ થયુરે.

રાગ પેરામણીનો કડવાં ૮૫

આપ્યુ મુકયુ સરવે પોકયુ કન્યાને વળાવો મારા નવ
લા વેવધખોરે, રથ ઘોડાને પામરીઆ સહ બદલવે બં-
લાવો મારા નવસા વેવાધયો જરકશી જમા તમે કરનને
પેહેરાવો. મારા નવસા વેવધખો. પંચ વસ્ત્રને શણુ મારત
મે જમાત્રને આપો મારાં દક્ષગુના ચીર રાણી રક્ષમ
ધીને આપો મારાં જરી મુગટને સામ દોશાસા બદલવે
તમે આપો મારાં સાળુ ધરચોળાં ને કાટ ધરેણાં રતી
સતલામાને આપો મારા નવસા વેવધખો. પાટણના પ
ળાં રાણી બજાવતીને આપો મારા નવસા વેવધખો.

વમણ,

પેહેરામણી પુરણ ઘણ, હાડે દરખાન માયરે; કન્યાને
હી કોડે કરી, હવે કબજા હારીયાં જાયરે.

રાગ વેરાડી કડવાં ૮૬

ઓખા ચાલી ચાલણ હાર, સધરો વળાવા અંચરી
ઓખા ઉભી રહે મળતી જ માને વાહાલી દીકરી. કોષ
લાવે એકાવળ હાર, લાવે સોનાના સાંકળા. કોષ લાવે સો
ળ શણુગાર ઓખા બાધને પેહેરાવ, ઓખા તે વળતાં
બોલીયાં કાંહે બાધરે ચિતમેદા ઓરી આવ લાવ્યાં વાહી
રે આસે સોનાના સાંકળાં બોલ્યાં બાધરે શું કર સોનાના
સાંકળા બોલ્યા બાધરે તારા મુણુ ઓશીમળ થાક બોલ્યા
બાધરે નીત નીત જોમતીને રહુછોડ આવ્યાં નાહીરે ત્યાં
મુજને સંભાળજો બોલ્યાં બાધરે એટલે પોહોમે મનના
કોડ, લ વ્યાં વાહીરે.

(૮૭)

રામ હોળ કડવાં ૮૭

ઝાળા બાઘતો સાસરીએ હવે જાયરે, માનવી તો મ
મીને મંગલ ગાયરે રથ અંગે પધકુ ત્યાં શ્રીફળે સીંચાય
રે આખા બાઘને લાડ કર્યોજી અપાયરે. ઝાળાબાઘને જી
ખામણુ દેઝે માયરે,

રામ બીભાસ કડવાં ૮૮

સાસરીયાના સાથમાં તું ગહી યજે ઢીકરી હું તુજને
શીખાગણુ દેઝે, તે રખે જતી બીસરી સાસરીયાના સાથ
માં હગવે દગવે ચાલીયે સાસરીયાના સાથમાં ખેળે ખા
તું નવ ઘાલીયે, સાસરીયાના સાથમાં કંઈ સાર માલીયે;
સાસરીના સાથમાં સઘડકો આશો તાણીયે, સાસરીના સા
થમાં સસરો ખેડો હોય તો પિતાને ઠેકાણે જાણીયે સાસ
રીના સાથમાં કુવે વાત ન હીજીયે સાસરીના સાથમાં પ
રપુરૂષ આવતો હોય તો વાત કરતાં ખીચીયે, સાસરીના
સાથમાં સાચુને ગાળ ન હીજીયે, સાસરીના સાથમાં કુકી
પાણી નવ ખીજીયે, સાસરીના સાથમાં પંપુરૂપથી હસી
તાળી નવ લીજીયે પેકજીને પરમેશ્વર જાણી પગ મોઢ
મોઢ ખીજીયે.

રામ કલ્યાણની ગાથ કડવાં ૮૯

આવ્યો આવ્યો દારીકાંનો ચોર લાખેણી લાડી લે વ
જ્યોરે, જોણે વગડે ચાચ્યાં ઢોર દાખેં શ્રી રાંધા રામ કી
સોર લાંઠ દારયો દારયો બાણાસુરે રાય કલ્યાણુરાય જી
તીયારે; વેગે વહીને આવ્યા છે દારીકાંની માંહે કેશવ
રાય જીતીયારે રાણી રક્ષમણીએ વધાવીને લીધા ત્રીકમ
રાય જીતીયારે તેનો પુરાણુ પ્રસિધ્ધ દાંગતગણ જીતીયારે;

(૯૮)

તેતે: એત્રજ આગળ જાય કલ્યાણુરાય છતીમારે, ખનેને હા
ય કાંકણ મીઠજ હોડાય કલ્યાણુરાય છતીમારે.

રાગ ધોળ મંગળ કલવાં ૬૦

તારા બાપનો બાપ હોડાય હોગાળા દોરડો નવ છુટે
બારો કાળુ વડકળો તેડાય છખીલા દોરડો કેમ છુટે તા
રો રક્ષમણી માત તેડાય છખીલાં તારો પ્રદ્યુમન તાત
તેડાય છખીલાં તારી રતુમતી માત તેડાય છખીલાં થ
હાની વાળી ગંગા તે કેમ છુટી જાય છં તારો બળમ
દ કાકો તેડાય છખી. તારી રેવતી કાકી તેડાય છખી. અ
નીરે બાંધી ગાંઠ દોરડો એ:ખા હોડવા જાય છખીલી
દોરડો કેમ છુટે કેમ છુટે તારો બાણુસુર તાત તેડાય હે
લાડી તારી બાણુ મતી માત તેડાય હો નાકી તારો શંક
ર તાત તેડાય હો લાડી દોરડો કેમ છટે તારો ગણુપત
જાત તેડાય હો લાડી દોરડો કેમ છુટે તારી સુધસુધભો
નમ તેડાય હો લાડી દોરડો કેમ છોડે દોરડો તે જાદવ
જીવતી માય છખીલી દોરડો કેમ છુટે એક ગાંઠ તે થ
ડ કરીને તે કેમ છુટી જાય છખી દોરડો કેમ છુટે;

રાગ ધન્યાશ્રી કલવા ૬૧

રીતમાત પરિહણ કરીને ઉડ્યા કૃષ્ણના તનજિ નવુરે
મંદીર વસાને ત્યાં, આપ્યુરે ભોવનજિ ૧ એકવારશ્રી કે
સ્તે એખાને, એખા માંહે એસારીજિ માગવુ હોયતે મા
ગી લેને તું છે વક્રવર અમરીરે મારા બાપને એક હી
કો. લેતુ ગયાસુર નામજિ બાણુસુરનો બાણુસુર વંશ વધા
રણ દારજિ કહી કયાને સંદેહ લાગ્યો, પરીક્ષત લાગ્યો
પાયજિ. શુકજિ અમને પાવન કીધા સંભળજો મહિમા
યજિ, આરાધુ ઈશ્વરુદેવને ગણુપતીને આરુ પાયજિ. મો

(૮૬)

તા પ્રકૃતા સગજવા દહે દેવીતા કરનાડનિ, ભાવેમરીસ
હુ ખોલજો ને ને શ્રીરણ્યોડનિ. ૬

કુડવાં ૯૨

ધતિ શ્રી ભાગવતે મહાપુરાણે દસમસ્કંધે શ્રીશુકદેવ પ
રિક્ષત સંવાદે પ્રેમાનંદકૃત આખાહરણ સંપૂર્ણ સમાપ્ત.

શ્લોક.

અચ્યુતં દેશવં રામનારાયણં ॥ કૃષ્ણ દામોદરં વસુદેવહરે ॥
શ્રીધરં માધવં જોષીકા વલભં ॥ નનકી વિનાયકં રામચંદ્ર
ભજેત્ ॥ ૧ ॥

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર

આ ચોપડી નીચે લખેલે ઠેકાણેથી વેચાતી મળશે.
મુંબાઈ—યુકસેલર. બાળકાળુ લક્ષ્મણ, યુકસેલર ગોક-

ળદાસ હરજીવનદાસ,

અમદાવાદ શાપુરમાં—તરવડી માધવજી પ્રેમજી,

વલસાડ—યુકસેલર દ્વારકાંદાસ પરભુદાસ.

સુરતમાં—મેહેતાજી ફકીરભાઈ કાશીદાસ. ડો. સગરામપર

ભર્ય—યુકસેલર કુલચંદ ખુખચંદ પાસેથી.

વડોદરા—યુકસેલર દસરથ રાગોળા તથા યુ. રણછોડ
મોતીરામ.

મેગણીમાં—અમરચંદ ભવાનદાસ,

ડાકાર—યુકસેલર ત્રીભોવનદાસ રણછોડદાસ પાસેથી.

નડીયાદ—કાગડી સાદકભાઈ ચોપડી વેચનાર,

સામટી લેવી તેમને પોષ્ટપેડ કાગળ લખી ખુલાસો
કરવો નાટપેડ કાગળ લીધામાં આવશે નહીં, મુંબાઈનાં છા
પેલાં સંસ્કૃત, હિંદુસ્તાની, ગુજરાતી, ડીકસ્નેરીઆ, નાટકો
જેન ધરમનાં તથા વૈષ્ણવ ધરમનાં, વારતાઓ તથા કાવ્ય
દાઓ વિગરે ખીજી ઘણીખરી જાતનાં પુસ્તકો અમારી
પાસેથી ઘણી સરસ છાપને સસ્તી કિમતે મળશે,

યુકસેલર સખારામ ભીક્ષેટ ખાતુ

ડો, અમદાવાદમાં બાલેસ્ટનની હવેલીમાં

